

LEK *i* grönt !

ett förslag om att skapa ett woodland med goda
förutsättningar för lek i Vikenparken, Höganäs.

SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET
FAKULTETEN FÖR LANDSKAPSPLANERING, TRÄDGÅRDS- OCH JORDBRUKSVETENSKAP
OMRÅDE LANDSKAPSARKITEKTUR
EXAMENSARBETE I LANDSKAPSARKITEKTUR, 30 HP LANDSKAPSARKITEKTPROGRAMMET
SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE VID LTJ-FAKULTETEN, SLU ALNARP 2012
ANNA JERLEKE

Anna Jerleke ©

Handledare: Roland Gustavsson, professor i vegetationsbyggnad på område Landskapsutveckling.

Huvudopponent: Allan Gunnarsson, universitetslektor vid område Landskapsutveckling

Biträdande opponent: Eva Kristensson, universitetsadjunkt vid område Landskapsarkitektur

Omfattning : 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur

Kurskod: EX0545

Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet

Ämne: Landskapsarkitektur

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: december 2012

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten

SLU Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: lekmiljö, dynamisk vegetationsdesign, vegetationskaraktärer, barn, invånare, park, Viken i Höganäs kommun
Key words: play environment, dynamic vegetation design, characters of vegetation, children, inhabitants, park, Viken in the municipality of Höganäs

Denna rapport har tagits fram på uppdrag av Höganäs kommuns Samhällsbyggnadsförvaltning.

Rapporten omfattas av många sidor men det är viktigt att poängtera att den dock innehåller enbart cirka 50 sidor med löpande text. Jag har valt att inkludera analyserna i bilder eftersom de är en viktig del av min syntes.

Jag vill ge ett stort tack till Roland Gustavsson som har guidat mig på vägen och berömt mina idéer; Magnus Svederberg, min kollega, för ditt stöd och din uppmuntran; Höganäs kommun för att jag fick möjligheten att göra något som är "på riktigt"; elever på Vikenskolan som lärde mig om Kinagungor och avslutningsvis min kära familj för att ni har stöttat mig under allt mitt hårda slit.

A handwritten signature in black ink, reading "Anna Jerleke". The signature is fluid and cursive, with a large, stylized 'A' and 'J'. It is positioned over a background image of a vast, flat, brownish field under a clear blue sky.

Lund, december 2012

This report is called *Play in green! : a proposal of how to create a woodland with opportunities for play in Vikenparken, Höganäs*. It examines what qualities woodland should hold, in a district or a city area in order to provide as good conditions for play as possible. A second question is also dealt with; how should, based on these qualities a park be designed, namely Vikenparken in the municipality of Höganäs?

The report is divided into four parts: a first introductory part where the background of the work is described. Part two presents the synopsis of the process. The results are derived from literature studies, studies of play environments as well as visits to reference parks, interviews with children from Vikenskolan and the analysis of the town Viken and the location of the park. The results are summarized in the form of prototypes and in a park program. In part three the park program is turned into design principles and the prototypes are tested in a preliminary detailed proposal, which shows the advantages and the limitations. Part four is the final part with reflections.

The report do not examine the concept of play; the focus is instead on the design of play environments. The preliminary detailed proposal shows a part of the park that works as an inspiration for the rest of the park.

Topography, soil and water is highly essential when children's play areas are designed and these parts are included as references for further work on the park but are not examined in detail.

The objective of this report is trying to find prototypes; types of vegetation (focusing on structure) with a special focus on play areas for children. From here the work will lead into further development of the prototypes in a field design, with a focus on the design of play environments. These prototypes are designed with high experience values that invite imagination and are also designed with the intention of being sustainable. The report presents a preliminary detailed proposal, with the use of the prototypes in the design of Vikenparken in the municipality of Höganäs. My goal is that my work will be an inspiration to other landscape architects in their future design of green play areas along with officials and politicians in the municipality of Höganäs.

// SAMMANFATTNING

Denna rapport har titeln *Lek i grönt! ett förslag om att skapa ett woodland med goda förutsättningar för lek i Vikenparken, Höganäs*. Den undersöker vilka kvalitéer ett woodland bör ha för ett kvarter eller en stadsdel för att kunna ge förutsättningar till en så bra lekmiljö som möjligt. En följdfråga behandlas även; hur bör man med utgångspunkt från dessa kvalitéer designa en park som just Vikenparken i Höganäs kommun?

Rapporten är indelad i fyra delar: en första inledande del där bakgrunden till arbetet beskrivs. Del två redovisar min syntes. Syntesen innefattar litteraturstudierna, lekmiljöerna, besöken i referensparkerna, intervjuer med barn från Vikenskolan samt analysen av orten Viken och platsen där parken ska realiseras. Resultatet av detta sammanfattas i form av prototyper samt ett parkprogram. I del tre omvandlas parkprogrammet till designprinciper och prototyperna prövas i ett preliminärt detaljförslag som visar dess fördelar och begränsningar. Del fyra är den avslutande delen med reflektioner.

Rapporten undersöker inte begreppet lek utan istället fokusera på utformningen av lekmiljöer. Det preliminära detaljförslaget visar en del av parken som fungerar som en inspiration för resten av parken.

Topografi, mark och vatten är högst väsentliga vid utformningen av barns lekmiljöer och finns med som referenser för vidare arbete med parken men undersöks inte detaljerat.

Målet med denna rapport är att försöka att hitta prototyper, vegetationstyper, där strukturen är det centrala, vilka har ett speciellt fokus på lekmiljöer för barn. Från detta leder arbetet vidare in i en vidareutveckling av prototyperna i en områdesdesign med fokus på lekmiljöernas utformning. Dessa prototyper utformas med ett högt upplevelsevärde som inbjuder till fantasi samt har avsikten att vara hållbara. Rapporten presenterar ett preliminärt detaljförslag där prototyperna används i utformningen av just Vikenparken i Höganäs kommun. Min målsättning är att arbetet ska inspirera andra landskapsarkitekter i deras framtida gestaltning av gröna lekmiljöer samt politiker och tjänstemän på Höganäs kommun.

// INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING

1:1 Bakgrund	11
1:2 Syfte, mål och målgrupp	11
1:3 Definition av begrepp	11
1:4 Frågeställningar	11
1:5 Avgränsningar och definition	12
1:6 Metod	12
1:7 Rapportens huvuddelar	12

2 VIKEN

2:1 Var ligger Viken	14
2:2 Karta över de olika delarna i Viken	15
2:3 Historik	16
2:4 Nutidsanalys	16
2:5 Fördjupning av översiktsplan	17
2:6 Topografi, hillside	18
2:7 Topografi, höjdmodell	19
2:8 Grönstruktur	20
2:9 Allmänna grönområden i Viken	21
2:10 Grönytor i Viken	22
2:11 Blå strukturer	27
2:12 Landmärken	29
2:13 Trafik	30
2:14 Bebyggelsestruktur och delområden samt bebyggelse typer	31
2:15 Funktioner och folkliv	31
2:16 Lekplatser i Viken	32

3 VIKENPARKEN

3:1 Parkens utbredning och läge i orten	35
3:2 Befintligt	36
3:3 Miljön runtomkring	36
3:4 Översiktskarta	37
3:5 Anslutande vägar	38
3:6 Allmänna grönområden i anslutning till parken	39
3:7 Trafik	40
3:8 Blåa strukturer	41
3:9 Geologi	42
3:10 Fornhistoria i Viken samt i Vikenparken	43
3:11 Inzoomning av den fördjupande översiktsplanen	44
3:12 Ekologiska värden	45
3:13 Vilka kvalitéer önskar invånarna?	46

4 LEKMILJÖ

4:1 Fysisk miljö	49
4:2 Säkerhet	49
Sammanfattning av god lekmiljö	50
4:3 Referensplatser: Lekmiljöer	51
4:3:1 Murergården	52
4:3:2 Utterslev skole	60
4:3:3 Det Lille Univers	72
4:3:4 Bredegrund byggeleageplads	77
Sammanfattning av lekmiljö	83
4:4 Vilka kvalitéer önskar barnen?	84
4:4:1 Teckningar	87
4:4:2 Skolbarnen	93
Sammanfattning av svar	95

5 DYNAMISK VEGETATIONSGESTALTNING

5:1 Gestaltning	97
5:2 Utformning av en plantering	97
5:3 Vegetation	97
5:4 Vegetationsstrukturer och rumslighet	101
5:5 Vegetation utformad för barn	101
5:6 Skötselns hållbarhet	101
Sammanfattning dynamisk vegetationsdesign	103
5:7 Referensplatser: Parker med dynamisk vegetationsdesign	104
5:7:1 Bulltofta rekreatiomsområde, Malmö	106
5:7:2 Barnens skog, Filborna, Helsingborg	112
5:7:3 Alnarps Västerskog och Tor Nitzelius park, Alnarp	128
Sammanfattning av idéer hämtade från besöken i referensparkerna med särskild fokus på dynamisk vegetationsgestaltning	148

6 PROTOTYPER

6:1 Prototyp Bokskogen	152
6:2 Prototyp Frukträdgården	153
6:3 Prototyp Skottskogen	154
6:4 Prototyp Äventyrswoodlandet	155
6:5 Prototyp Vildmarken	156
6:6 Prototyp Snåriga skogen	157
6:7 Prototyp Labyrinten	158

7 PARKPROGRAM

7:1 Parkprogram	161
-----------------	-----

8 PRELIMINÄRT DETALJFÖRSLAG

8:1 Koncept	163
8:2 Illustrationsplan 1:5000	164
8:3 Rumsliga förhållanden samt innehåll	165
8:4 Karaktär på vegetation	166
8:5 Illustrationsplan 1:5000	167
8:6 Inspiration	168
8:7 Tema	168
8:8 Stråk	169
8:9 Inzoomning av område: illustrationsplan 1:1000	171
8:10 Inzoomning av område: illustrationsplan 1:400	173
8:11 Västra entrén och dammen snitt A	174
8:12 Grillplatsen och stubbskottskogen snitt B	175
8:13 Pilhyddorna vy C	176
8:14 Grillplatsen vy D	177

9 FRAMTID

9:1 Framtid med avseende på skötsel	179
9:2 Förslag på framtida platser	179
9:3 Medborgardialog	179

10 REFLEKTION

10:1 Arbetsprocessen	181
10:2 Designprocessen	182
10:3 Skisser från designprocessen	183
10:4 Vidare studier	184
10:5 Avslutande ord	184
10: 6 Källkritik	184

11 KÄLLFÖRTECKNING

11:1 Litteratur	187
11:2 Muntliga källor	187
11:3 Elektroniska källor	187
11:4 Övriga källor	188
11:5 Referensplatser	188

1

INLEDNING

1 INLEDNING

1:1 Bakgrund

Gröna miljöer, natur och biologisk mångfald för att främja folkhälsan är något som lyfts i de nationella miljömålen men även på ett kommunalt plan (www.miljomal.nu, www.hoganas.se) Redan i tidig ålder har detta stor betydelse vilket flertalet forskare talar om när de understryker nyttan av att barn vistas i gröna miljöer (Grahm mfl. 1997; Mårtensson, 2004). Därför är det av speciellt stor vikt att det gröna behandlas när lekplatser ska anläggas.

Vid planering och detaljutformning av lekplatser har mina erfarenheter under den tid jag har arbetat på Samhällsbyggnadsförvaltningen på Höganäs kommun visat på brister som inte borde accepteras, speciellt vill jag peka på brister angående det gröna innehållet. Innehållet i lekmiljön utgjordes oftast av ett eller flera lekredskap vilka placerades på grusunderlag på en gräsmatta. Här handlade det inte om vegetationsstrukturer och rumslighet utan istället var kablarna och ledningar var dragna och vilken leverantör av lekredskap som ramavtalet var skrivet med. Det holistiska synsättet som är så viktigt inom landskapsarkitekturen med en fördjupning om det grönas potential i sammanhanget var punkter som inte uppfylldes och ordet hållbarhet betydde hur länge lekredskapens material höll.

Malmö stad är en förebild för många kommuner i deras arbete med temalekplatser. Att kunna referera till deras erfarenheter har blivit en viktig del i mitt arbete. I deras lekplatsprogram finns det sammanfattat vad en lekplats bör innehålla: "lämplig, riklig och naturlig vegetation för lek inuti och intill." (www.malmo.se) Men hur ser då denna lämpliga, rikliga naturliga vegetation ut i en lekmiljö? Hur kan en hållbar grön lekmiljö skapas?

1:2 Syfte, mål och målgrupp

I Viken kommer nya villaområden samt en ny skola att byggas. Detta ökar trycket på rekreation och möjligheter för aktiviteter och därför kommer en ny park att byggas vilken även innehåller platser för lek. Hur kan en grön lekmiljö se ut i just denna park?

Målet med denna rapport är att gå från skisser till ett preliminärt detaljförslag som innefattar förslag till en markdisposition samt till ett förslag på innehåll av vegetationskaraktärer för boende och besökare, med fokus på barnen i Viken. Detta med en speciell behandling av dynamisk vegetationsgestaltning; något som utvecklas inom forskningen på Alnarp i forskargruppen kring Roland Gustavsson som professor i landskapsarkitektur med speciell inriktning mot Vegetationsbyggnad.

Med Roland Gustavssons arbete som inspiration är denna rapport ett försök att hitta prototyper av

växtmiljöer som har ett speciellt fokus på lekmiljöer för barn. Från detta leder arbetet vidare in i en vidareutveckling av prototyperna i en områdesdesign med fokus på lekmiljöernas utformning. Dessa prototyper ska gestaltas med ett högt upplevelsevärde som inbjuder till fantasi samt gestaltas med avsikten att vara hållbara. I rapporten presenteras ett preliminärt detaljförslag där prototyperna används i utformningen av just Vikenparken i Höganäs kommun.

Målgruppen för rapporten är tjänstemän och politiker på Höganäs kommun samt landskapsarkitekter.

Syftet med arbetet är att fungera som inspiration för att öka användningen av vegetation vid projektering av lekmiljöer.

1:3 Definition av begrepp

Centralt i mitt arbete blir begreppet "woodland" eller "urban woodland". "Skogsmark" respektive "tätortsnära skog" skulle vara översättningen men då avses inte samma betydelse. "Naturpark" skulle kunna vara ett annat alternativ men då skulle man alltför mycket ta för givet att det är just naturkänsla och liknande ord som skulle vara centralt för ett barns lekmiljö. Jag väljer därför att använda det engelska ordet woodland då det inte finns något lämpligt svenskt ord som representerar samma sak.

1:4 Frågeställningar

Huvudfrågorna är:

Vilka kvalitéer bör ett woodland ha för ett kvarter eller en stadsdel för att kunna ge förutsättningar till en så bra lekmiljö som möjligt?

Följdfrågan till detta är: hur bör man med utgångspunkt från dessa kvalitéer designa en park som just Vikenparken i Höganäs kommun?

Arbetet kretsar kring en hel rad frågeställningar vilka kompletterar varandra:

Hur bör vegetation för barn utformas?

Vad bör finnas i en bra lekmiljö?

Hur ser en bra lekmiljö ut?

Hur ser ett attraktivt landskap ut för barn men också för andra användare än barn?

Hur bör en ny plantering utformas?

Vad innebär en skötsel som är hållbar?

Vad innebär en dynamisk vegetationsgestaltning?

Hur ser en park, med fokus på dynamisk vegetationsgestaltning ut?

1:5 Avgränsningar och definition

Rapporten kommer inte att undersöka begreppet lek utan istället fokusera på utformningen av lekmiljöer.

Gestaltungsforlaget kommer att visa en del av parken som fungerar som en inspiration för resten av parken.

Topografi och vatten är högst väsentliga vid utformningen av barns lekmiljöer och finns med som referenser för vidare arbete med parken men kommer inte att undersökas detaljerat.

1:6 Metod

Följande metoder ska betraktas som huvudmetoder vid arbetets genomförande: inventering av litteratur, analys, studerande av teorier samt besök på diverse platser som särskilda referensplatser för inspiration och slutligen intervjuer med barn har fungerat som en bas för min skissprocess.

En stor betydelse har varit att kunna ta utgångspunkt i Roland Gustavssons forskning. Roland är professor i vegetationsbyggnad på Område Landskapsutveckling, vid SLU Alnarp. Han har bland annat mottagit 2011 års Dalecarlicapris av Sveriges parkchefers och stadsträdgårdsmästares förening för sin forskning om skogars uppbyggnad och utveckling för användning i stadssammanhang samt hans utveckling av nya gestaltungs-koncept och skötselmetoder för park- och naturmark. Roland har rekommenderat lämplig litteratur och jag har även använt mig av kurslitteratur från kursen "Dynamic vegetation design" på mastersnivå där Roland har varit kursansvarig.

Begreppet "Urban wilderness" är kopplat till lekmiljöer samt betydelsen av vegetationsstrukturer och rumslighet är även något som Roland har påpekat för mig vid de diskussioner och möten vi har haft.

Tjänstemän på Höganäs kommun har även fungerat som källor för information: Magnus Svederberg (parkingenjör) och Carl-Gustav Lindh (ingenjör på Gata/park) Richard Åkesson (chef för Miljöavdelningen), Lennart Magnusson (exploateringsingenjör), Jenny Knutsson (planarkitekt) samt Linda Adler (Kart och Mät). Dokument såsom *Planprogram för Södra Viken, Fördjupad översiktsplan för Viken*, samt den ännu inte publicerade *Grönplanen* för Höganäs kommun har använts i arbetet. Planavdelningen har bistått med kartmaterial.

De källor jag har använt från internet har främst innefattat information om de parker jag har besökt samt information om lekmiljöerna. Riksantikvarieämbetets webbaserade databas *Fornsök* gav information om fornlämningar. Dessa har jag funnit genom sökning på *Google*.

För att kunna överskåda och bedöma vilken

information om lekmiljöer som är lämpligast att använda sig av har Moviums hemsida fungerat som en källa till aktuell forskning.

Anders Busse Nielsen och Märit Jansson har bistått med aktuell forskning och tips. Precis som Roland är de forskare på området Landskapsutveckling vid SLU.

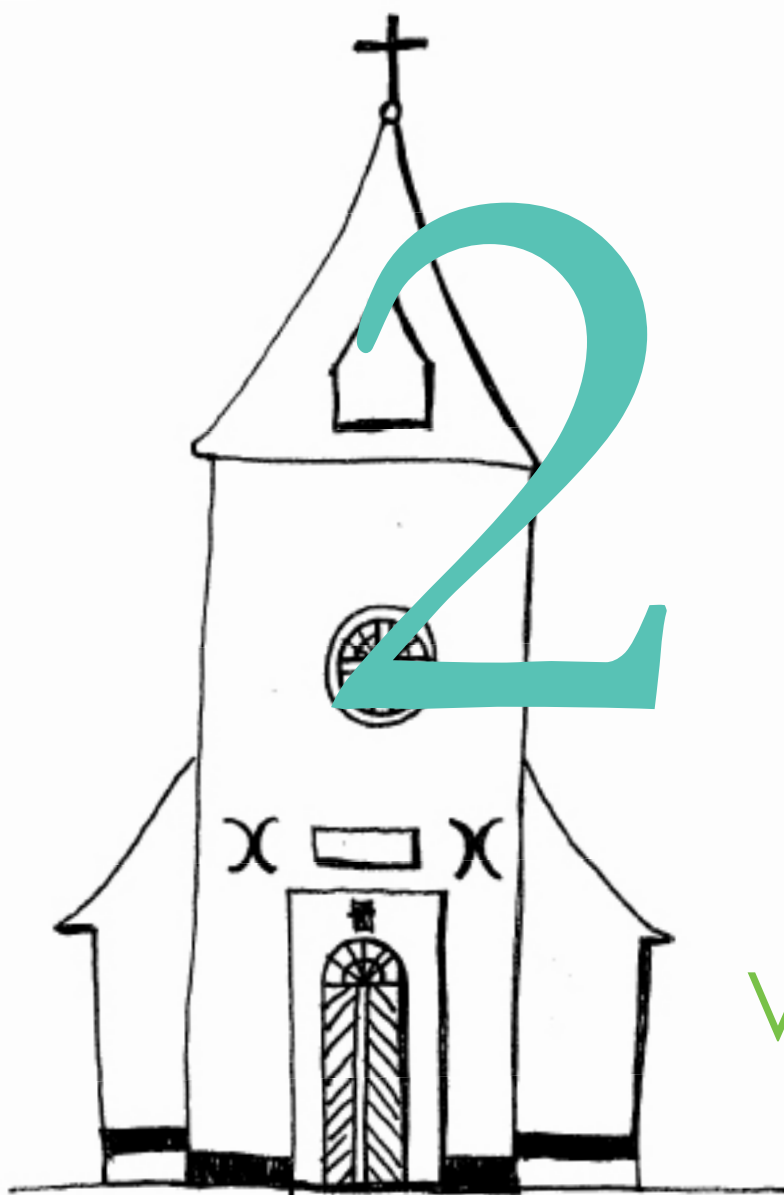
Platsbesök i Viken har fungerat som en bas för att kunna analysera Vikens behov och identitet.

Den 7 feb 2012 besökte jag Vikenskolan för att få inspiration till arbetet. Vikenskolan ligger i närheten av parken och kommer barnen där att vara en framtida målgrupp. Maj-Lis Johansson, rektor på Vikenskolan valde ut vilka klasser jag skulle besöka. Undersökningen varade från kl 10:00 till kl 13:00.

Urvalet av lekmiljöer hanterades av Anna Lenninger som är landskapsarkitekt. Hon arbetar på Movium och har publicerat böcker och artiklar som handlar om barns lek. Platserna besöktes under en dag på en nordisk konferens om utomhuspedagogik: *Ute är inne- mångfald och lärande i stadens natur- och kulturmiljö* i Malmö den 29-30 september. Dessa olika metoder har bidragit till en stor kunskapsbas för rapporten.

1:7 Rapportens huvuddelar

Rapporten är indelad i fyra delar: en första inledande del där bakgrunden till arbetet beskrivs. Del två, rapportdelen, redovisar min syntes. Syntesen innefattar analysen av orten Viken och platsen där parken ska realiseras, litteraturstudierna, lekmiljöerna, besöken i referensparkerna samt intervjuer med barn från Vikenskolan. Resultatet av detta sammanfattas i form av prototyper samt ett parkprogram. I del tre omvandlas parkprogrammet till designprinciper och prototyperna prövas i ett preliminärt detaljförslag som visar dess fördelar och begränsningar. Del fyra är den avslutande delen.

VIKEN

2 VIKEN

2:1 Var ligger Viken

Viken ligger i Öresundsregionen. Viken tillhör Höganäs kommun och ligger i nordvästra Skåne i Kullabygden. Orten ligger mellan Helsingborg och Höganäs och är Höganäs kommuns näst största ort.

2:2 Karta över de olika delarna i Viken

2:3 Historik

Ur Grönplan för Höganäs kommun (ännu inte publicerad) går det att utläsa att fiskeläget och sjöfartsorten Viken fick sin första bebyggelse under senare delen av medeltiden.

Den ursprungliga delen av Viken har fortfarande kvar sin karaktär från den tiden. Bebyggelsen följer kustens utbuktning och karaktäriseras av vindlande gator genomkorsade av smala gränder.

Vidare beskrivs det att när utbyggnaden av Viken satte fart under mitten av 1900-talet anlades först Norra Hage med friliggande villabebyggelse i olika etapper. Därefter byggdes Svanebäck ut.

Trafiken leddes via Höganäsvägen ut från den gamla bykärnan men kom fortfarande att gå genom samhället eftersom de nya bostadsområdena till största del byggdes på östra sidan om vägen. Inte förrän den nya dragningen av väg 111 blev klar 2007, drogs den förbipasserande trafiken bort från Viken. Detta medför att de nyare områden som byggts i Viken har separerade trafiksystem där gång- och cykelvägar tillsammans med grönytor skapar sammanhängande stråk som sträcker sig i nord-sydlig riktning.

Grönplanen nämner att utbyggnad av Viken har pågått i större skala sedan mitten av 1900-talet med början i områdena nordost och norr om det gamla fiskeläget, Norra Hage och Svanebäck. Området längs kusten både söder och norr om hamnen är också utbyggt och just nu pågår ytterligare utbyggnad av områden öster om Norra Hage, väster om nya Väg 111. I Vikens Ry har villakvarteren, som byggdes vid senaste sekelskiftet, fått prägel av ett nyväckt trädgårdsstads ideal.

Ett ramprogram för södra Viken finns tillgängligt och fungerar som underlag för kommande detaljplaner. Där nämns bland annat planer för ett nytt centrum.

2:4 Nutidsanalys

De fyra bilderna visar en Googelsökning på Viken Höganäs. Sophiamöllan som ett tydligt landmärke samt Viken som en ort vid kusten med gamla anor.

(<http://www.archipelago.nu/SKARGARD/SVENSKA/SKANE/viken.htm> 2012-09-03)

(<http://kullaprojekt.wordpress.com/svenska/> 2012-09-03)

(<http://www.archipelago.nu/SKARGARD/ENGELSKA/SKANE/marinas.htm> 2012-09-03)

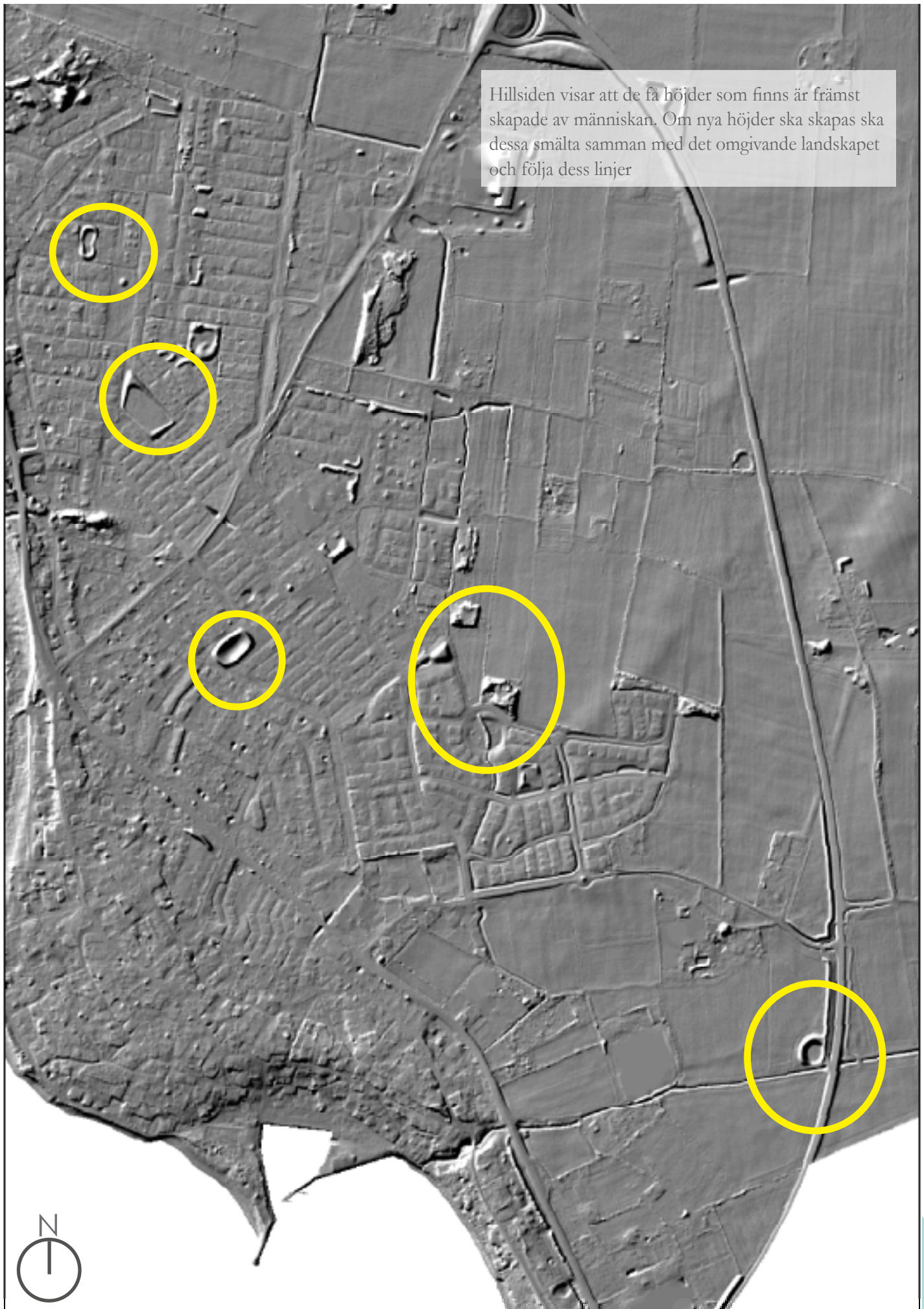
(<http://ww2.hoganas.se/?id=876> 2012-09-03)

2:5 Fördjupning av översiktsplan

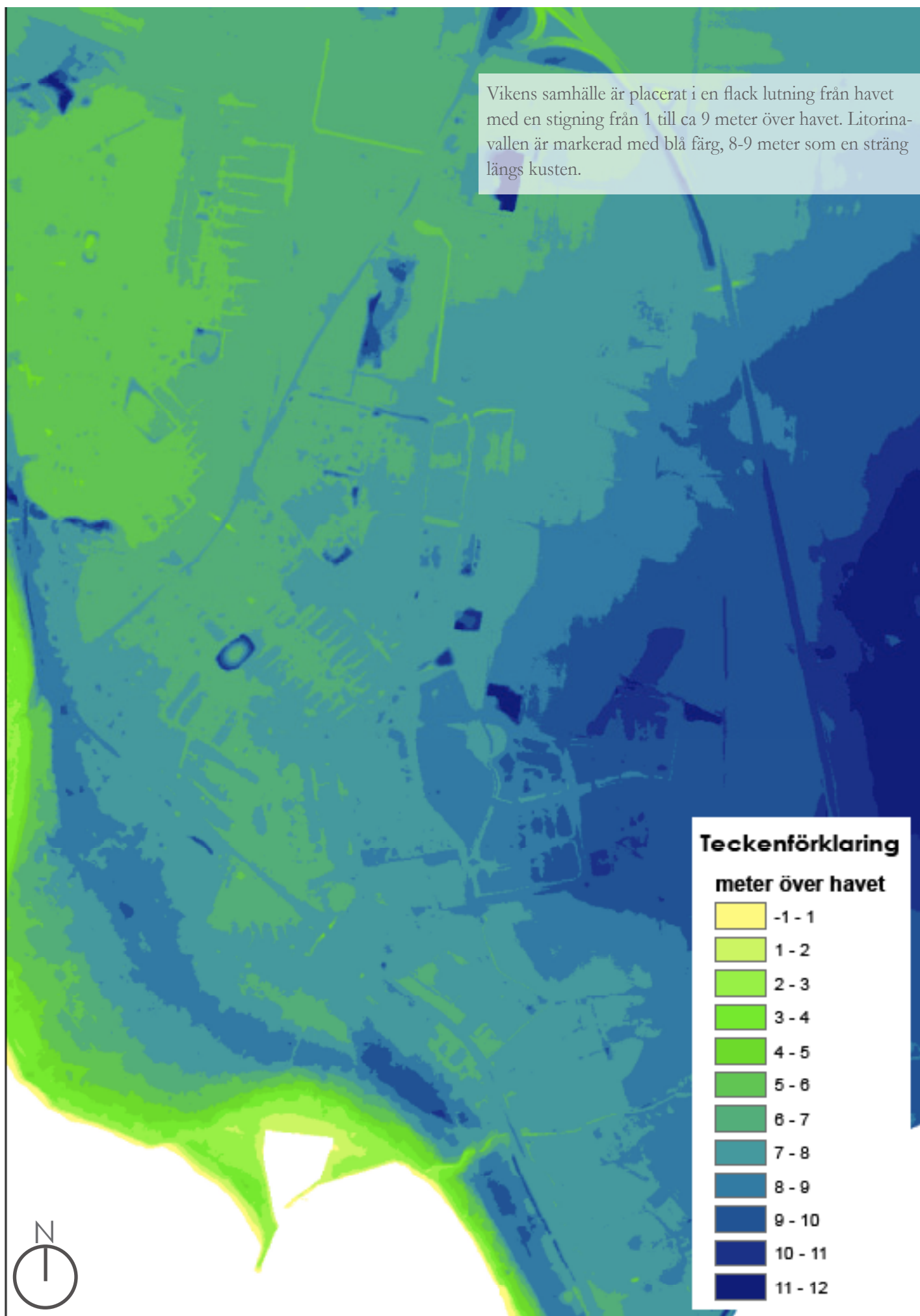
Mål för hur Viken ska utvecklas.

I den fördjupade översiktsplanen för Viken står det att de övergripande målen är att värna om den unika karaktären, by- och fiskelägeskänslan. Det står även att vegetationssiluetten mot väg 111 samt omgivande landskap är en viktig del av identiteten och fungerar som ett landmärke. Översiktsplanen anger även att det är viktigt att bevara och ta hänsyn till befintlig vegetation, vattendrag, gränser, gården, markvägar och bebyggelse.

2:7 Topografi, höjdmodell

Vikens samhälle är placerat i en flack lutning från havet med en stigning från 1 till ca 9 meter över havet. Litorinavallen är markerad med blå färg, 8-9 meter som en sträng längs kusten.

2:8 Grönstruktur

I den fördjupade översiktsplanen för Viken går det att läsa om grön- och parkområden. Det betonas att tillgängligheten till kustremsan samt ut i jordbrukslandskapet ska beaktas. Det finns även rekommenderat att dagvattensystem skall vara öppna och gärna samordnas med grönstråk och gaturum.

Längst i norr finns ett litet, kuperat lövskogsområde med bokskogskaraktär med bebyggelse på tre sidor. Den norra delen av skogen gränsar till åkermarken mellan Viken och Lerberget.

I Vikens äldsta delar finns inte mycket tillgänglig grönyta. I hamnen finns en smal remsa gräs som kantas av oxlar. I närheten av Sofiamöllan, en kvarn som byggdes på 1830-talet, finns en liten kvadratisk gröning, Gröna torg.

Kyrkan i Viken byggdes 1825. Kyrktomten är muromgärdad och har en gång framför kyrkan, kantad av oxlar. I övrigt finns inte mycket vegetation.

Gamla begravningsplatsen, som ligger söder om kyrkan, ett kvarter in från havet har kvartersindelning med grusade gångar och gravplatser och ger ett kargt intryck. Tidigare var den kantad av höga uppvuxna träd men de har fällt under 2009.

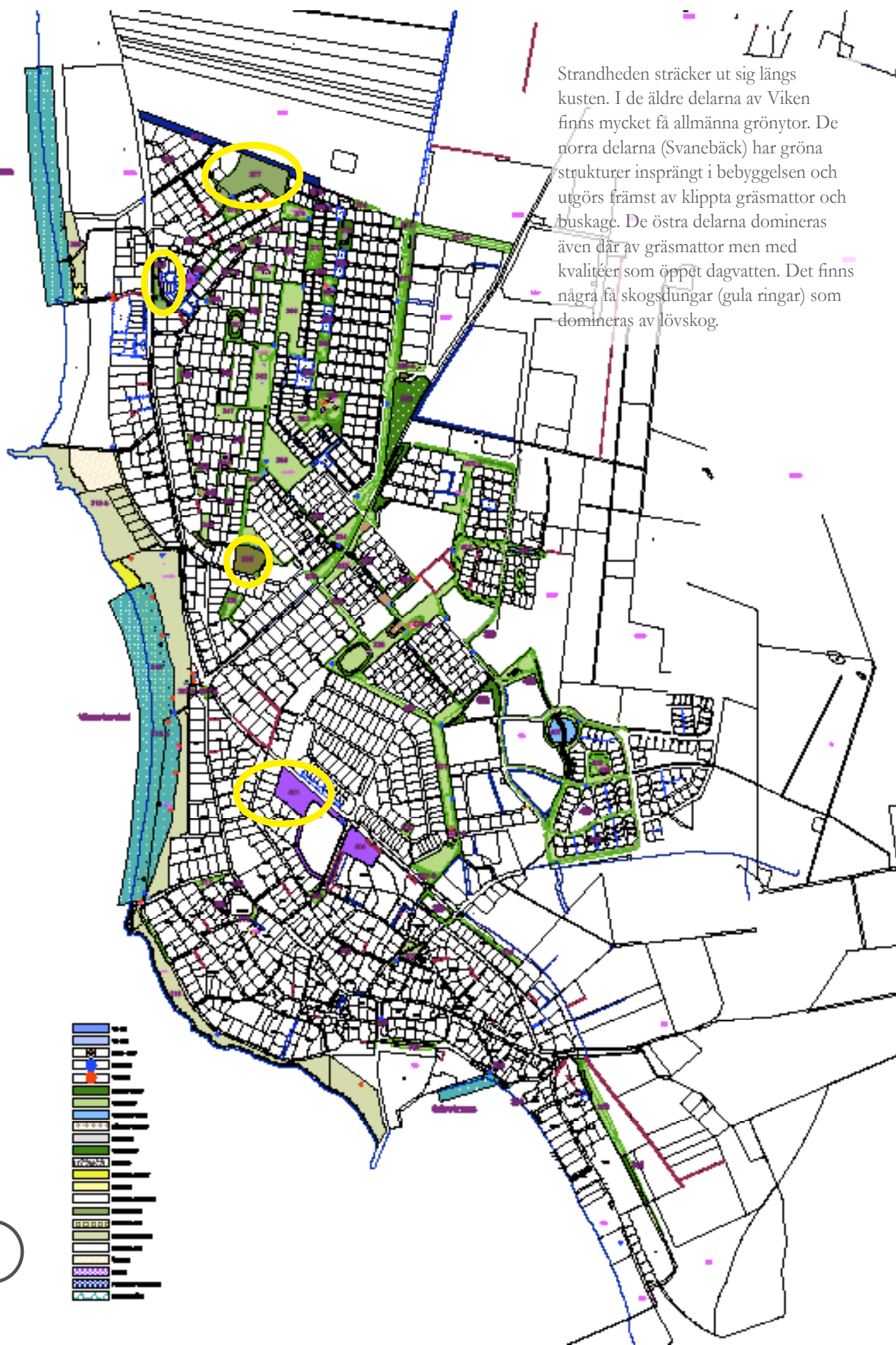
Under 1900-talets början byggdes ytterligare en begravningsplats precis söder om Vikens tätort då den befintliga blev för liten. Den nya begravningsplatsen är något grönare än den gamla men även här finns det karga intrycket som stämmer väl in med havet och stranden på andra sidan muren.

Grönytorna präglas i Svanebäck av den tid de är anlagda och består till största del av klippt gräsmatta, konstgjorda kullar och uppvuxna buskage. I området finns även en del träd med övervikt på *Salix*-släktet.

Längs Höganäsvägen vid Svanebäcksgården finns en idag uttorkad bäckfåra med stora uppvuxna träd, främst bokar. Åkermarken omger bebyggelsen i öster. Karaktäristiska tallar finns utspridda i hela Viken både i trädgårdar och som dungar längs vägen som går genom Viken.

2:9 Allmänna grönområden i Viken

Blandad lövskog, bok

Blandad lövskog med inslag av tall

Blandad lövskog, bok

Sandväll med lövbuskage

Blandad lövskog, ekar

Blandad lövskog, ekar

Gräsmatta med träd och buskar

Gräsmatta som omges av vresrosor samt poppel

Mötesplats med perenner, sommarblommor och vartökar

Dagvattenhantering i ett nytt villaområde

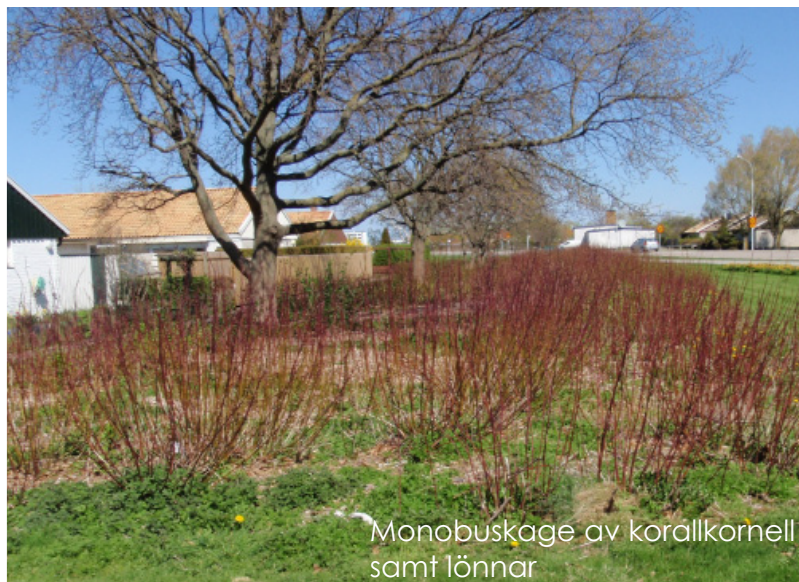
Gräsmatta

Gräsmattan har i bland inslag av grusytor med lekredskap

Gräsmatta och lökplantering

Monobuskage av korallkornell
samt lönnar

Onaturligt formade kullar med gräsmatta

Gräsmatta med buskage och träd i kanten

Gräsmatta i anslutning till villaområde

Gräsmatta med träd och buskplantering samt kullar

Gräsmatta, buskage

Gräsmatta, asfalterad gång och cykelväg

Hamlade pilar

Sammanfattningsvis finns det ett överflöd på välklippta gräsmattor. Lövskog dominerar bland skogstyperna med inslag av tall och strandheden vid kusten är en utmärkande naturtyp för denna ort vid kusten. De hamlade pilarna är även ett karaktäristiskt drag för Viken. Denna vegetation bör bevaras och vidareutvecklas när val av arter görs.

2:11 Blå strukturer

Grönplanen nämner Niagarabäcken som endast förekommande naturliga vattendrag. Den rinner i öst-västlig riktning, i södra Viken och mynnar i havet.

2:12 Landmärken

Kyrkan

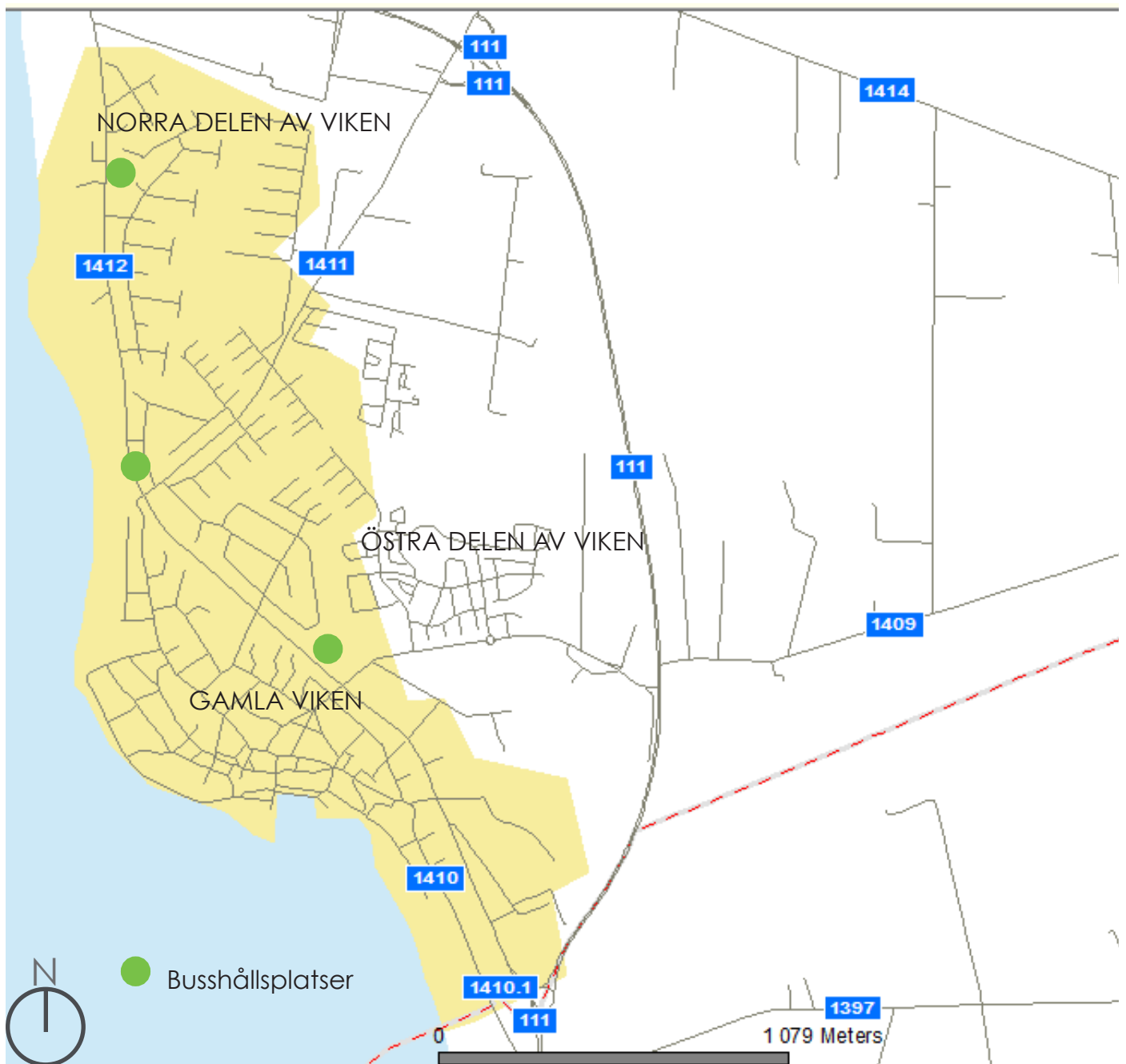

Sophiamöllan

Sophiamöllan i ryggen

Tydliga landmärken i Viken är Sophiamöllan samt kyrkan i Viken. Söder om Sophiamöllan är hamnen placerad.

Biltrafik, vägnät och kollektivtrafik

Norra delen av Viken innehåller så kallade säckgator där vägen leder till en återvändsgränd. Gamla Viken har ett organiskt vägnät där det finns goda möjligheter för genomfart. Östra delen har främst genomfartsvägar.

Busslinjen kör genom Viken på Hälsingborgsv./Höganäsvägen med tre stycken hållplatser.

2:14 Bebyggelsestruktur och delområden samt bebyggelse typer

Ur ramprogram för södra Viken (2011) går det att utläsa att Viken är en populär bostadsort och i framtidens utbyggnad av Viken kommer småhus med barnfamiljer som målgrupp att dominera.

Den klargör även att Viken idag präglas av låg bebyggelse och består till största delen av bostäder för en eller få familjer.

2:15 Funktioner och folkliv

I *Ramprogrammet för Södra Viken* konstateras det att det finns några få mötesplatser med "blandad karaktär" med detta avses exempelvis fritidsgård samt hamnverksamhet. Dessa är lokaliserade främst i centrum av Viken. Det är därför av betydelse att tillföra flera mötesplatser som möjliggör social interaktion för alla åldrar.

KOMMUNALA LEKPLATSER I VIKEN

Denna förteckning som finns att tillgå på Höganäs hemsida pekar på det fokus som finns på lekredskapen. Det nämns inget om vilken miljö de befinner sig i och som bilderna indikerar så integreras inte vegetationen med lekredskapen.

STRANDHEDEN

802 Strandvägen,
Svanebäcksvägen 30

Gungställning,
gungbräda,
klätterställning

805 Malörtsvägen 17

Pendelgunga, fjädergunga, gungställning,
klätterställning, klätterställning/rutschkana

MALÖRTSVÄGEN

TISTELVÄGEN

807 Norra hage,
Sliprännevägen 13

Lekhus,
gungställning,
klätterställning/
rutschkana

808 Vikens Ry,
Stenmursgränd 2

Bakbord,
gungställning,
klätterställning

801 Strandheden,
Svinbådevägen 1

Gungställning,
multipondo,
klätterställning

806 Poppelvägen 5

Fjädergunga,
gungställning,
klätterställning,
klätterställning/
rutschkana

804
Nyponvägen 12

Gungställning,
gungbräda

809 Östra äng, Grundstensgatan 1

Bakbord, pendelgungor, fjädergunga, gung-
ställning,
klätterställning/rutschkana

GRUNDSTENSGATAN

**HÖGANÄS
KOMMUN**

3:1 Parkens utbredning och läge i orten

3:2 Befintligt

Området där parken ska byggas ligger i den östra delen och idag består området av åkermark, fruktträdsplantering, en bevattningsdamm med omgivande vegetation samt vägar i grus. Ytan för parken är gammal åkermark.

Området karaktäriseras av jordbruksmark, öppna vyer med gärdesgårdar och vägar som avgränsar olika delar. Där finns också några enstaka buskage och smådungar.

Det befintliga slånbuskaget i området skapar en god miljö för fågelliv men fungerar samtidigt som en barriär för de besökare som kommer västerifrån.

Överblivna schaktmassor skapar en spännande miljö där spontan vegetation har börjat etablera sig. Salix, gräs, örter, rosenbuskar är några av de invandrande arterna.

Dominerande idag är stora öppna åkrar som genomkorsas av en grusväg i riktning norr till syd.

3:3 Miljön runtomkring

I FÖP:EN går det att utläsa att området kring parken kommer att bebyggas och är bebyggt av villor. Även service som dagis kommer att utvecklas.

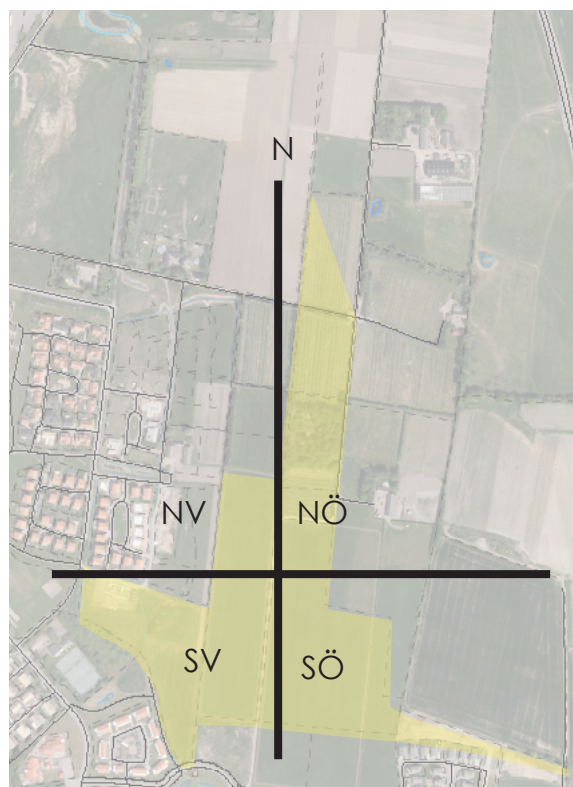
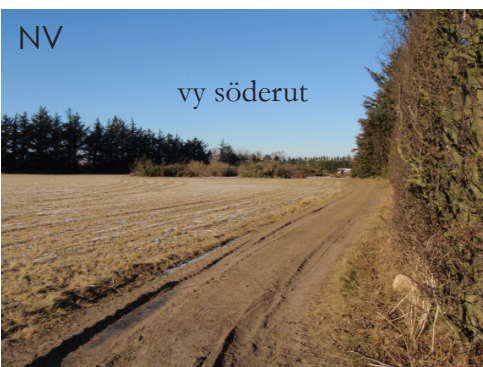
Området för parken vänder sig mot jordbruklandskapet. Det omkringliggande landskapet består av åkrar och tillrättalagda villamattor med villor i upprepande färger och former. Gräsmattorna är välklippta och uppstammade träd pryder väggrenen.

Små dagvattendammar finns inlagda på utvalda ställen men de är inte förankrade i det omgivande landskapet.

I närområdet växer oxel, alm, ek, äpple, trubbhagtorn spontat i en gårdsgård.

I den västra kanten möter parken en cykelväg som är belyst och därefter gräsmatta och husfasader. I syd kommer ett villaområde att byggas inom en kort framtid. På den östra sidan om parken finns även här bostäder planerade men detta kommer att ske längre fram i tiden.

3:4 Översiktskarta

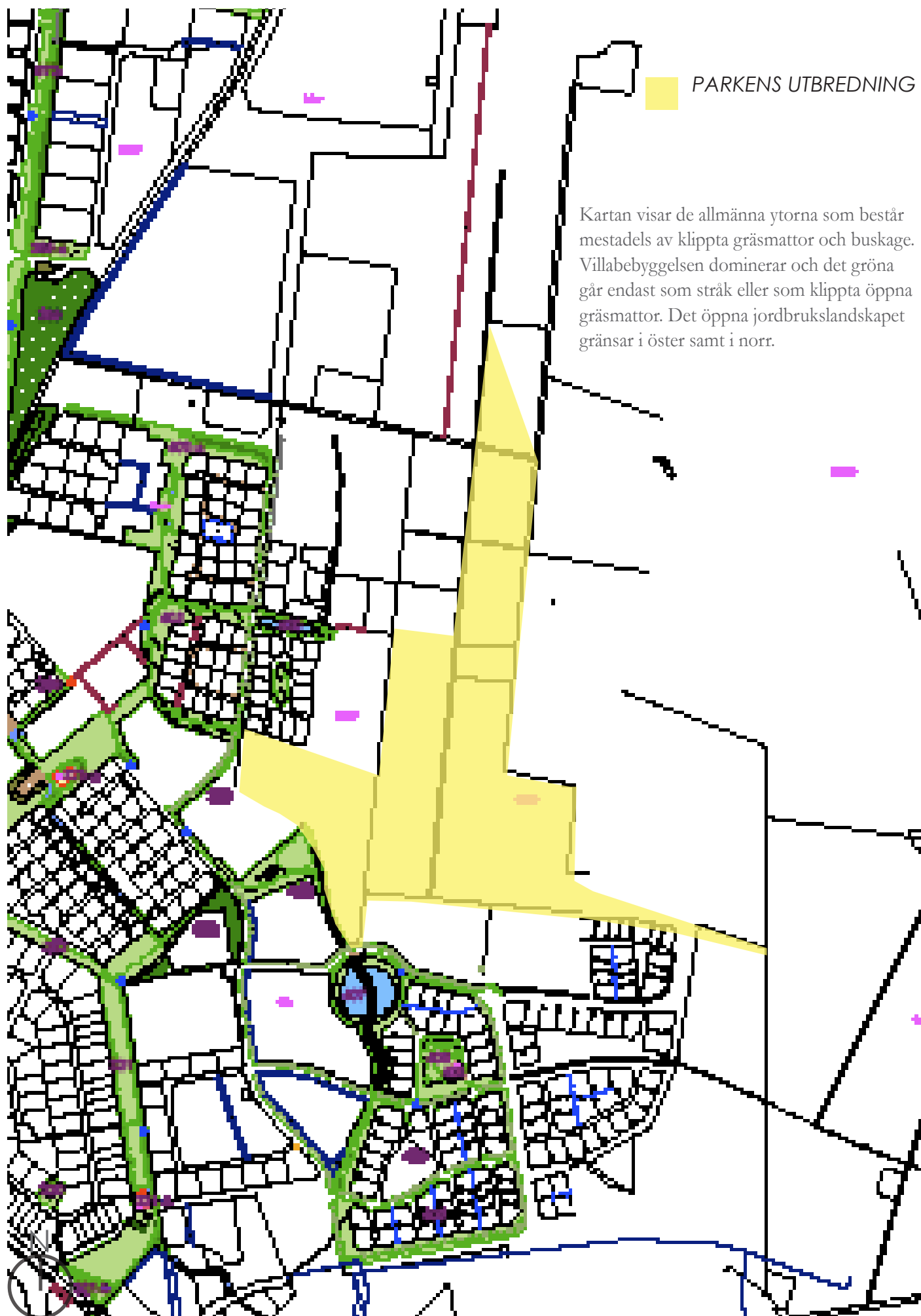

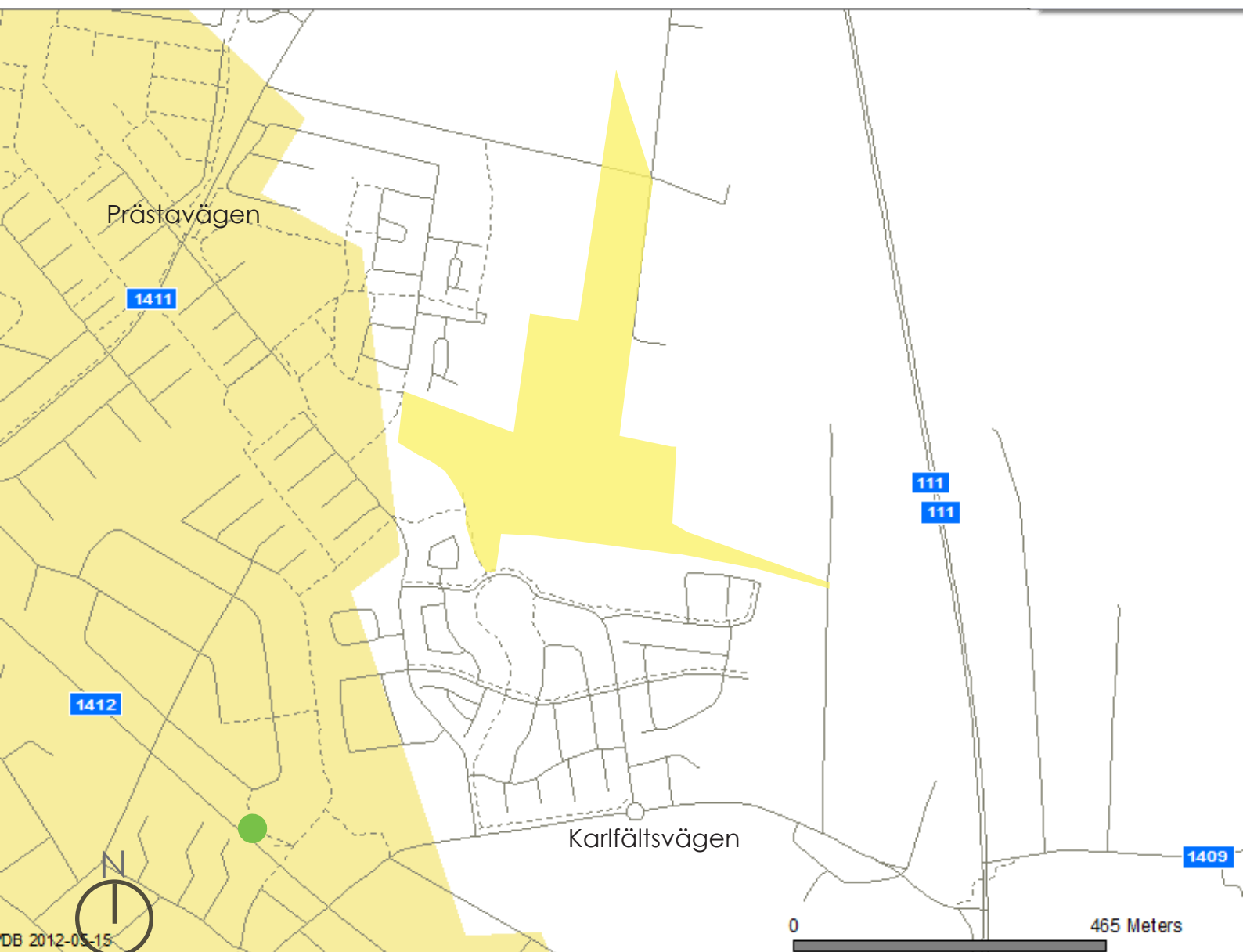
3:5 Anslutande vägar

De anslutande vägarna är gång och cykelvägar i grus och asfalt.

3:6 Allmänna grönområden i anslutning till parken

I norr finns Prästavägen som leder trafik in till Viken. Väg 111 leder trafik från Helsingborg till Höganäs via Viken och Lerberget. Karl Fältsvägen och Prästavägen är två stora leder som kan leda trafik in till parken. Närmsta busshållplats (grön prick) finns vid Viken centrum och härifrån kommer besökare att ledas vidare till parken. Befintliga cykelvägar visas på kartan med en streckad linje.

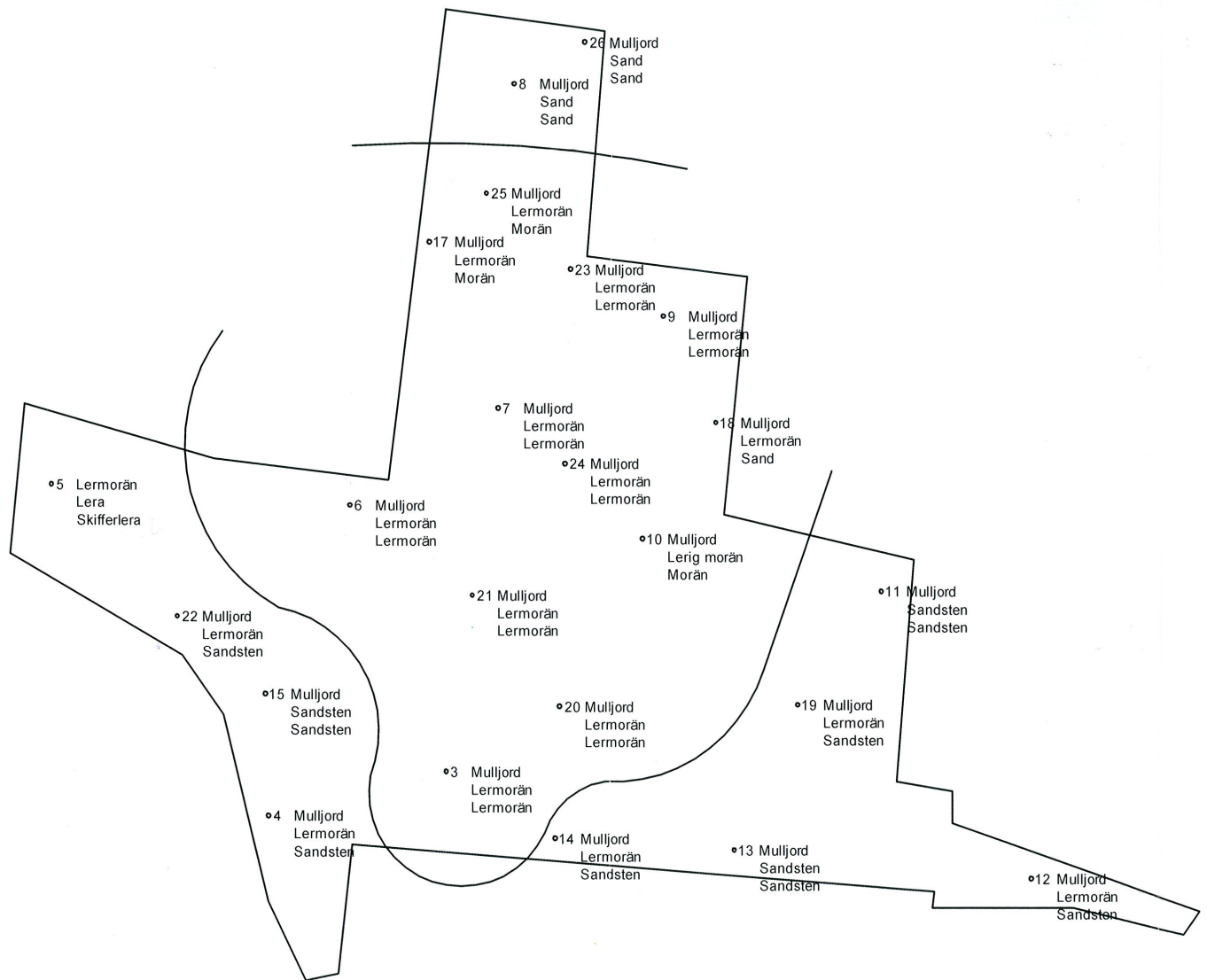
Biltrafik

Enligt Carl-Gustav Lindh, ingenjör på Gata/park Samhällsbyggnadsförvaltningen på Höganäs kommun, (samtal 2012-01-20) som utför och handhar trafikräkningar gjordes en beräkning år 2007 som han fortfarande anser vara aktuell.

På Karl Fältsvägen passerar ca 590 fordon/dygn (dock mer trafik nu på grund av nybyggnationer av bostäder) På Prästavägen passerar väster om skolan 2510 fordon/dygn och öster om skolan 1743 fordon/dygn. Han anser att det är bättre om biltrafiken leds in norr ifrån på Prästavägen då denna väg har en bättre anslutning från väg 111 samt passerar industriområdet istället för bostadsområdet som Karl Fältsvägen gör.

3:8 Blåa strukturer

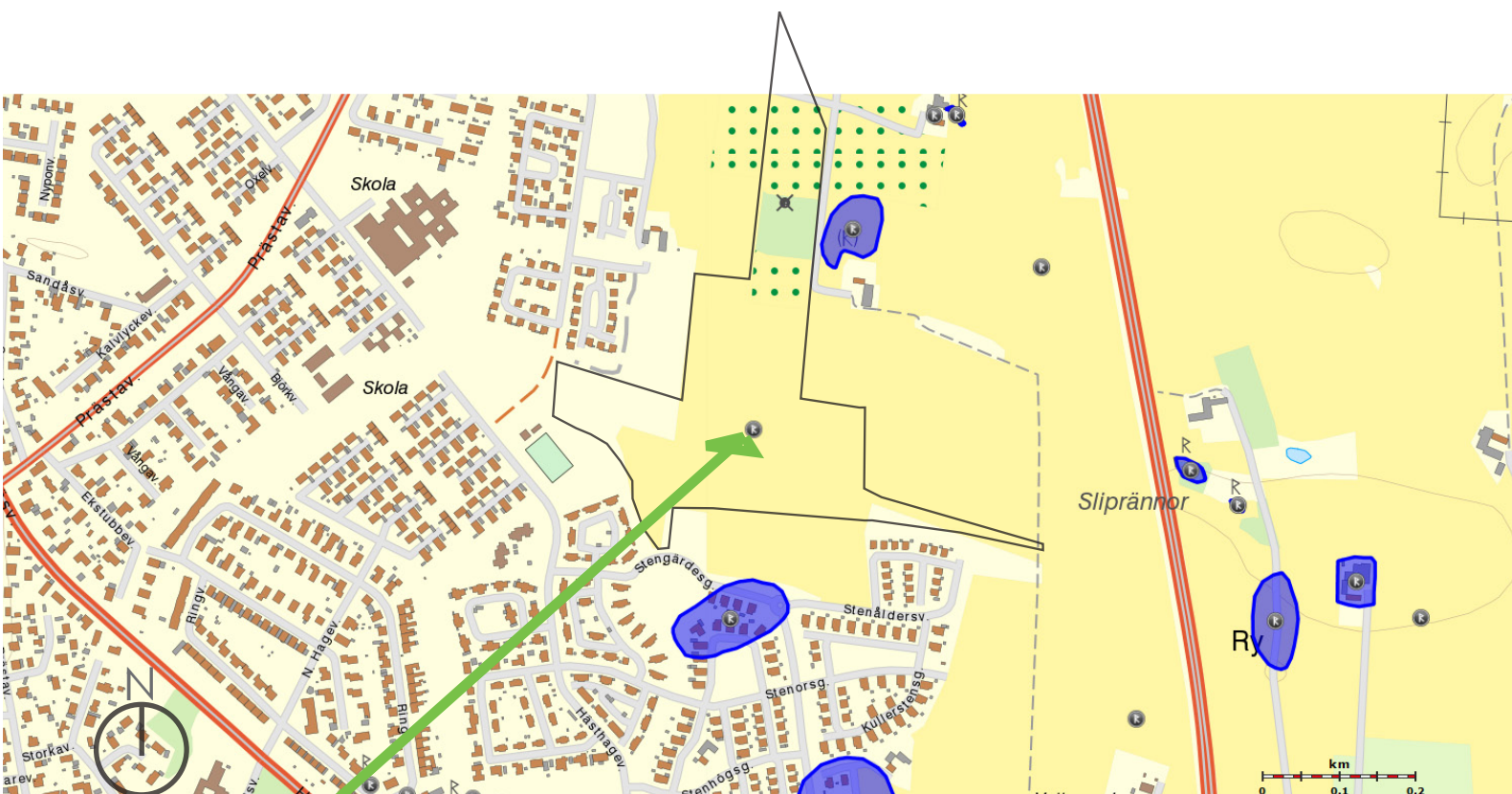

Det dominerande materialet är lermorän men det förekommer även sandsten som går i dagen och ren lera. Eftersom marken tidigare har brukats så är det översta lagret mulljord.

— Området norr om denna linje ingår ej i provtagningen.

3:10 Fornhistoria i Viken samt i Vikenparken

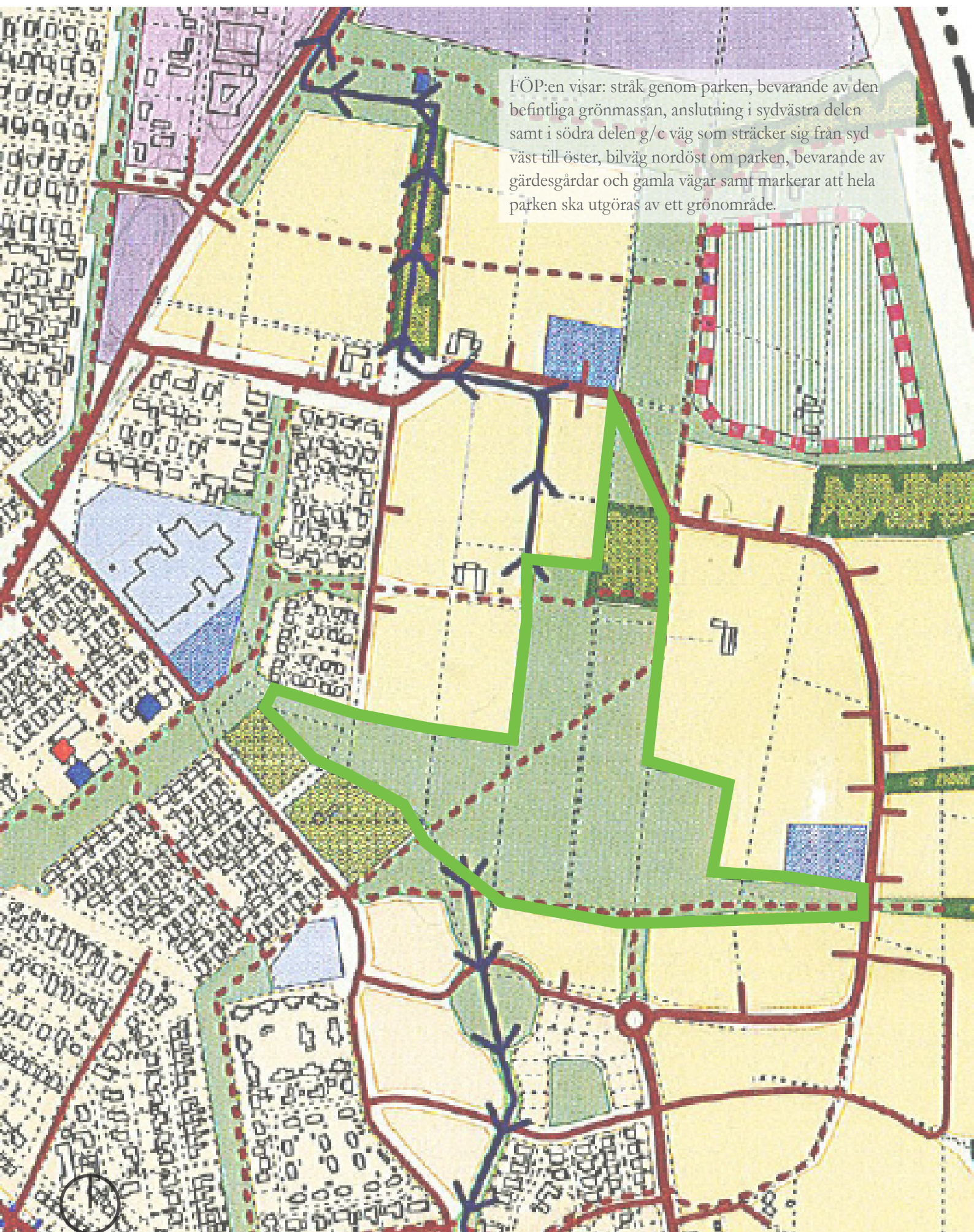
Fyndplats för flintskrapa. Datering: bronsålder. Påträffad vid arkeologisk utredning år 1999 (dnr 321-3038-2000). (www.fmis.raa.se)

I Viken finns tecken på historien med bland annat sliprännor och en gravhög som finns belägen i Vikens centrum (ej på foto). Vid förändringar i parken bör en utgrävning göras där det är aktuellt.

Sliprännor

3:11 Inzoomning av den fördjupande översiktsplanen

FÖP:en visar: stråk genom parken, bevarande av den befintliga grönmassan, anslutning i sydvästra delen samt i södra delen g/c väg som sträcker sig från syd väst till öster, bilväg nordöst om parken, bevarande av gårdesgårdar och gamla vägar samt markerar att hela parken ska utgöras av ett grönområde.

3:12 Ekologiska värden

Inspektion av Richard Åkesson chef för miljöavdelningen på Samhällsbyggnadsförvaltningen Höganäs kommun:

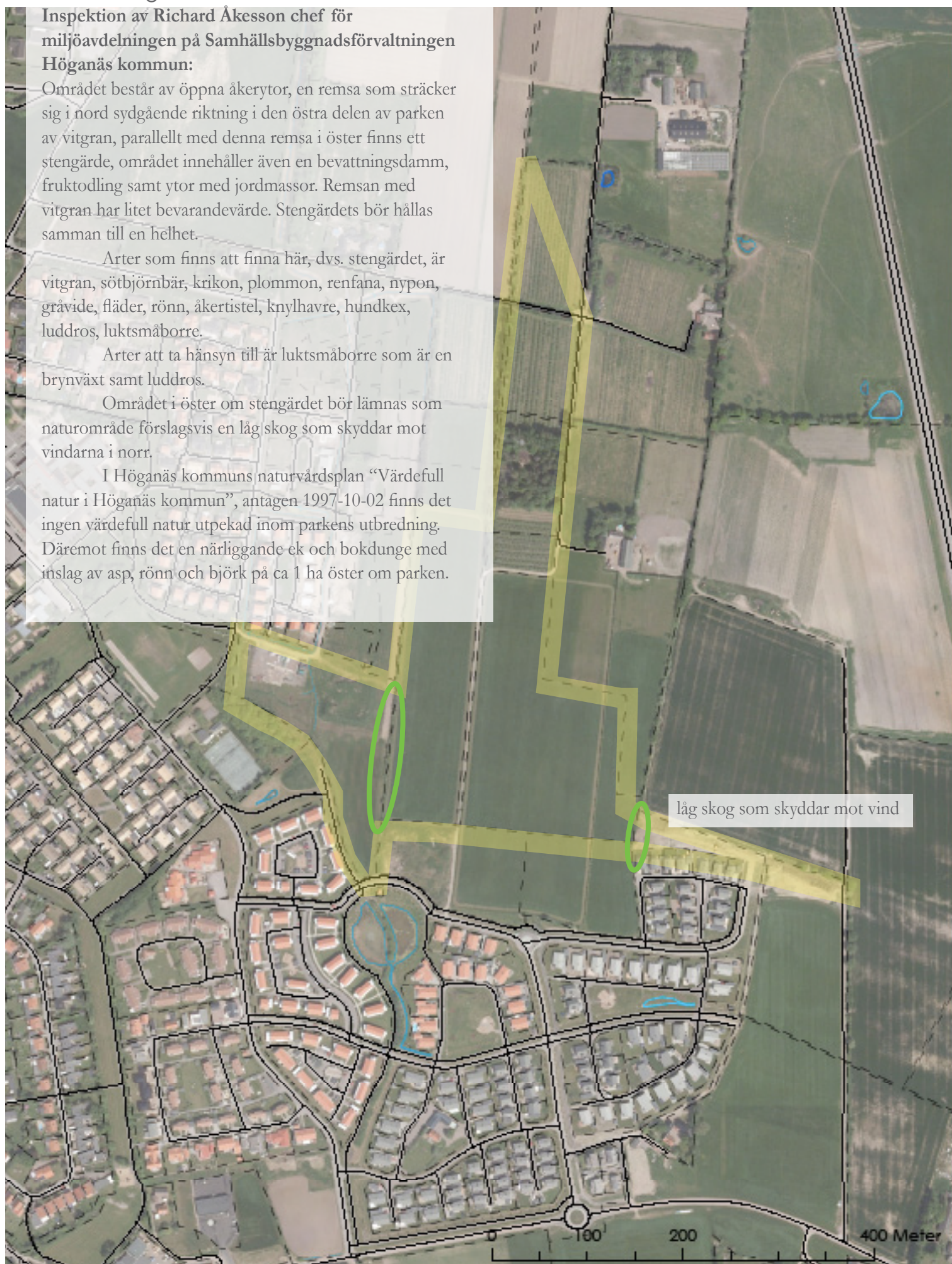
Området består av öppna åkerytor, en remsa som sträcker sig i nord sydgående riktning i den östra delen av parken av vitgran, parallellt med denna remsa i öster finns ett stengärde, området innehåller även en bevattningsdamm, fruktodling samt ytor med jordmassor. Remsan med vitgran har litet bevarandevärde. Stengärdets bör hållas samman till en helhet.

Arter som finns att finna här, dvs. stengärdet, är vitgran, sötbjörnbär, krikon, plommon, renfana, nypon, grävide, fläder, rönn, åkertistel, knylhavre, hundkex, luddros, luktsmåborre.

Arter att ta hänsyn till är luktsmåborre som är en brynväxt samt luddros.

Området i öster om stengärdet bör lämnas som naturområde förslagsvis en låg skog som skyddar mot vindarna i norr.

I Höganäs kommuns naturvårdsplan "Värdefull natur i Höganäs kommun", antagen 1997-10-02 finns det ingen värdefull natur utpekad inom parkens utbredning. Däremot finns det en närliggande ek och bokdunge med inslag av asp, rönn och björk på ca 1 ha öster om parken.

3:13 Vilka kvalitéer önskar invånarna?

På Höganäs hemsida (www.hoganas.se) finns denna artikel under pågående arbeten:

Projektering av ny parkanläggning i Viken

Höganäs kommun har köpt in ett markområde på ca 6 ha (=60 000 m²) för att anlägga en ny stadsdelspark. Parallellt görs detaljplan för den nya parken. Parken kommer att ligga mellan Vikens Ry och Vikens byastad.

Titta på fjärilar, plocka äpplen, doppa fötterna i svalkande vatten, vad vill du kunna göra i parken? Maila dina idéer till anna.jerleke@hoganas.se

Sammanfattning av mejlen:

belysning

lång slinga för joggingturer

bänkar

papperskorgar

damm som man kan åka skridskor på

fotbollsplan

lekplats

minigolf

Svaren tyder på att invånarna önskar möjligheter för både stillsamma och aktiva aktiviteter. De önskemål som har skickats in är tydliga i sin beskrivning och säger inget om den sinnliga upplevelsen. De skriver om att kunna utnyttja parken när det är mörkt men även under olika årstider. Deras önskemål avser platser med tydliga karaktärer på vilken aktivitet som ska utföras.

LEKMILJÖ

4 LEKMILJÖ

4:1 Fysisk miljö

I Moviums faktablad, Gröna fakta 3-2005 behandlar Fredrika Mårtensson och Maria Kylin den fysiska miljöns betydelse för lek. Fredrika Mårtensson inleder artikeln med att framhäva nyttan med utomhusvistelse och hur forskning bekräftar detta. Betydelsen av en bra fysisk, trygg, attraktiv miljö som riktar sig till barn och som inte är för tillrättalagd är något hon tar upp. Hon talar om komplexitet samt hur lekmiljöer skapas dels genom planering och design men även av naturens processer och barnens användning. Utomhusmiljön bjuder på mer föränderliga funktioner än inomhusmiljön. Mårtensson talar om att omgivningen i utomhusleken är betydande och att löst material, former och strukturer i miljön bidrar till lek. Platser med olika karaktär och utseende gör att barn rör sig mer. Mårtensson betonar vikten av det fysiska sammanhanget och menar att barns fantasi blir livligare om lekplatsen är omgiven av naturmark.

I del två av faktabladet berättar Maria Kylin att barn skapar platser bland annat med hjälp av kojor. Detta stimulerar den mentala utvecklingen. Hon betonar precis som Mårtensson betydelsen av den fysiska miljön där det finns tillgång till exempelvis vegetation och löst material, insynsskyddade platser och klätterträd eftersom detta skapar grund till kojbygge. Vidare menar hon att kojbygge ökar den sociala förmågan och stärker barns identitet. Avslutningsvis förklarar Kylin att i planeringssammanhang är det betydelsefullt att planera för en tillgänglig stad för barn som låter dem vara med och skapa sina egna platser.

4:2 Säkerhet

När en plats för barn ska designas är frågan om säkerhet väsentlig. Magnus Svederberg (parkingenjör) (skriftligt 2011-12-30) menar att det är viktigt att lekplatsen lever upp till Europaanormer samt att det inte finns någon farlig utrustning. Svederberg anser även att det är viktigt att man satsar på utrustning med hög kvalitet och lågt underhållsbehov, vilket innebär att kommunen bara behöver betala det dyra priset en gång. Köper man billig utrustning är risken stor att man står där med dyrt underhåll och utrustning som ser tråkig ut efter en sommar (Lekplatserna besiktigas enligt Europeiska standarden för Lekredskap EN 1176-1177). Lekplatserna inspekteras varje vecka av skötselpersonal och årliga inspektioner görs av utbildade besiktningsmän och därefter åtgärdar kommunen anmärkningarna (Svederberg 2011)

I Moviums faktablad, Gröna fakta 4- 2000 av Åke Marhenke, Anna Lenninger, Titti Olsson samt Petter Åkerblom diskuterar författarna säkerhet. De skriver att lekredskap baseras på ålder, ju äldre barnen blir desto mer

vågar de och desto mer tänjs gränserna. Besiktningar av lekredskapen är viktigt.

Författarna menar att arbete med brukarna är en förutsättning, innefattande ett samarbete även efter designskedet om hur utrustningen fungerar, om hur en lekplats kan utformas för att erbjuda utmaningar men som även kan innebära risktagande. Detta för att fysiska utmaningar innebär utveckling både motoriskt kreativt och intellektuellt.

Författarna listar skrifter och lagar som ger goda rekommendationer, exempelvis: kommunförbundets skrift *Säkra lekplatsen*, PBL som ger rekommendationer på anordnande och underhåll av lekplatser, Boverket vilka ger råd och föreskrifter samt *Svensk standard för lekredskap SS-EN1176-77* som ger råd hur olyckor kan förebyggas.

Vidare skriver de om ordningslagen som behandlar bland annat brunnar och bassänger. De poängterar att det är fastighetsägaren som har det yttersta ansvaret vid olycksfall.

I samarbete har medlemsländerna inom EU kommit överens om en gemensam standard, SS-EN1176-77 för lekplatser vilken ska förebygga olycksfall och tillbud. Standarden tar hänsyn till små och stora olycksrisker. Den omfattar krav på lekutrustning för barn (1-15 år) med avseende på motorisk utveckling och fysiska mått. Den ställer även krav på utrustning, montering, besiktning, drift och stötdämpande underlag. Standarden tar inte hänsyn till klimat, detta måste varje land hantera. Standarden ställer även ett krav på tillsyn av barn 0-3 år. När lekutrustning är "hemmabyggen" är det viktigt att tillämpa standarden (Marhenke mfl. 2000).

Sammanfattning en god lekmiljö

Den bör vara en bra fysisk, trygg, attraktiv miljö som riktar sig till barn och som ej är för tillrättalagd

Den ska innehålla komplexitet samt skapas dels genom planering och design men även av naturens processer och barnens användning

Omgivningen i utomhusleken är viktig där löst material, former och strukturer i miljön bidrar till lek.

Platser med olika karaktär och utseende gör att barn rör sig mer.

Barns fantasi blir livligare om lekplatsen är omgiven av naturmark.

Insynsskyddade platser och klätterträd skapar en grund till kojbygge vilket stärker barns mentala förmåga.

Det finns en mängd skrifter och lagar som ger goda rekommendationer till exempel kommunförbundets skrift *Säkra lekplatsen*, PBL, Boverket samt en svensk standard för lekredskap: SS-EN1176-77

Att arbeta med brukarna är en förutsättning för hur en lekplats kan utformas med avseende på säkerhet.

4:3 Referensplatser: Lekmiljöer

Syfte och urval

Syftet med lekplatsbesöken är att få insikt i lekmiljöer och hitta goda exempel på vad en lekplats kan innehålla.

Platserna valdes ut av Anna Lenninger som är landskapsarkitekt. Hon arbetar på Movium och har publicerat böcker och artiklar som handlar om barns lek. Platserna besöktes under en dag på en nordisk konferens om utomhuspedagogik: *Ute är inne - mångfald och lärande i stadens natur- och kulturmiljö* i Malmö den 29-30 september 2011.

Platserna var:

- Murergården- En äldre integrerad barninstitution
Thorupsgade 2-6
2200 Köpenhavn N

För ytterligare info: www.murergaarden.kk.dk

- Utterslevs Skole- en ny folkskola
Skoleholdervej 20
2400 Köbenhavn NV

För ytterligare info: www.utterslevskole.kk.dk

- Det lille Univers - En ny integrerad barninstitution
Nordre Digervej 2
2300 Köbenhavn S

För ytterligare info: www.detlilleunivers.dk

- Bredegrund- En bemannad offentlig bygglekplats.
Bredegrund 8
2300 Köbenhavn S

För ytterligare info: www.kk.dk

(<http://www.murergaarden.kk.dk/> 2012-03-16)

Referensmiljö 1

Murergården

På Murergården går barn i åldrarna 0-14 år. I vaggstugan finns det plats för 28 barn, dagiset har plats för 34 stycken barn fritidshemmet har 49 stycken barn och fritidsklubben 60 stycken barn.

Utemiljön består av många olika nivåer och ger ett mycket grönt intryck. Den innehåller även olika trappavsatser, en trädstam, möjligheter för vattenlek, små lekhus, en rutschbana, en sandlåda, bänkar och trappor som har många blandade beläggningar. Det viktiga med denna lekplats är att barnen lär sig att använda sina kroppar. Lekplatsen har många olika små rum och bjuder på många gömställen. Detta är något som institutionens ledare även påpekar och menar att det går inte att ha en överblick över alla barn och detta kräver tydliga regler.

Skalan på vegetationen är liten men Murergården som helhet omgärdas av stora höga träd som skänker skugga åt platsen. Vegetationen består bland annat av kornell, häggmispel, vinbär, krikon, humle, fläder, lavendel, prydnadsapel och bokharabinda.

På lekplatsen finns även en del för de allra minsta så att de kan leka i lugn och ro. Ledaren berättar även att de äldre gärna drar sig undan för att få vara ifred. Men det viktiga är att alla ska kunna vara tillsammans. Sittplatser finns att samlas på.

Kommentar: Jag gillade denna plats för att på en sådan liten yta så hade de fått in så många olika rum. Gården kändes grön och frodig med alla träd som omgärdade och alla buskage som delade av de olika rummen. Läraren kommenterade detta och sa att de inte hade möjlighet att ha uppsikt över alla barn samtidigt men detta var något som de klargjorde för föräldrarna tidigt och det var på dessa premisser de fick låta sina barn att leka här.

Barnen uppskattade mycket när det regnade för då fylldes vattenrännan som slingrade sig ner till mitten av gården och lekarna tog fart med detta. Buskagen var märkbart använda med brutna grenar och jorden fri från ogräs.

Dagiset låg mitt inne i ett bostadsområde och jag upplevde det som en grön oas. Barnen kunde hitta sina egna rum trots att det var en liten yta och där fanns en mängd olika aktiviteter att sysselsätta sig med.

På följande sidor kommer foton att presenteras med bildtext med avseende på att framhäva detaljer i lekmiljön

Stockar som rymmer insekter och svampar

Röda vinbär, inslag av ätliga växter

Hemliga rum i grönska

Salixbuskage

Grönska omgärdad av låga staket som visar på en liten skala

Trappa med grönska

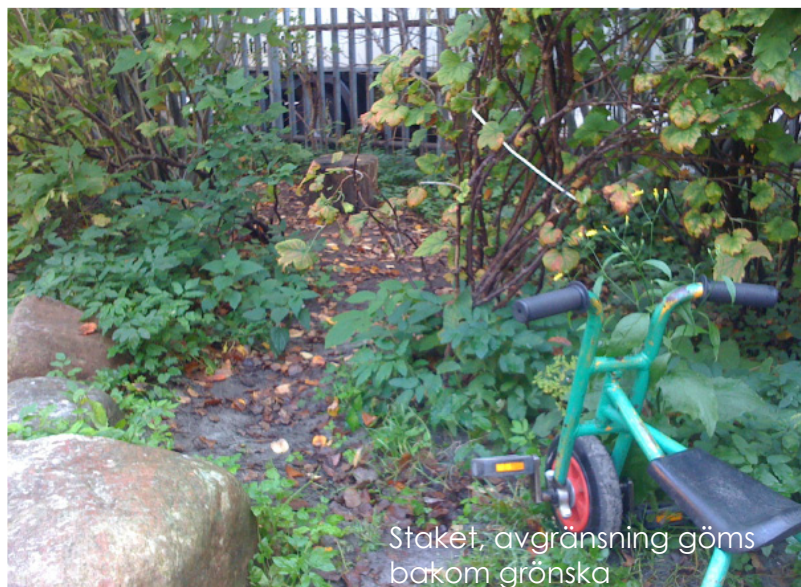
// MATERIAL, AVGRÄNSNING, SKUGGPLATSER, RUMSLIGHET

Blandning av material,
kalla och varma

Material med detaljer

Sandlåda under skugga

Staket, avgränsning göms
bakom grönska

Olika rum för lek bredvid varandra

Ordnade miljöer med
inslag av vildhet

Detaljer som visar omsorg i miljön

Klätterställning med utsikt över området

Redskapsbod passar in i lekmiljön

Litet hus att söka skydd och leka lekar i

Bild från: <http://bispebjerglokaludvalg.kk.dk/page181.html> 2012-03-16

Referensmiljö 2

Utterslevs Skole

På Utterslevs skola går det 550 elever i klasserna 0-9.

Utemiljön består av flera olika rum som omger skolbyggnaden och mitt i området finns en dagvattenkanal där skolans stuprännor mynnar ut.

Skolan är i nyfunkisstil och upplevs välskött och välplanerad trots de långsmala ytorna.

Kommentar: På denna plats står pedagogiken i fokus. Det finns en mängd platser att samla klasser för att ha lektioner ute samtidigt som lek kunde pågå på området bredvid.

Denna plats upplevde jag att den riktade sig till lite äldre barn. Läraren som visade oss platsen påpekade att de äldre barnen gärna gick iväg utan att göra någon speciell aktivitet. Jag gillade denna skola då det fanns en tydlig känsla av omtanke och medvetenhet i designen. Miljön gav dock inte intrycket av fantasifullhet och möjlighet att skapa sin egen plats utan hade redan tydliga avgränsningar och begränsningar. Vegetationen speglade även detta genom sitt statiska intryck.

På följande sidor kommer foton att presenteras med bildtext för att framhäva detaljer i lekmiljön.

Växthus minskar gränsen mellan ute och inne

Klassrummet är multifunktionellt med odling och lärande

Ljusinfall

Lekfulla sittmöbler i anslutning till lärande

Säkerhet är viktigt att beakta

Vattenvegetationen bör skötas så att den inte växer igen

En träbrygga ökar kontakten till vattnet

Det gröna ger en kontrast till den annars hårdgjorda miljön

Stopprännorna är kopplade till dagvattenkanalen

Staketet till bron har samma formspråk som den övriga miljön

Hängmattan är placerad i vegetationen

Fallunderlaget är gräs

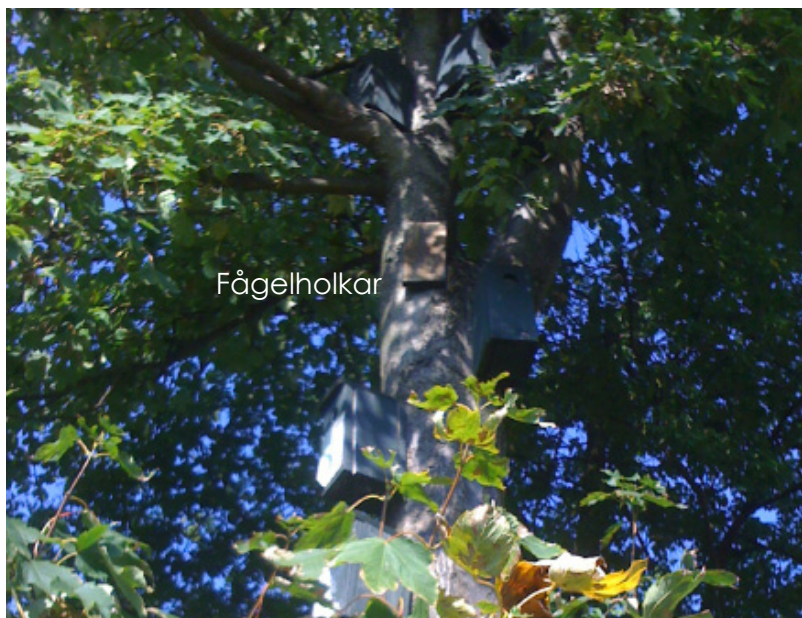
Lekredskapen har samma formspråk som vegetationen och färger som smälter in

Kinagungan är placerad i skuggan med träd som omger den

Slingrande växter som får vackra höstfärger

Fågelholkar

Sly av diverse arter omger lekredskapen (tex. alm och fläder)

Avbrutna grenar slår nya skott

Fläder som ger blommor och bär

Vegetationen erbjuder skugga under varma sommardagar

Trappor att sitta på för
utomhuslektioner

Robust grillplats med möjlighet att
placera flera galler

Samlingsplats som fungerar i alla väder

Design i naturmaterial

// STEPPING STONES

Stenar placerade i en ring för lekar

Steppingstones leder från en plats till en annan

Från skogspartier till öppna platser

Konstgräs i en miljö som tar upp en liten yta men används flitigt (multiarena)

Bark för mjuka stigar

Pelleplattor för att förstärka gräsmattan (dock för hårt slitage så gräset har försvunnit)

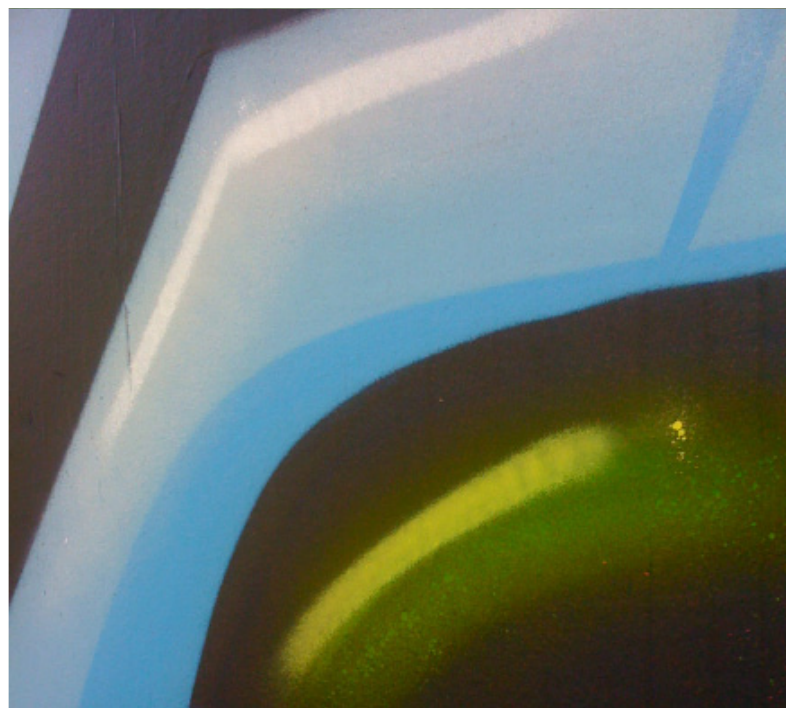
Utlagda stockar för att gå balansgång

Stenbumling för att dela av olika rum

Graffitivägg delar av en yta från en byggarbetsplats

Klätterställning i naturliga material med många olika möjligheter för lek

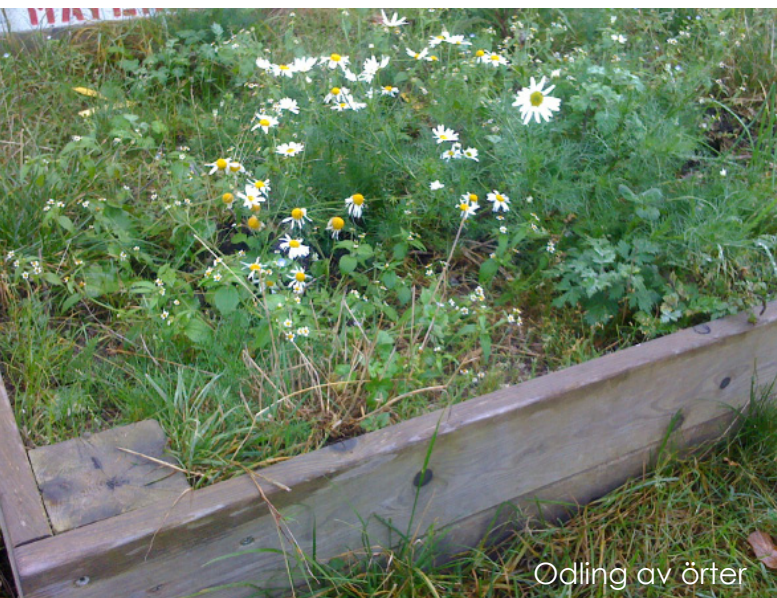
Rum för att gömma sig i, en ingång och en utgång

En balansbana leder fram till klätterställningen och på detta sätt integreras ställningen i en miljö

Istället för en trappa

Odling av örter

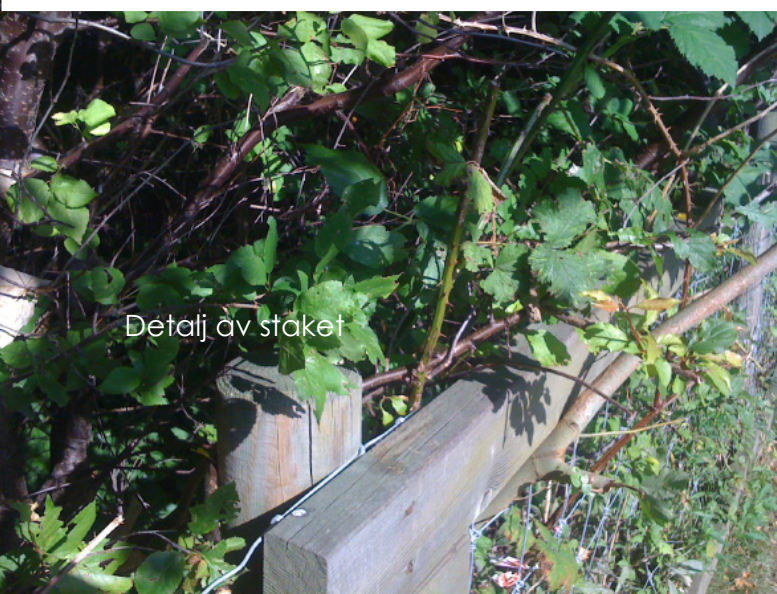
Snabbväxande Salixbuskage för att skapa rum och för att få material att bygga med

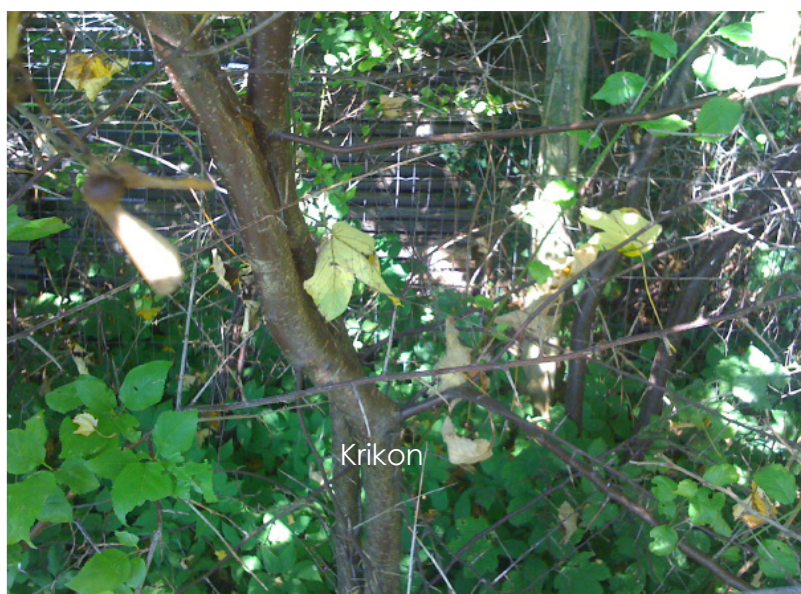
Sittplatser i en liten skala

Snåriga snår och ett staket hindrar barnen från att ta sig till önskade delar. Grönt och funktionellt

Detalj av staket

Krikon

<http://www.detlilleunivers.dk/> 2012-03-16

Referensmiljö 3

Det lille Univers

På det lille Univers finns det plats för 88 barn i vaggstugan (som danskarna kallar det) och 96 stycken barn på dagisavdelningen. Barnen är i åldrarna 1 till 6 år. Utemiljön består av ett litet område som är relativt lätt att överblicka och som omges av buskage.

Kommentar: På detta dagis står lekredskapen i fokus.

Positivt är att området är indelat i olika rum vilket möjliggör att flera barn kan leka vid sidan av varandra.

Min åsikt var att ytan var alldeles för liten för att rymma så många barn, detta trots att de hade försökt att maximera ytan genom att anlägga en multiarena på taket. Här är det extra viktigt att barnen har tillgång till närliggande grönområden.

På följande sidor kommer foton att presenteras med bildtext för att framhäva detaljer i lekmiljön.

// BESTÅNDSDELAR

Vegetationen består av snabbväxande Salix

Litet fotbollsmål

Små ytor kräver kreativa lösningar: en multiarena uppe på taket

Kullar med gummibeläggning används för att skapa nivåskillnader och kontrastera olika material

Broar som förbinder kullar

Referensmiljö 4

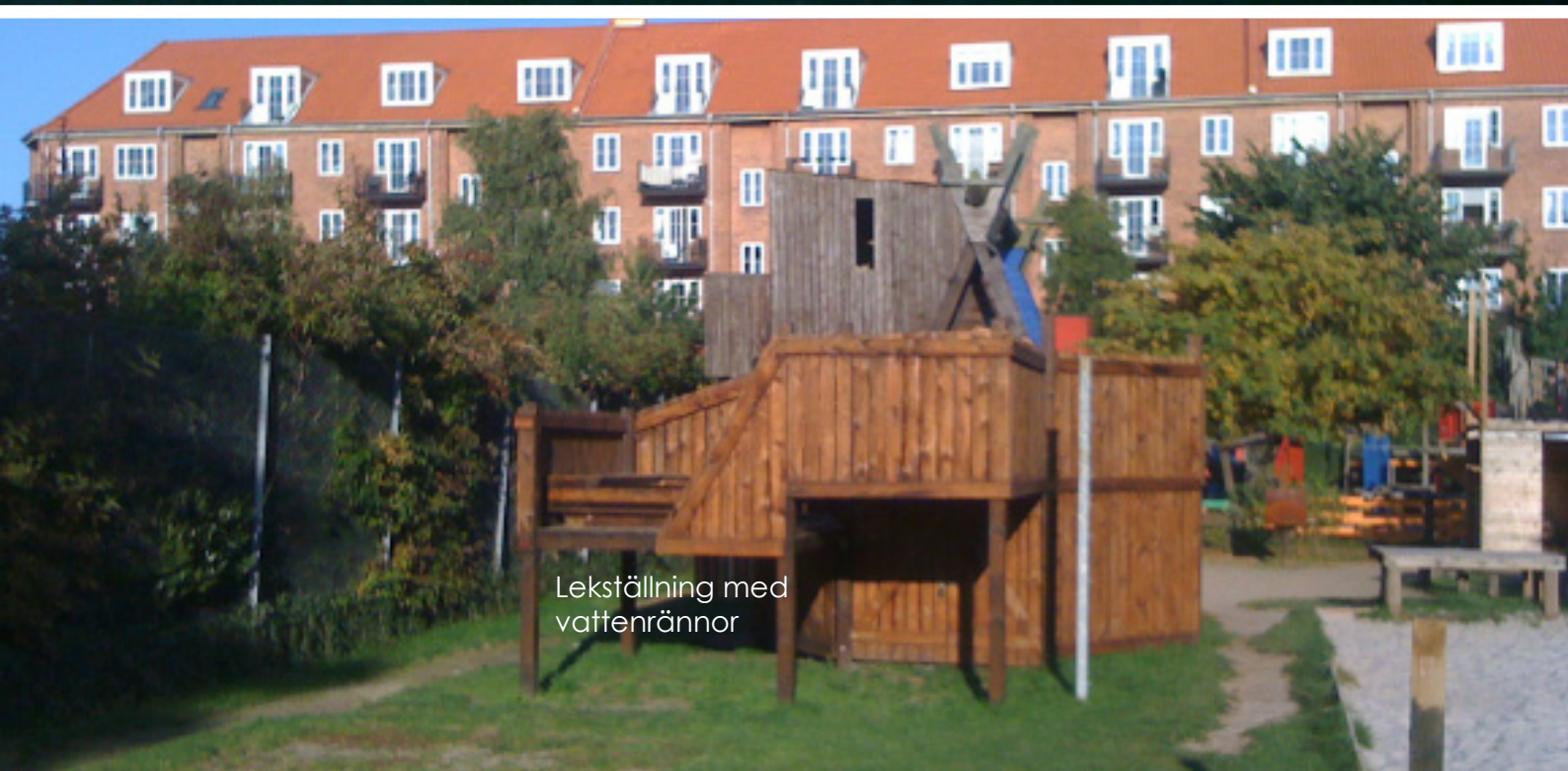
Bredegrund

På Bredegrund får barn i åldrarna 0-14 år komma på besök. Bredegrund är en kommunal lekplats som är bemannad och har fasta öppettider. Personalen har inget juridiskt ansvar men hjälper till och har koll på barnen. Det är gratis att komma dit och bygga. På området finns bland annat en sandlåda, bollplan, stångtennis möjlighet till att cykla och köra gokarts. På sommaren finns det en plaskdamm samt en vattenkvarn. (www.kk.dk)

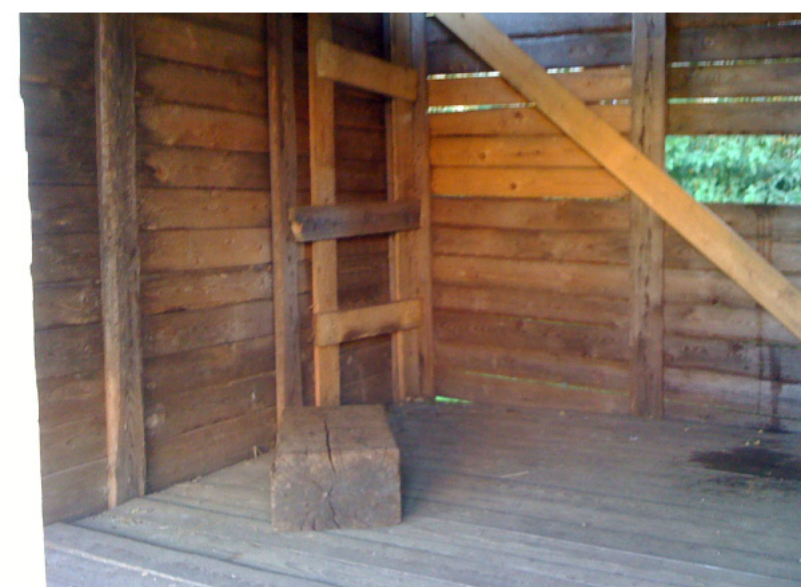
Kommentar: Denna lekmiljö är baserad på att det finns personal tillgänglig som kan hjälpa till, både med avseende på kreativitet men även säkerhet. Några av husen samt klätterställningarna hade inte klarat Höganäs kommuns lekplatsbesiktningar.

Det finns möjlighet att odla och på så sätt beaktas årstidsväxlingarna. Här finns ett stort utrymme för fantasi och skaparlust.

På följande sidor kommer foton att presenteras med bildtext för att framhäva detaljer i lekmiljön.

// BYGGNADER

Berg att bestiga

Snöbär

Odling med ettåriga växter och perenner

Färgglada höstaster

Vinbär

Grönsaker blandas med sommarblommor

// MÖTESPLATS

Färgglada miljöer med planteringar

Sittmöjligheter

Rutschkana vars säkerhet kan diskuteras...

Enkel grillplats

Sammanfattning av lekmiljö

Om jag delar in det jag observerade på de olika lekplatserna ser det ut så här:

Material: lösa material och taktila material på platsen, naturliga material

Vatten: vattenränna, strålar, vattenpölar, kanal,

Vegetation: ätliga bär, vegetation som visar årstidsväxlingar, snabbväxande vegetation, vegetation för odling, snårig vegetation, vegetation som tillåter att brukas, klätterträd, lågväxande vegetation.

Rumslighet: många olika rum, gömda, hemliga rum, skuggiga rum, soliga rum, öppna platser, slutna platser, platser med utsikt

Möjlighet att röra kroppen: Rutscha, gå balansgång, klättra, sitta, vila, åka, rulla runt, gå, springa, röra sig upp och ner, hoppa

Olika objekt på lekplatsen: hus, grillstad, fågelholkar, växthus, fiskar, låtsas djur

Övrigt: belysning, möjlighet att måla

4:4 Vilka kvalitéer önskar barnen?

“Vikensskolan är en skola där eleven går från förskoleklass till och med årskurs 9 med integrerad skolbarnsomsorg, nu går där över 500 elever.”

www.boganas.se

Referensgrupp Elever på Vikenskolan

Den 7 feb 2012 besökte jag Vikenskolan för att få inspiration till arbetet. Vikenskolan ligger i närheten av parken och kommer att vara en framtida målgrupp. Maj-Lis Johansson, rektor på Vikenskolan valde ut vilka klasser jag skulle besöka. Undersökningen varade från kl 10:00 till kl 13:00.

Inledningsvis berättade jag om mig själv, var jag jobbade och vad mitt jobb innebar. Jag berättade om parken som ska byggas och att jag ville höra vilka idéer eleverna hade för parken. Barnen fick rita ett streck rakt över ett A4 blad och på ena sidan bad jag dem rita: Vad gör ni idag? Och andra sidan: Vad skulle ni vilja kunna göra? Dessa frågor är valda med hjälp av Märit Jansson (samtal 2012-01-17) För att kunna se vilken sida som var vilken så bad jag dem rita en stjärna på sidan där de beskrev vad de gjorde idag. Deras ålder fick de även skriva i ena hörnet. Jag betonade att det inte handlade om saker utan istället aktiviteter. När de tvekade och inte kunde komma på något försökte jag inspirera dem med att de skulle fundera på vad de hade gjort förra veckan eller så skulle de fundera över ett ställe de hade besökt som var roligt.

Barnen var i åldrarna 6 till 16 år. Fördelade så här:

- 1 stycken 6 år
- 1 stycken 7 år
- 4 stycken 8 år
- 5 stycken 9 år
- 8 stycken 10 år
- 5 stycken 11 år
- 1 stycken 13 år
- 12 stycken 14 år
- 17 stycken 15 år
- 2 stycken 16 år

Många av svaren var samma, speciellt om barnen satt i grupper tillsammans.

Jag har organiserat svaren i olika kategorier:

Sport

- Basket
- fotbollsplan
- handbollsplan
- konstgräsfotbollsplan
- springbana runt om parken
- klättervägg
- plan för bandy
- löparbana med hinder
- volleybollplan
- utegym
- isrink för skridskoåkning
- pingisbord

- möjlighet att spela minigolf
- Multiarena
- BMX- park
- rugbybana
- skjutbana
- cykelbana
- möjlighet att spela Paintball
- möjlighet att köra Gokart
- boxningsrink
- ridbana
- möjlighet att utöva Agility
- skateboardramper
- möjlighet att utöva 5-kamp

Lekredskap

- gungor
- megagungor
- kinagunga
- jätte-jättelånga gungor
- gungor i träd
- leksaker som man kan gömma sig i
- klätterställning
- piratskepp
- karuseller
- snurrsaker
- linbana
- studs i linor
- trampolin
- studsmatta
- hänga i ringar
- hinderbana
- rutschkana
- jätteroliga långa rutschkanor
- gungbräda
- åka berg och dalbana
- stege
- labyrint med tunnlar
- klottervägg
- stor karta över hela världen

Platser för mat

- restaurang
- grillplats
- lusthus med eldstad
- ett fik att hänga på
- bänkar där man kan äta
- automatisk kiosk
- en miniaffär som man kan handla smoothies, glass, mat, leksaker och badsaker.

Plats för aktivitet

utomhusbio
trädkoja
scen för framträdande
LAN lokal
bra ställen för dunkgömme
saker/tunnlar man kan gömma sig i marken ungefär två
meter i tak/underjordiska gångar

Vatten

fontän
damm med fontän
pool
bada

Möbler

hammock
solsäng
hängmatta
bänkar
Fatboys att chilla i (sittkuddar)

Belysning

lampor i marken
slinga som är upplyst att springa på
många lampor
en strömlös lugn park

Möjlighet att göra

kunna umgås med vänner
lyssna på musik
ta-det-lugnt-hörna
en plats där man kan sitta och prata

Platser och aktiviteter som är svåra att genomföra

bada i godis
skumgrop
Robinson

Djur

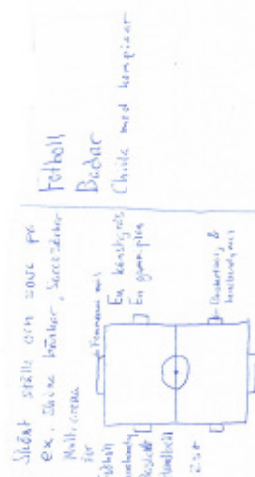
ankor i en damm
safari
kolla på djur

Vegetation

mycket träd
plommonträd
gräs
buskar
blommor
stora klätterträd
bara-se-på-rabatter
en stor gräsmatta där man kan göra roliga saker
hallonbuske

De teckningar som barnen ritade presenteras här:

De teckningar som barnen ritade presenteras här:

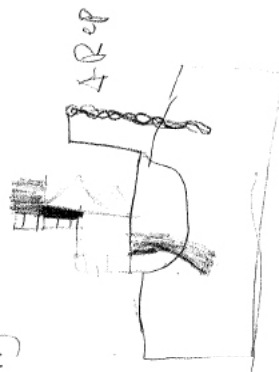

Feb 11,

Bedar

Chile and Argentina

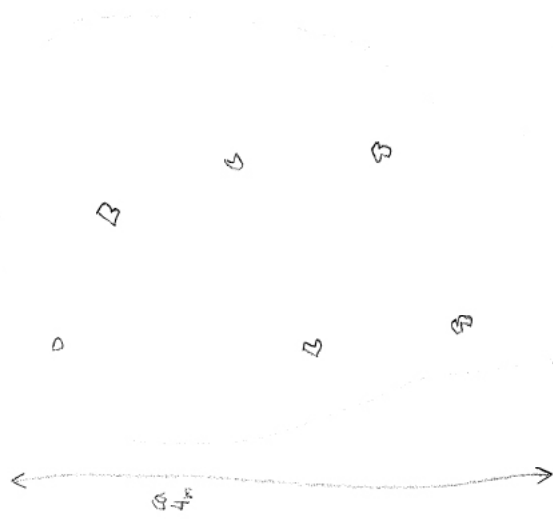
10 år ★ Jag simmar =
Rider. Jag gillar
att klättra, springa, hinner
änor = spela fotboll.
Jag skulle vilja ha
lappar bana med hinder
En glass = Smoothie kiosk
En simbassäng med ett
privat stöpp en dypp
En jätte stor klätterstua
Inring

12 år

- Spelar Pingis
- Är med kompisar

Boulder

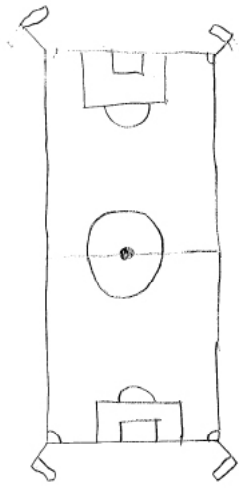

och en kiosk

10

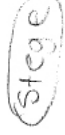
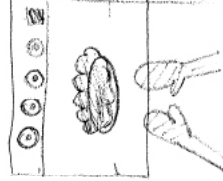
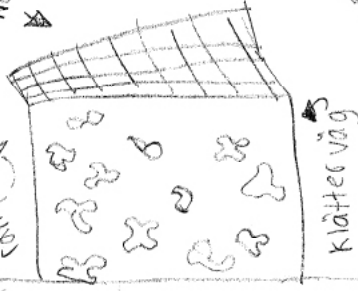
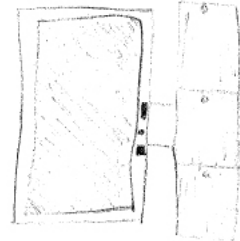
Jag spelar fotboll i viken.
med mina kompisar. Jag
spelar fika 12.

Jag vill ha en konstgräs
fotbollsplan

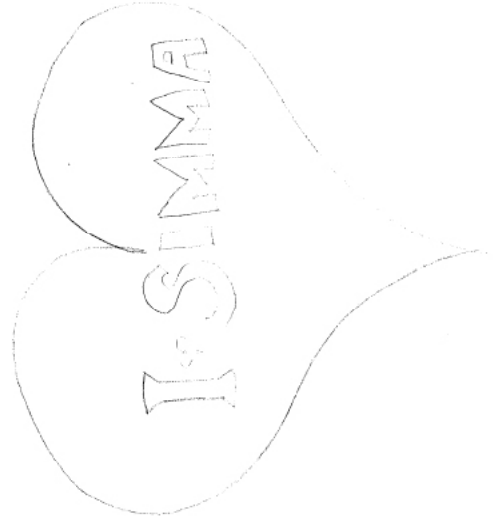
11 år

Jag brukar vara med kompisar
och vi brukar bada och
titta på tv.

10 år

17 Simma

Simning

En simstopp

Jag skulle
bara vilja ha
en lugn ström-

17 år ★ På fritiden

☞ med kompisar.

Das gab Pa
gymnastik
und die
Wiederherstellung

Laga:
Jag brukar ~~brukar~~
Baka!
Tagen

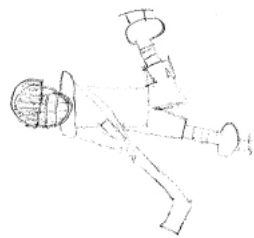
Kurna gömmü!

[illegible]

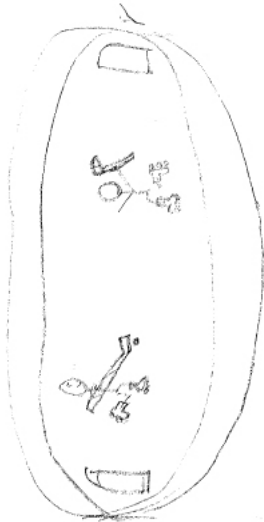
I parken vill jag att det ska finnas...

År 15

hockey

hockeyrinken

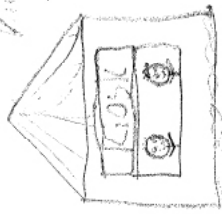
Paintball

Parken

Bocket

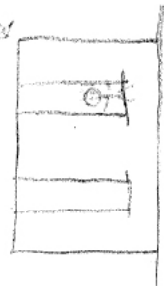

maskar

gungor

gungor

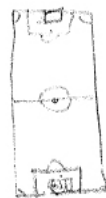

vand

17 med kompisar gunga

spelar fotboll

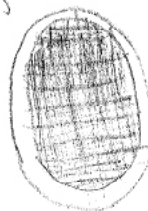
Mer skolor

cyclare

År 14 Fridagen

Studsman tår

14 år

Spelar fotboll.

är med kompisar.

liten fotbollsplan

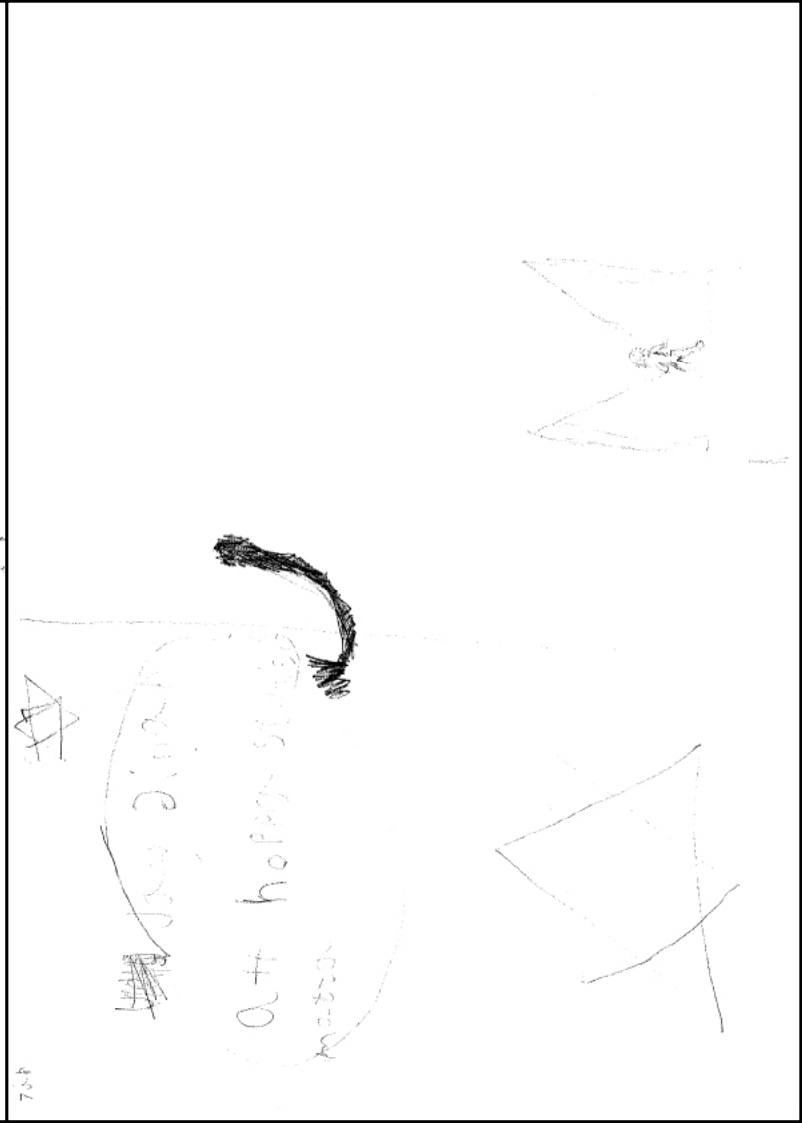
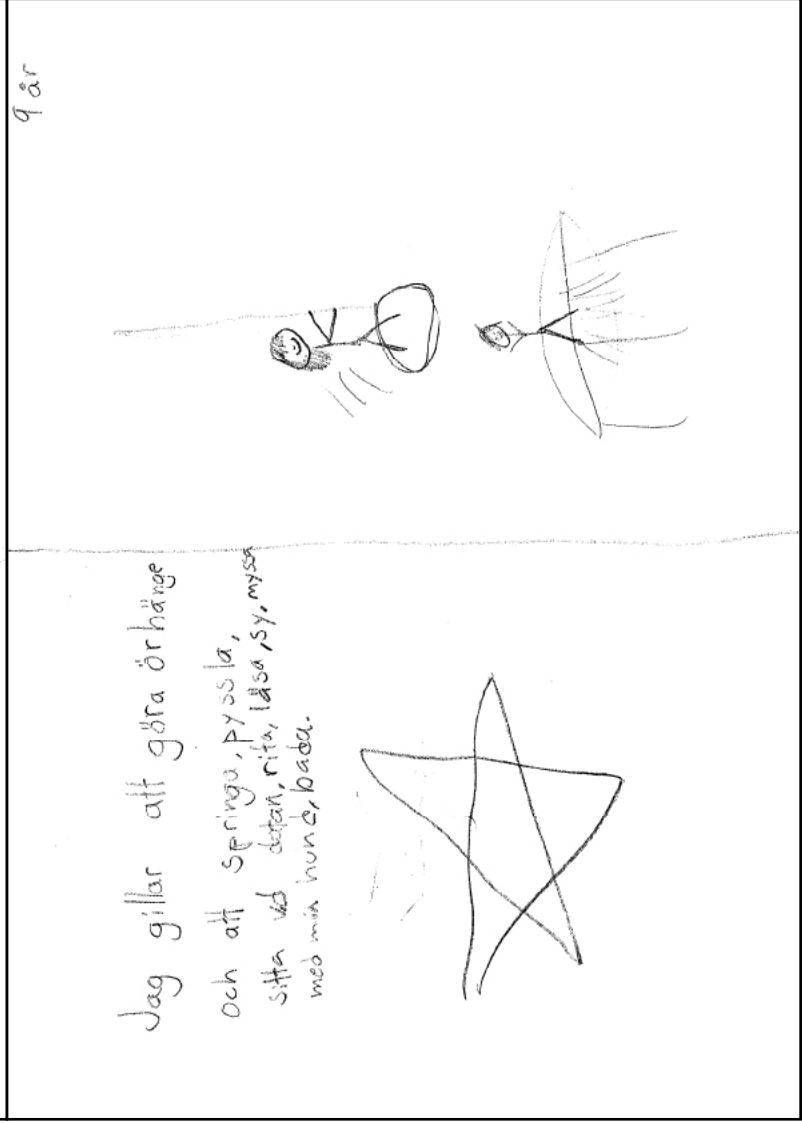
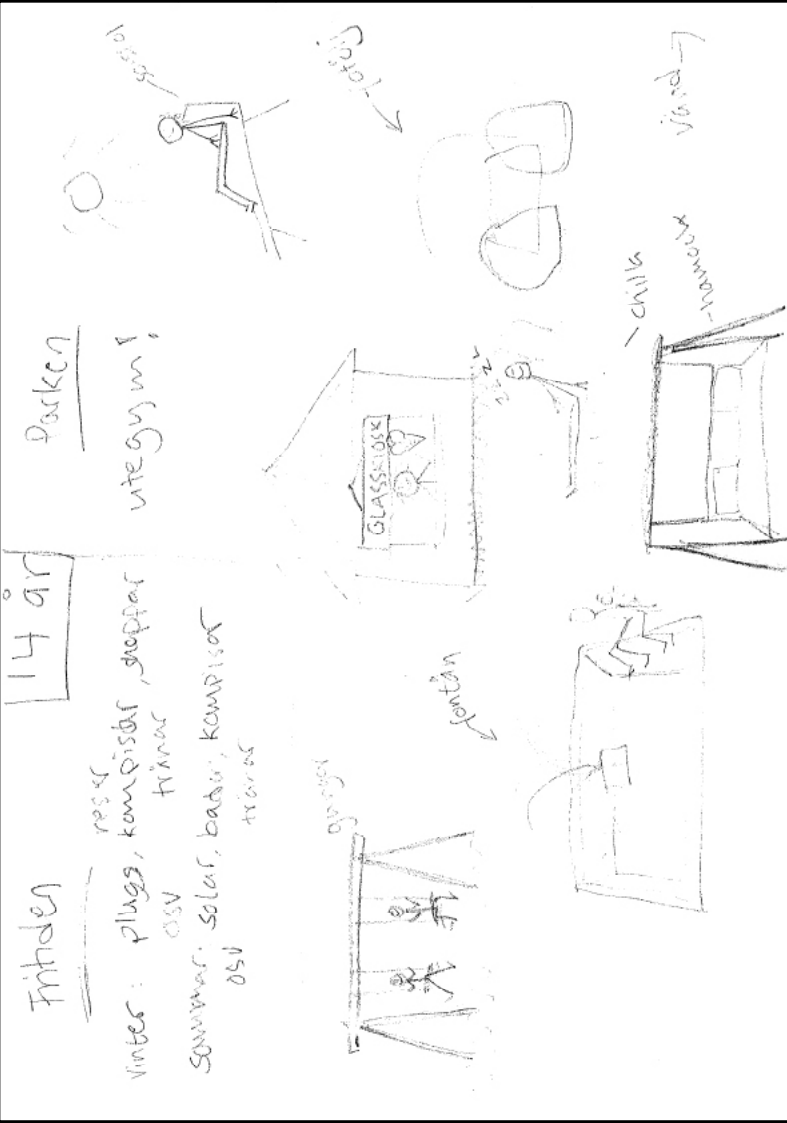
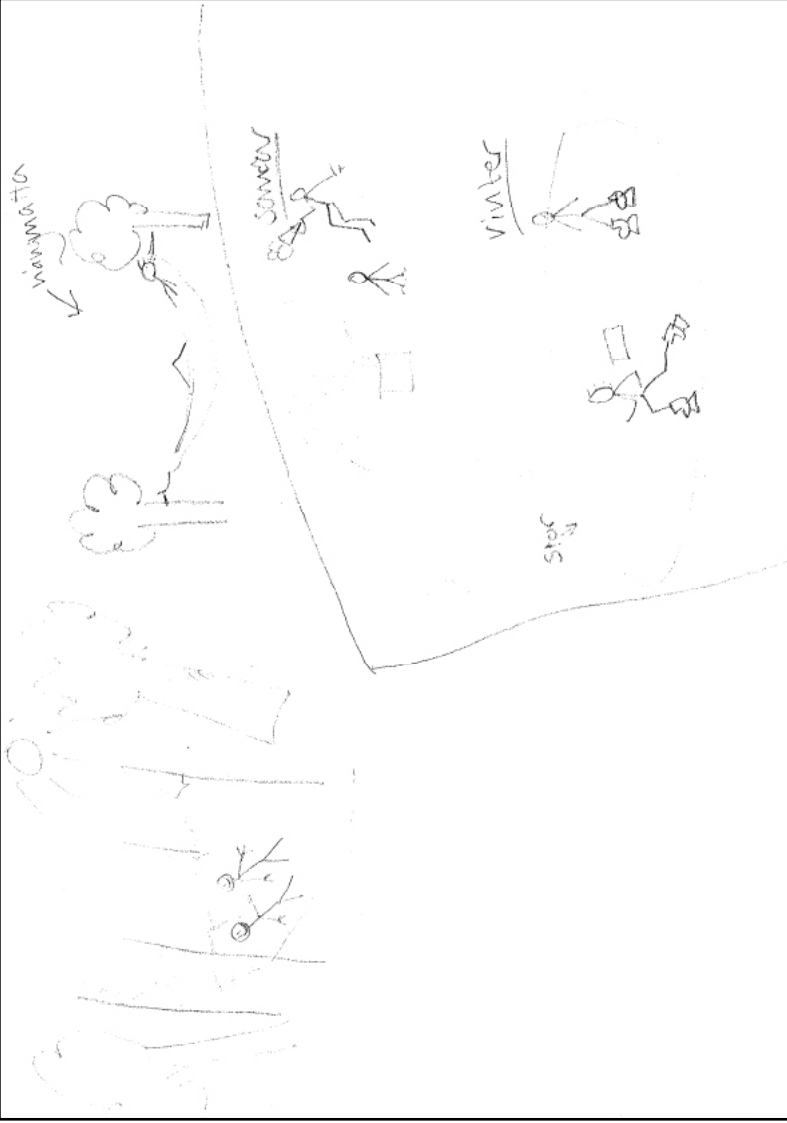
~~Liten fotbollsplan~~

Lands hockeyrinken
bäst i test

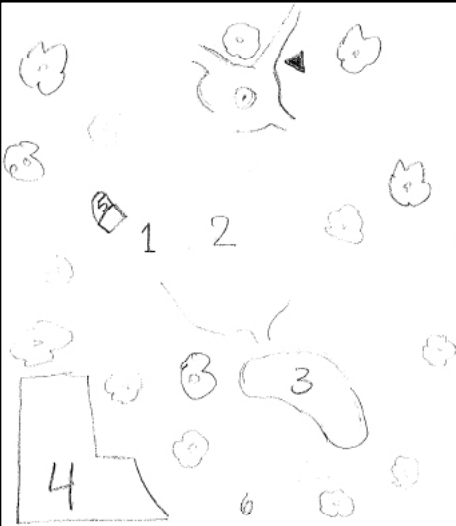

Local

SPELAR DATOR
FOTBOLL
VÄNNER

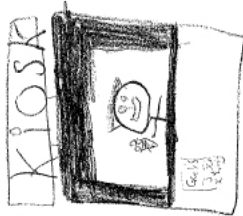

1. Restaurang
 2. Restaurangområde
 3. Pool
 4. Mini-golf
 5. Toaletter
 6. Gångbana
- ▲ Entré

Handboll
Spelar dator!

Handboll-Plan

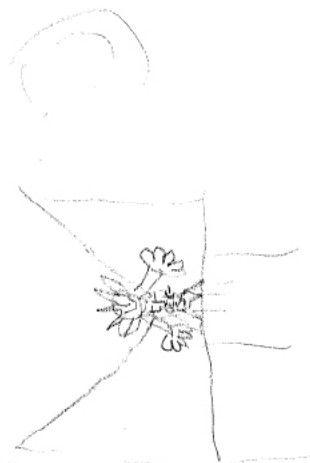
Data-hall
som
man
kan
lära

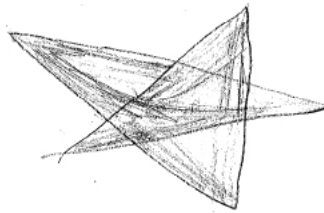
fotboll
springa
gunga
klättra

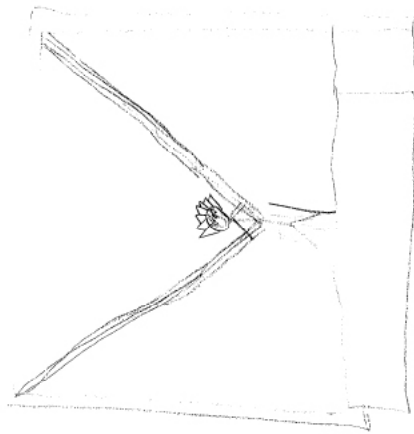
springgunga runt om
fotbollsplan
gungor
klätter vägg

fotbollplan
Pingu's bord
gungor
klätter vägg

fotboll
Pingu's
lego
gunga
Springa

4:4:2 Skolbarnen

Sammanfattning av svar

Barnen vill att det ska finnas en plats för att äta, en plats där sportaktiviteter kan äga rum. Vidare önskar de platser där det finns tydliga objekt som barnen kan leka med. De önskar platser där livlig aktivitet kan äga rum men även platser för ro och stillhet, där samtal kan föras. Växtlighet i olika skalor, öppna samt slutna platser. Platser att titta på djur samt platser med vatten. Belysning är något som de tar upp vilket kan tyda på att parken ska kunna användas under olika årstider samt vid olika tider på dygnet. Möbler bör vara av olika utformning och inbjuda till olika sätt att sitta på än en vanlig parkbänk. Det finns även önskemål om anordning av olika arrangemang.

Deras svar indikerar att de är vana vid "ordning och reda". De få önskemål de hade om vegetation var: mycket träd, plommonträd, gräs, buskar, blommor, stora klätterträd, bara-se-på-rabatter, en stor gräsmatta där man kan göra roliga saker samt hallonbuskar. Av de teckningar som lämnades in innehöll endast tre av dem vegetation: ett fruktträd, ett klätterträd samt en bild på en uppsatt hängmatta mellan två träd.

Sammanfattningsvis, många av punkter är tydliga indikationer på vistelse i det urbana och det är just bristen på önskningar om det gröna som ger en tydlig signal att lek i det gröna inte är självklart.

DYNAMISK VEGETATIONSGESTALTNING

5 DYNAMISK VEGETATIONSDESIGN

5:1 Gestaltning

Dynamisk vegetationsgestaltning är ett sätt att designa där parametrarna tid, skötsel, komplexitet och anpassning till platsen ges en stor uppmärksamhet. Vegetationen ska ses som ett levande material som är föränderligt och där skötsel hjälper till att framhäva vegetationens egna uttryck.

I boken "the Dynamic Landscape" menar författarna Nigel Dunett och James Hitchmough (2004) att dynamisk vegetationsdesign är ett holistiskt synsätt där det ekologiska knyts samman med det sociala och det ekonomiska. Vidare skriver de om villkor för att en naturlig plantering ska kunna fungera i en urban kontext. Till exempel så måste den vara baserad på tydliga estetiska principer för att allmänheten ska förstå och värdera den. De skriver om färg och dramatik och allmänhetens önskan om att förbättra naturen. De talar även om att planteringar ska utvecklas och att vissa arter tar över medan andra dör ut i en så kallad "promotion of ecological processes" (Dunett and Hitchmough 2004)

Roland Gustavsson och Torleif Ingelög har ett motsvarande starkt dynamiskt synsätt på vegetation i boken *Det nya landskapet* (1994). I denna behandlas hur en plantering kan utformas och etableras baserat på att den ska vara ekonomisk, estetisk och ekologisk. I en annan, tidigare bok uppmärksammar Roland tillsammans med Lars Fransson linjära element och övergångar mellan ytor av olika karaktär (Gustavsson och Fransson 1991) De visar hur linjära element i landskapet bör bevaras och utvecklas. De linjära elementen är ofta historiens tecken och exempel på dessa tecken kan vara gamla vägsträckningar samt formen av odlingsfält.

Gustavsson och Fransson (1991) menar att parker bör kompletteras med jord- och skogsbrukslandskap för att öka attraktiviteten för besökare speciellt om parken ligger i ett tätortsnära område. Vidare menar författarna att attraktiviteten ökas även av närvaron av kulturminnen samt närvaron av djur (vilt).

Gustavsson och Ingelög (1994) listar hur ett attraktivt landskap ser ut. De berättar om ett landskap som innehåller variation och mångfald både avseende biotoper, karaktärer och ålder. De nämner speciellt hög artrikedom och arter som bidrar med vacker blomning och ljuskrävande arter som speciellt attraktivt. Vidare betonar de vikten av att landskapets delar ska harmonisera till en helhet, bestående av rum, både öppna och slutna, en anpassad skötsel så att landskapet får en hög social status samt organiska landskapsdelar. Författarna behandlar även hur man kan ta vara på möjligheter i ett slättlandskap. De betonar viken av att tillföra detaljer, förstärka och skapa

nya biotoper, arbeta med bryn, häckar ängsband och öppna diken. De kommer även in på ämnet tätortsnära natur och talar om vikten av tillgänglighet och hur den kan ökas genom att plantera nya häckar, skogsbälten, skogskanter, vattendrag och markvägar om de innehåller rätt kvalitéer och har rätt bredd.

När en nyplantering ska formges behandlar författarna olika punkter som bör tillgodoses. Till att börja med bör man analysera drag i landskapet, på så vis kan man knyta ihop den nya designen med det befintliga. Därefter tar de upp begreppet rum som även hänger ihop med skala. Det är av vikt att skalan och rummen utformas så att de smälter in i det befintliga och är anpassade efter den rätta målgruppen. Skala leder vidare till mönster och med detta menar författarna att nya planteringar ska inordnas i ett befintligt mönster. Vidare talar de om kanter mellan två områden och hur dessa kan dämpas genom att använda sig av övergångszoner.

Ytterligare begrepp de tar upp är inramning, dominerande karaktär, knutpunkter, stråk, siktstråk samt mentala stråk.

5:2 Utformning av en plantering

Dunett och Hitchmough (2004) diskuterar val av vegetation vid utformningen av en plantering. Deras huvudfokus är att visa hur ekologi kan fungera som en bas när landskap ska designas. De menar att det finns olika skalor och nivåer att hantera och de resonerar huruvida utformning kan ske genom att kopiera vegetationen som finns på platsen, spegla vegetationen på platsen men använda sig av andra arter och slutligen genom att använda sig av ekologin på platsen och blanda in arter som inte är inhemska men som trivs i liknande förhållanden. De menar att det finns tre faktorer som avgör vilken typ av plantering som är lämplig att använda på den avsedda platsen. Dessa faktorer är ekologi (hur viktigt det är att skydda arter och områden), estetik (bestäms av allmänheten) och slutligen vilka resurser det finns (med avseende på intensiteten av skötseln samt ekonomin).

Författarna betonar vikten av allmänhetens stöd för dessa typer av planteringar samt utmaningen för oss landskapsarkitekter att förena det visuella och estetiska med att värna om livsmiljöer och gynna en biologisk mångfald (Dunett, Hitchmough 2004).

5:3 Vegetation

Woodland

Roland Gustavsson har bidragit med ett avsnitt i boken "the Dynamic Landscape" (2004) av Nigel Dunett och James Hitchmough. Avsnittet *Exploring woodland design: designing with complexity and dynamics- woodland types,*

their dynamic architecture and establishment behandlar ämnet woodlands. Gustavsson talar om en design som har ett långt tidsperspektiv och utvecklas dynamiskt och strukturellt i motsats till en statisk plantering. Han talar om komplexitet och woodlandets interiör och identifierar specifika strukturella dynamiska komponenter han visa tekniska och strukturella principer av woodlandet.

Gustavsson (2004) talar om forna tiders syn på woodlandet och behovet av att återupptäcka detta samt skapa nya koncept. Han understryker att det handlar om helheten att se till kanter, gränser, entréer, orientering osv. De olika typer som Gustavsson framhäver är det öppna woodlandet och silvi-pastorala system, vildmarkswoodland, äventyrswoodland.

Gustavsson belyser ordet kontext genom att göra läsaren medveten om ett antal frågor. Frågorna handlar om att accentuera speciella delar, olika zoner med avseende på skötsel men även med avseende på innehåll som t ex. estetik och vildhet. Han belyser även frågor om att sätta igång naturliga processer, designuttryck, hur området relaterat till omgivningen med avseende på att skapa en egen värld eller en jämn övergång till omgivningen. Viktigt är även kopplingar med omgivningen för brukarna samt olika hierarkier och utseende i stråken.

Olika principer för ett woodlandområde är en öppen ytterzon (mjuk övergång till omgivningen), en stängd ytterzon (vilket ger känslan av att befinna sig i en annan värld) samt robust vegetation (vilken utgör en stomme mellan omgivningen och woodlandet men även mellan planteringar inom woodlandet)

Gustavsson menar att det finns två olika förhållningssätt till vegetationsdesign, ett textuellt och ett strukturellt förhållningssätt. I det textuella så sätter man mer närgånget fokus på växternas blomning, lövform eller typ och färg på bark. Det är ett förhållningssätt som kommit fram och kommit att dominera landskapsarkitekturen genom den tidigare starka kopplingen till trädgårdsmästeri och plantskolor. (Gustavsson mejl 2012- 09-02) Det strukturella handlar om förhållandet mellan individer eller generationer i ett system. Form ses som något som skapas och förändras genom dynamik, naturliga processer och den kan fungera som ett verktyg för att länka kulturella uttryck och naturliga processer. Gustavsson använder uttrycket "vegetationsarkitektur" för att sammanfatta förhållningssättet. Vidare berättar han om det strukturella förhållningssättets utveckling och därefter visar han exempel på olika typer av woodland som illustrerar detta förhållningssätt. Han refererar också tillbaka till tidigare studier som boken *Furulundsfire - en skog i samhällets centrum* (1991). I denna presenterar Roland Gustavsson och Lars Fransson åtta beståndstyper som tar utgångspunkt i underväxtens egenskaper (se sida 99 för tabell)

Bryn

Med avseende på Roland Gustavssons (1994) påpekande av vikten av att arbeta med detaljer följer här ett avsnitt om anläggning av bryn.

Boken *Att anlägga skogsbryn – modeller och referenser för anläggning och rekonstruktion* av Malin Ritzell och Roland Gustavsson (1999) fungerar som en förebild för hur skogsbryn kan utformas. Den beskriver brynstudier som har gjorts i bland annat Alnarp som är en bra förebild för Vikenparken då brynet har etablerats på gammal åkermark och ligger på ett havsnära, bebyggelsenära slättlandskap.

Gustavsson och Ritzell framhäver skogsbrynets betydelse för upplevelser, attraktivitet, plats för biologisk mångfald, viktiga rörelsestråk samt funktionen som vindskydd. Bryn kan även fungera för virkesuttag t ex. av arterna skogsek, ask, eller fågelbär. I detta fall är skötseln av stor betydelse. Bryn ökar artdiversiteten genom att de innehåller olika livsmiljöer. De fungerar som en spridningskorridor samt spridningskälla för djur och växtarter. Vidare utgör brynet en gräns mellan två olika miljöer.

Dess struktur kan delas in i tre grupper beroende på placering, skötsel, sammansättning samt tillgång på ljus: stambryn, buskbryn samt mosaikbryn. När ett bryn är välutvecklat och har ett omfattande djup benämns det trestegsbryn efter de tre zoner som kan urskiljas. Detta bryn är eftersträvarsvårt eftersom det hyser möjligheter för en rik biologisk mångfald.

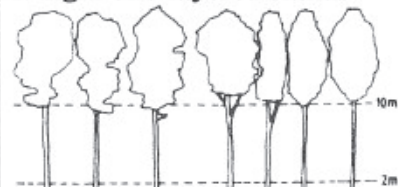
Olika brynarter har olika möjligheter för spridning av frön eller nötter och detta bör beaktas i val av arter.

Gustavsson och Ritzell översätter äldre bryn till nya planteringsmodeller. De studerar olika åldersfaser och de betonar vikten av att vara distinkt i artgrupperingar och grundstruktur samt betydelsen av att hantera skalan på ett korrekt sätt.

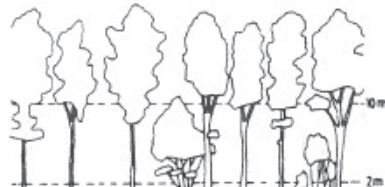
I deras utvärdering konstaterar de att de nya brynen ger ett planterat intryck men trots detta så börjar de karaktärgivande egenskaperna framträda.

Åtta beståndstyper som tar utgångspunkt i underväxtens egenskaper
(publicerad med tillstånd från Roland Gustavsson 2012-08-07). Olika arter och olika skötselnivåer ger olika uttryck.

1. Light one-layered stands

1.1 Pillar hall completely without understory

1.2 Pillar hall with scattered or grouped understory

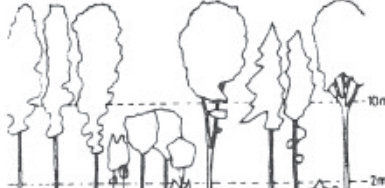

1.3 Pillar hall of trees with deep crowns

2. Dark one-layered stands

2.1 Pillar hall completely without understory

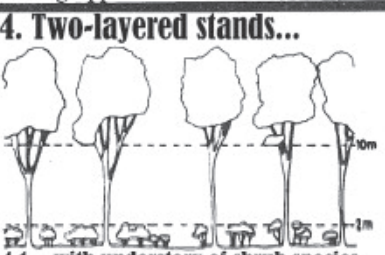
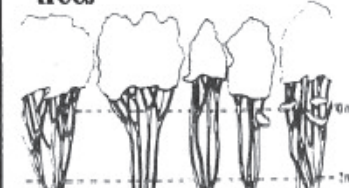

2.2 Pillar hall with scattered or grouped understory

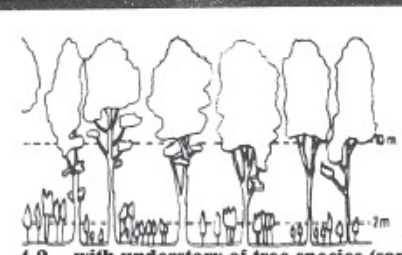

2.3 Pillar hall of trees with deep crowns

3. Pillar hall with multi-stemmed trees

4.1 ...with understory of shrub species

4.2 ...with understory of tree species (saplings)

5. Two-layered stands with a well-developed middle layer...

5.1 ...dominated by shrub species

5.2 ...dominated by tree species

6. Three-layered stands...

6.1 ...with an indistinct shrub layer

6.2 ...with a well-developed shrub layer

7. Multi-layered stands...

7.1 ...with scattered or irregularly grouped individuals

7.2 ...with a noticeably grouped mosaic understory

8. Low stands with or without emerging standards

8.1 Semi-open stand with grass or rich field layer

8.2 Grove

8.3 Thicket

Gustavsson redovisar en referens för slättlandskapets skog som är baserat på ett buskträdbryn med ett väl utvecklat innerbryn lokaliserat i Linnebjär, nordväst om Sandby han föreslår denna blandning av arter:

Sammansättning	Arternas tänkta roll	%	Planteringsmönster
<i>Huvudgrupp</i>			Slumpvis blandad plantering huvudgrupp + sidogrupp
Huvudträd	Skogsek	5	
Huvudart i buskskiktet	hassel	20	
Amträd	hybridlärk	50	
<i>Sidoträd och övrig underväxt vid sidan av hassel</i>	skogslind	10	
	fågelbär	2	
	hagtorn	2	
	rönn	2	
	skogsolvon	2	
	hägg	2	
Smal buskbård som ytterbrynzon	slån	3	
	rosor	1	
	benved	1	
Lundartad flora i innerbrynzonen	lundgröe, lundslok och hasselbrodd: skogsbingel, liljekonvalj, vitsippa, rödblåra och lundvårlök		Fläckvis plantering och insådd med utgångspunkt från gångvägens dragning, intill trädbaser, socklar och buskar
Punktvisa grupper och fristående träd av ek	skogsek		Planteras på väl valda ställen, gärna i större plantkvalitéer, som en förlängning av brynet på vissa avsnitt
Fältskikt, ytterbrynsöm			Eventuellt punktvis etablering
Fältskik, gräsmark utanför det egentliga brynet			Sådd; artsammansättning beroende av funktion och marktyp

Tabell efter Roland Gustavsson (1998)

5:4 Vegetationsstrukturer och rumslighet.

Roland Gustavsson har i projektet Linnés arboretum i Teleborgsskogen, Växjö - ett storprojekt i Linnés anda mellan Växjö kommun och Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp 2012 tittat närmre på hur barn och ungdomar utnyttjar skogsområden. Gustavsson konstaterar att en lekmiljö bör bestå av många små mosaikformade delar som passar barns skala bättre än en stor skog. Han fastslår även att barn och ungdomar använder områden med tydlig identitet.

Med avseende på rumslighet så talar Gustavsson om sluttningar som bidrar till rumslighet och lä för till exempel en grillplats. Genom att sammanställa var målgruppen befinner sig påvisar han att en plats för barn bör placeras i ytterkanter (bryn) och inte mitt inne i ett stort område. Han menar att lekmiljön inte heller bör placeras direkt mot ett stort cykel- eller motionsspår eftersom det kan störa barns aktiviteter.

När han berättar om placering av vegetation inom en lekmiljö anser han att den bör placeras så att den skapar avgränsningar för rum och möjliggör lek av barnen nära andra men ändå vid sidan av. Gustavsson nämner grandungar som en viktig vegetationstyp eftersom dessa bildar interiörer med mycket stark rumslighet.

Han belyser hur skiktade vegetationsstrukturer kompletteras med pelarsaltstyper för att skapa olika rum.

5:5 Vegetation utformad för barn

Gustavsson (2004) framhäver de naturlika planteringarna som den första vegetationen som barn faktiskt var tillåtna att interagera med historiskt sett.

Naturlikt och vegetation som förändras genom skötsel, en åtgärdsinriktad design, kontraster mellan öppna och det slutna och medagerande av brukarna är faktorer som Gustavsson (2004) nämner när det avser designen av ett bostadsområde i Buitenhof, Delft i Nederländerna.

Andra faktorer som är viktigt att beakta när områden för barn ska designas är robusthet, låga woodlandtyper med standard träd eller mångskiktade woodland typer där designen inte är beroende av en individ.

Äventyrswoodlandet menar Gustavsson (2004) har fokus på barn. Denna typ menar han ska innehålla önskemål från både barn men även vuxna. Han understryker betydelsen av att woodlandet ska innehålla variation både med avseende på innehåll samt skötsel.

Gustavsson (2004) talar om woodland designade för barn och menar att de ställen som är bra exempel är de som inte är designade. Andreas Keil uttalar sig om, fritt översatt "vilda urbana woodland" i boken "Wild Urban woodlands, New perspectives for Urban Forestry". Han menar att dessa woodland möjliggör aktiviteter som inte

är under uppsikt eller kontrollerade samt en lekmiljö som barnen kan påverka och anpassa efter deras behov. Keil menar att dessa områden ger barnen en känsla att de kan röra sig fritt, de kan uttrycka sig utan påverkan och uppsikt av vuxna samt att de kan uppleva vildhet och äventyr men ändå känna sig relativt trygga. Vidare menar Keil att dessa områden påverkar deras fysiska och psykiska utveckling positivt.

Sammanfattningsvis, är woodland i den urbana utkanten, viktiga äventyrsplatser för barn för att upptäcka och komma i kontakt med naturen.

Med avseende på skötsel av vilda urbana woodlands menar Gustavsson (muntligt 2012) att för att kunna skapa en vildmarkskaraktär och för att öka rumsligheten bör gallringar och röjningar undvikas.

Busse Nielsen tillsammans med Möller (2008) undersöker i sin avhandling bland annat skottskog och klassificerar skötsel av skottskog som en bas för att identifiera sociala aspekter och dess potentiella användning i urbana situationer. De nämner flera referenser som menar att skottskog är en robust miljö för barn att leka i och en av fördelarna är att den föryngras vid skador av lek. De nämner även skala, tätheten och mystiken som andra anledningar för lämplighet till lek. Vidare beskriver författarna ett projekt i Skottland där grenar av *Salix* användes för att tillverka konstverk.

Lämpliga arter till skottskog är pil, hassel, lind, klibbal, ask, ek, avenbok och bok (Gustavsson 2004).

5:6 Skötselns hållbarhet

I boken "the Dynamic Landscape" av Nigel Dunnett och James Hitchmough (2004) diskuteras vad som är den bästa skötsel, användning av "naturliga bekämpningsmedel" eller de som är kemiskt framställda.

Vidare diskuteras även hur skötseln sker, med hjälp av bekämpningsmedel eller med hjälp av personal och dieseldrivna maskiner. Dunnett och Hitchmough menar att skötselns "hållbarhetspoäng" är något som ändras över tid för de anlagda naturlika planteringarna (med avseende på biologiskt och ekonomisk hållbarhet) och den enda planteringen som verkligen är hållbara är den som uppkommer spontant men samtidigt uppfyller den inte den sociala hållbarheten.

I boken "the Dynamic landscape" diskuterar Hein Koning (2004) ekologi och design där spontana processer och skötsel kompletterar varandra. Han menar att hortikulturella kultivarer bildar statiska karaktärer medan hans exempel som är Heemparks i Amstelveen i Nederländerna visar på ett exempel med naturalistiska planteringar som istället ger dynamiska processer som förändras i tid och rum. Koning diskuterar designers roll och kunskap som bör bestå av både ekologi och

biologi. Han menar att det inte finns någon slutlig bild, utan planteringen är en process där designern och den skötselansvarige bör vara delaktiga i hela processen och för designerns del, inte enbart i det initierande stadiet. Inblandning av skötsel bör ske när det är som mest lämpligt för att uppnå det önskade resultatet.

Viktiga förutsättningar för att skapa en heempark, som motsvarar en naturlig park menar Koningen är kunskap om växtmaterial och vilken ståndort det tillhör samt de ekologiska förhållandena på platsen så när plantering sker hamnar rätt växtmaterial på rätt plats.

Sammanfattning dynamisk vegetationsgestaltning

Dynamisk vegetationsgestaltning är ett sätt att designa där parametrarna tid, skötsel, komplexitet och anpassning till platsen ges en stor betydelse.

Om en naturlig plantering ska kunna fungera i en urban kontext så måste den i de flesta fall vara baserad på tydliga estetiska principer för att allmänheten ska förstå och värdera den.

Linjära element i landskapet bör beaktas i nyskapande och bevaras och nya planteringar bör inordnas i ett befintligt mönster

Parker bör kompletteras med jord- och skogsbrukslandskap som "flerbrukslandskap" för att öka attraktiviteten.

Närvaron av kulturminnen samt närvaron av djur (vilt) ökar attraktiviteten i en park.

Genom att tillföra detaljer, förstärka och skapa nya biotoper, arbeta med bryn, häckar, ängsband och öppna diken kan variation och mångfald ökas. Karaktärer och ålder är även viktigt att beakta.

Parken bör innehålla rum, både öppna och slutna samt vara tillgänglig. Detta genom att plantera nya häckar, skogsbälten, skogskanter, vattendrag och markvägar om de innehåller rätt kvalitéer och har rätt bredd.

Kanter mellan två områden kan dämpas genom att använda sig av övergångszoner.

Val av vegetation kan ske genom att kopiera vegetationen som finns på platsen, avspegla vegetationen på platsen men bestå sig av andra arter och slutligen genom att använda sig av ekologin på platsen och blanda in arter som inte är inhemska men som trivs under liknande förhållanden.

Ekologi (hur viktigt det är att skydda arter och områden), estetik (bestäms av inte minst av allmänheten), lekvärden och slutligen vilka resurser som finns tillgängligt är de faktorer som bör styra utformningen av en plantering för lek miljöer.

Öppna woodland och silvi-pastorala system, vildmarkswoodland och äventyrswoodland är intressanta miljöer som borde användas mer idag.

Genom att accentuera speciella delar, olika zoner med avseende på skötsel, men även med avseende på innehåll ökas attraktiviteten.

Bryn erbjuder upplevelser, attraktivitet, plats för biologisk mångfald, viktiga rörelsestråk samt funktionen som vindskydd. Miljöer för barn bör bestå av många små mosaikformade delar, ha en tydlig identitet, placeras med fördel nära eller i ytterkanter (bryn), på ett sätt så att de bildar rum som möjliggör lek nära andra människor men ändå vid sidan av.

Miljöer för barn kan vara robusta, låga woodlandtyper med standard träd, enstaka träd som får lov att bilda överståndare, eller så kan lekmiljöerna vara mångskiktade woodlandtyper där designen inte är beroende av en individ utan snarare hela kollektivet träd, öppna gläntor och slutligen ställen som inte är designade. Låt brukarna, barn eller vuxna få vara med och designa.

Skottskog är ett exempel på en robust miljö där arterna förnygras genom främst stubbskott. Skottskogen har många egenskaper som gör att den lämpar sig väl i en lekmiljö. Inblandning av skötsel bör ske när det är som mest lämpligt för att uppnå det önskade resultatet och detta kräver kunskap och uppövad kreativ förmåga.

Den enda planteringen som verkligen är hållbara är de som uppkommer spontant men samtidigt uppfyller den inte den sociala hållbarheten.

En hållbar plantering är där spontana processer och skötsel kompletterar varandra.

Den som är skötselansvarig bör vara delaktig i hela processen och för designerns del, inte enbart i det initierande stadiet.

5:7 Referensplatser: Parker med dynamisk vegetationsdesign

Syfte och urval

Att besöka ett antal utvalda parker och urbana woodlands var en viktig del av metoden. Syftet med att besöka de olika parkerna var att studera exempel på gestaltning med avseende på en dynamisk vegetationsdesign samt erhålla inspiration till Vikenparken.

Platserna är

- Bulltofta rekreatiomsområde, Malmö
- Alnarps Västerskog och Tor Nitzelius park, Alnarp
- Filborna skogsområde med Barnens skog, Helsingborg

De tre parkerna skiljer sig i storlek och avseende år för anläggning men gemensamt är att de innehåller både park- och naturlika områden.

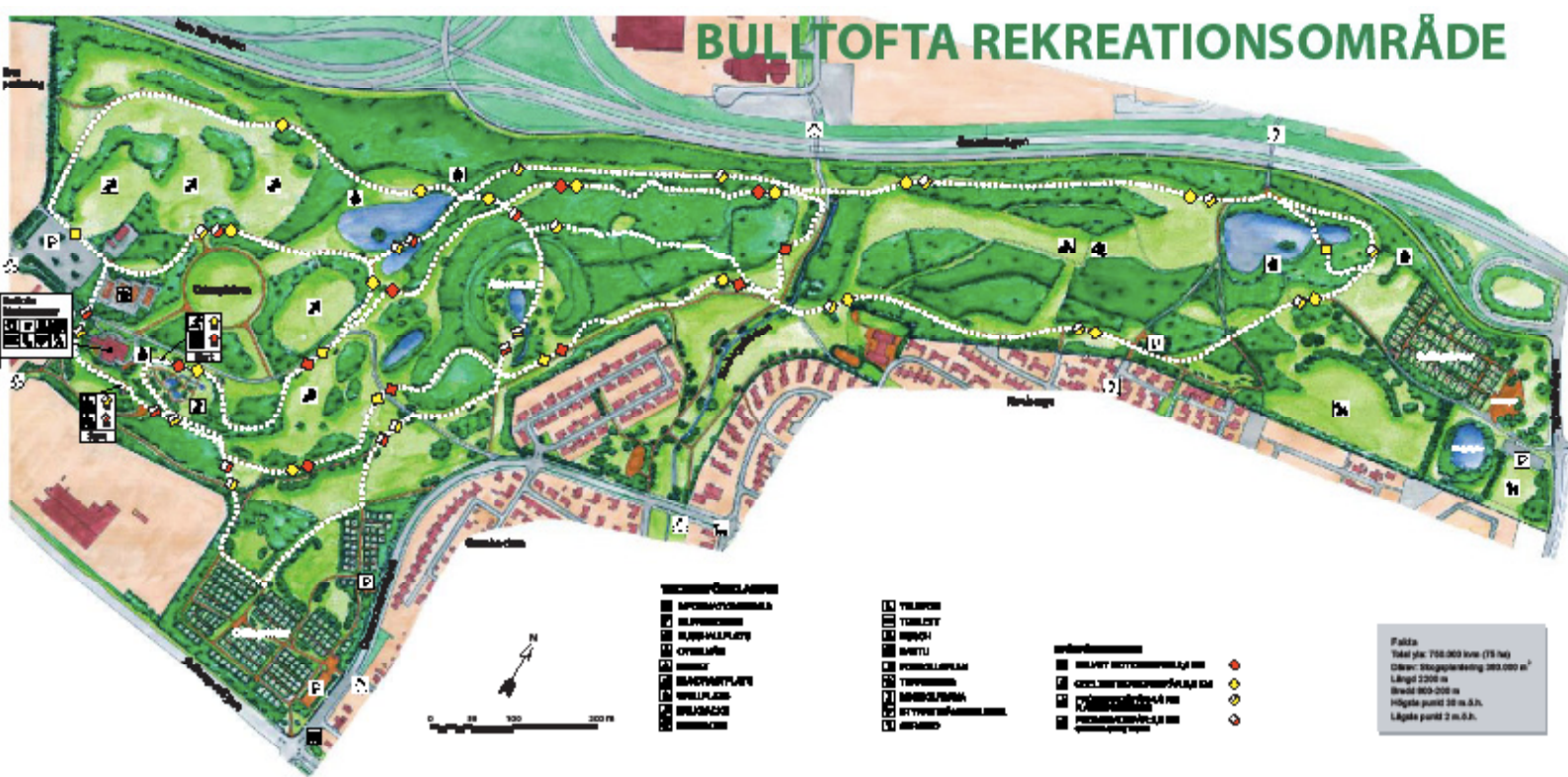
Platserna är valda med hjälp av Roland Gustavsson. Roland har varit huvudansvarig för utformningen av Filborna rekreatiomsområde och landskapslaboratoriet i Alnarp samt fungerat som handledare till de två landskapsarkitekterna Torsten Rosenkvist och Håkan Kvarnström, som gestaltade Bulltofta rekreatiomsområde.

De foton som finns med är från medvetet utvalda platser och visar detaljer som jag anser är intressanta att integrera i en design. Jag har valt att endast ta med goda exempel.

Frågor:

Dessa följande frågor valde jag att fokusera på när jag besökte mina referensplatser. Svaren på frågorna kommer att ligga till grund för min gestaltning samt fungera som underlag till det fortsatta arbetet med Vikenparken.

- Hur ser kartan över området ut?
- Hur hanteras skötseln?
- Hur hanteras parkens möbler?
- Vad kan jag dra för lärdomar av parken angående vegetationen?
- Hur ser stigar och gångvägar ut?
- Hur ser entrén ut?
- Hur hanteras gräsytor?
- Hur ser en plats för barn ut?
- Hur hanterar parken vatten?
- Vilka idéer har jag fått när jag besökte parken?

(<http://www.malmo.se/download/18.3101c0911206abdf073800084227/bulltoftakartastor.pdf> 2012-03-16)

Utvärdering av Bulltofta rekreatiomsområde, Referensobjekt 1

Beskrivning av platsen: Bulltofta rekreatiomsområde ligger i östra Malmö och platsen var tidigare en flygplats. Området täcker en yta av 75 hektar. I slutet av 1970-talet gjordes området om för rekreation. Västuttrycket är naturligt och är planerat för att vara lättskött. Snabbväxande amträd är planterade tillsammans med lövträd. Där finns en sjö och två grundvattendammar, en höjdrygg och öppna gräsytor. Det finns tre zoner nämligen, idrottszonen, parkzonen och naturzonen.

*Info om Bulltofta finns på Malmö stads hemsida
www.malmo.se*

Hur hanteras skötseln?

Bulltoftas skötsel är inriktad på att vara ekologiskt uthållig enligt Malmö stad. Skötsel sker på mekanisk väg med en hästdriven gräsklippare men även genom bete. Det gallrade virket ligger kvar, ris flisas och arbetstransporter sker miljövänligt (www.malmo.se)

Hur ser kartan över området ut?

(se sid 106 för karta) Kartan har endast två namn utskrivna, Cirkusplatsen och Risebergsbäcken vilket indikerar brist på platser. Kartan skulle bli tydligare om flera aspekter till exempel variationen på vegetation skulle visats.

Hur hanteras parkens möbler?

Det var svårt att hitta en fikaplatz som var placerad i solen då de fasta bänkarna var placerade i skugga. Bänkarna är placerade med 65 meter mellanrum för att underlätta för äldre och funktionshindrade. Papperskorgar och belysning är av gammalt snitt och gör att parken kändes omodern. En enhetlig design med olika armaturer för att markera olika skalor till exempel pollare, armaturer med månskensbelysning, olika värmenivåer och så vidare skulle gynna parken.

Vad kan jag dra för lärdomar av parken angående vegetationen?

Bulltoftas vegetation är blandad. Amträden samt lövträden ger ett blandat uttryck. Lärk samsas med al, björk, bok, skogskornell och trubbhagtorn. (notera att Roland meddelar senare att dessa är amträd som inte har avverkats) Delen med björkar, avenbokar och bokar ger ett ljust och luftigt intryck. Brakved är en anspråkslös art som fungerar som ett fint mellanskikt.

Efter ett besök här vet jag att jag vill arbeta med arter som är typiska för orten i de delar som är längst bort från entrén och placera exoter nära entrén.

Skötsel är här en mycket viktig bit och med hjälp av till exempel att stamma upp träden kan spännande karaktärer skapas.

Skötselaspekten är en viktig del i processen. Bulltofta skulle gynnas av en ordentlig gallring och etablering av till exempel ett fältskikt på utvalda ställen.

Hur ser stigar och gångvägar ut?

Stigarna känns för breda (ca 2,5 m) och parken ger inget mysigt intryck. Materialet på vägarna, asfalt och stenmjöl ger ett hårt intryck. Bark hade passat bättre för de mindre stigarna.

I Bulltofta finns olika slingor som är markerade med färg efter hur långa de är. Löpslingan är 1,5 meter bred belagd med grus.

Hur ser entrén ut?

Entrén till området är förvirrande och informationsskylten är placerad långt innan parken börjar. I en annan del av parken finns ett hasselbuskage som skulle kunna användas för att göra en välkomnande entré. Vid entrén bör det finnas ett samlingshus där man kan söka skydd från regn, med möjlighet till fikaplatser samt toaletter.

Hur hanteras gräsytor?

Buskagen är vildvuxna och gräsytorna välklippta. Detta gör att de två uttrycken inte hänger samman. Gräset skulle med fördel kunna klippas som extensiva ytor med klippta gångar, slingrande gångar i, eller klippta precis i anslutning till stigen.

En stor cirkelformad gräsmatta fungerar bra för cirkustält.

Hur ser en plats för barn ut:

En dunge med asp som bildar rotskottplantor ger ett spännande arkitektoniskt intryck och skulle kunna bli en lekplats för barn genom att röja fram gångar.

I en del av parken finns ett stenröse. Där skapas en plats där stenarna värms upp av solen.

Direkt vid ingången finns en lekplats med lekredskap. Här rör sig mycket folk och det finns toaletter och en kiosk i anslutning till den.

Hur hanterar parken vatten:

Det finns en dagvattendamm med flacka slänter och gräsytor omkring samt buskage av *Salix* (sälge, vide). Gräsmattan är klippt och möjliggör kontakt med vattnet. Där finns även färgglada broar som sätter prägel på parken.

Vilka idéer fick jag när jag besökte parken:

Lösa bänkar kan placeras ut så att besökarna kan hitta sina egna platser.

I en park bör det finnas träd och buskar som ger vackra höstfärger och viktigt att tänka på alla årstider särskilt tidig vår och sen höst.

Det är vackert att plantera in klätterväxter för att skapa ett lummigt intryck.

Ju längre bort från entrén desto vildare karaktär bör skogen anta.

Det är viktigt att klargöra, genom skötsel och arter, för besökaren vad som är park och vad som är skog, Bulltofta upplevs som varken eller eftersom den är för tillrättalagd för att vara en skog och för få detaljer för att vara en park.

Olika nivåer och en utsiktsplats där man ser andra människor eller havet skulle vara ett vackert inslag.

Viktigt är att skapa olika platser. Bulltofta saknar detta och därför upplevs den som innehållslös och opersonlig.

En idé är att involvera olika föreningar: kaninhoppning, agility, springtävlingar,

Att fundera över: hur många parkeringsplatser ska parken innehålla, hur många besökare kan tänkas besöka parken.

Hur ska parkeringen utformas? Ljudet av motorvägen påverkar möjligheten till avkoppling.

Frukträd, syntes inga, det borde finnas en del där det tydligt är utmärkt att man får plocka frukt.

De följande sidorna innehåller foton med bildtext med vad som lyfts fram i bilden.

// VATTEN OCH STRÅK

Välklippta gräskanter, flack lutning, en ö i mitten för djurliv och en stig som leder längs med dammen

Parkbänkar samt papperskorgar placeras med lagom avstånd mellan varandra

Gräset klipps intensivt precis intill vägen

Grusväg ger ett mjukt, naturligt intryck

Hasselbuskage som omsluter besökaren för att sedan öppnas upp och släppa ner solen

Kanterna på dammen sköts olika där klippt gräs växlas med vegetation så att det bildas flera biotoper

Öppen gräsyta med en fond i bakgrunden samt samma arter i förgrunden för att binda ihop de två delarna och skapa djup

Stigar utformas av besökarna och genom skötsel så hålls dessa stigar tillgängliga

Smal stig där vegetationen tillåts omsluta besökaren

(http://www.helsingborg.se/ImageVaultFiles/id_16432/cf_2/broschyr_filborna_skogspark_low_sbf.PDF 2012-03-16)

Referensobjekt 2

Utvärdering av Filborna skogspark

Beskrivning av området:

Filborna skogspark ligger i östra Helsingborg och innehåller två delar, en parklik och en naturlig. Området är cirka 30 hektar stort. Här finns dagvattendammar, en beteshage och olika naturtyper. Parken har byggts upp etappvis sedan slutet av 1980 av Roland Gustavsson tillsammans med Kenneth Lorenzon (Sveriges Lantbruksuniversitet) och Bruno Östholm (Helsingborgs stad) samt Magnus Svensson (Sveriges Lantbruksuniversitet).

Texten nedan är egna observationer samt information från Roland Gustavsson.

Hur hanteras skötseln?

Skötseln i området är anpassad efter de olika naturmiljöer som finns, i beteshagarna kommer till exempel djuren att stå för den huvudskaliga skötseln genom bete. Genom den varierande skötseln av området gynnas växter, fåglar och insekter som alla är beroende av ett omväxlande landskap. För att få en fungerande skötsel kommer en skötselplan upprättas av kommunen. (www.helsingborg.se)

Hur ser kartan över området ut?

Denna karta visar även kopplingarna till andra grönområden och olika karaktärer på skogen och stranden.

Hur hanteras parkens möbler?

Det finns få bänkar men dessa är vanliga parkbänkar utan speciella detaljer.

Vid parkens entré finns en karta över området och information om parken. Belysning planeras på alla nivåer utom de informella gångstråken.

Vad kan jag dra för lärdomar av parken angående vegetationen?

Parkens vegetation innehåller inhemska arter som en stomme och exoter som ett komplement närmast det nya bostadsområdet samt på särskilda platser och stråk. Under de kommande fyra åren kommer parken att kompletteras med vildperenner, exotiska småträd, buskar och perenner (Gustavsson mejl 2012).

Flera olika miljöer ryms inom Filborna skogspark såsom Barnens skog; Pelarsalsskogen som främst består av lind; talldungar som ska uppfattas som områdets mitt tillsammans med stora dammen, hasselbestånden som innehåller lundflora, sockelkärr utgör små oaser med kabbeleka, små fickparker med karaktärsväxter som till exempel asiatisk björktrollhassel och Magnolialunden blir en fin kontrast till den inhemska floran. Denna mångfald är en viktig del för att skapa en biologisk mångfald och ge

ett vackert blommande intryck på våren och mängder av bär på hösten. I en del av parken, den del längst bort från entrén har endast inhemska arter använts och denna del är mer vild till sitt utseende. I delen närmst entrén blandas det in exoter och den delen har en mer detaljerad skala med perenner och örter.

Roland beskriver intentionerna i utvecklingen av de olika miljöerna och nämner samtidigt något om den allra första utformningen där han hade huvudansvaret samt utvecklingen i samband med partnerskapsprojektet under de närmaste tre åren för att förstärka:

Exotiska småparksmiljöer samt dagens stomme

kompletterad med småträd, buskar och perenner.

Uppbyggnaden av ett litet arboretum med skiktade art- och formrika ädellövträd samt pelarsalskaraktärer med lind i växlingar mellan flerstammig och enstammigt uttryck.

Öppna interiörer med mycket god genomsikt under slutet eller luckigt krontak. Partier med endast solitärer i underbeståndet.

Stor beteshage med tydliga växlingar från öppna gräspartier till halvöppna partier samt tätare partier med grupper av t ex ek, lind och björk.

Hur ser stigar och gångvägar ut?

Ett särskilt utvecklingsarbete har genomförts gällande gångvägar och stigar på flera olika nivåer.

Så här benämner Roland dem i utvecklingsarbetet:

Asfalterad cykelväg; för det bekväma, belyst.

Grusad bred cykelväg- och promenadväg, belyst.

Grusad smal cykelväg- och promenadväg, belyst.

Grusad smal promenadväg förbereds för belysning.

Flisat gång- och motionsspår förbereds för belysning.

Informellt gångstråk med naturkaraktär.

Informellt gångstråk med stark naturkaraktär.

Förutom dessa stråk inne i parken har även ett nytt stråk lagts till utanför för att öka kontakten till simhallen som ligger i närheten.

Hur ser entrén ut?

Entrén markeras av vintergrönt i form av *Picea*, *Taxus* och *Buxus*. Stora stenar hindrar bilar från att köra in på stigen. Parkeringsplats i grus med parkering under stora träd. Vid entrén finns en informationsskylt där de olika platserna på kartan är namnsatta för att underlätta för orienteringen. Platsens namn kopplas till historien, som till exempel Silvervattnet där en bonde år 1884 fann en silverskatt, eller till platsens utseende.

Hur hanteras gräsytor?

Ytor nära entrén är kortklippta. Längre in i området är yterna extensivt klippta vilket stämmer bra överens med utseendet på vegetationen. En del av området är beteshage och gräset erhåller därmed ytterligare ett utseende.

Hur ser en plats för barn ut:

I östra delen av parken finns en stor betesmark där barnen kan klappa de ulliga fåren.

Ringar av vegetation fungerar som en samlingsplats.

I sockelkärren kan barnen springa upp och ner för de små kullarna.

En ring av hästkastanjer fungerar som en utomhussal. En ring med grästorvsmur bildar ett utomhusforum.

Roland använder sig av ett lågbestånd med hassel, sälg och hägg med deras utpräglade knippekaraktär och låga tak som lekskog för barn. Han har även en del som är en äventyrsskog där det finns orörda vildmarkspartier, variation med fri konkurrens mellan träden och sparade vindfällan.

Hur hanterar parken vatten:

Mitt i parken finns en stor dagvattendamm som heter

Silvervattnet. Vattnet rinner från denna till den andra meandrande dammen, den så kallade "Svessedammen".

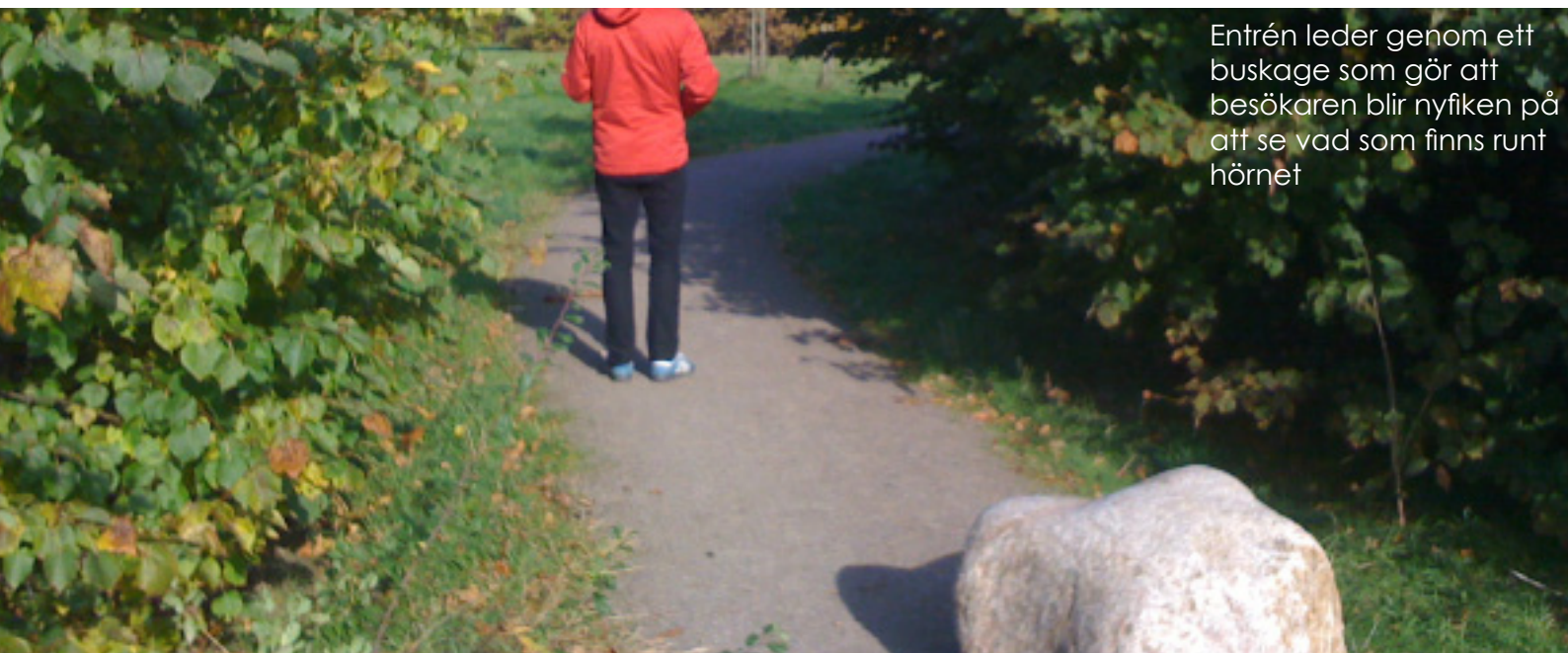
Dammarna är organiskt formade med makadam och stora runda naturstenar på kanterna. Dammarna har olika typer av stränder. Skötseln innefattar utveckling av stranden, borttagande av kavedun, vass samt videplantor i för stor mängd.

Vilka idéer har jag fått när jag besökte parken:

Roland är tydlig med att parken ska fortsätta att utvecklas, både med tanke på det nuvarande växtmaterialet (genom gallring) men även med komplettering av nytt material och genom en kreativ, utvecklande skötsel där platser och stråk ytterligare stärks till karaktär och identitet.

De följande sidorna innehåller foton med bildtext med avseende på vad som lyfts fram i bilden.

// ENTRÉ

Entrén leder genom ett buskage som gör att besökaren blir nyfiken på att se vad som finns runt hörnet

Parkeringsplatsen ligger i direkt anslutning till entrén. Den består av en grusad plan

Parkbänk i solen i närhet till en hage

En mötesplats på en kulle

Papperskorgar bör finnas till hands vid en mötesplats

Stenbumlingar att sitta på

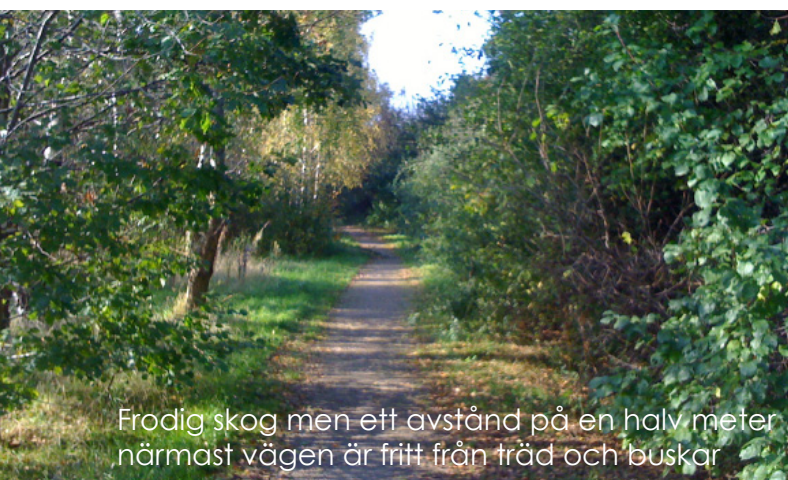

Slingrande vägar som leder mellan olika miljöer

Samlingsplats som markeras av träd i en stor cirkel

// STRÅK

// VEGETATION

Karaktersstarka tallar

Ek som ger ekollon

Stammar med olika utseende

Hägg ger vacker blomning och drar till sig insekter

Vegetationen ger ett frodigt djungellikande intryck

Fälskikt av strutbräken

Fälskikt av strutbräken

Skogsolvon i vackra höstfärger och bär

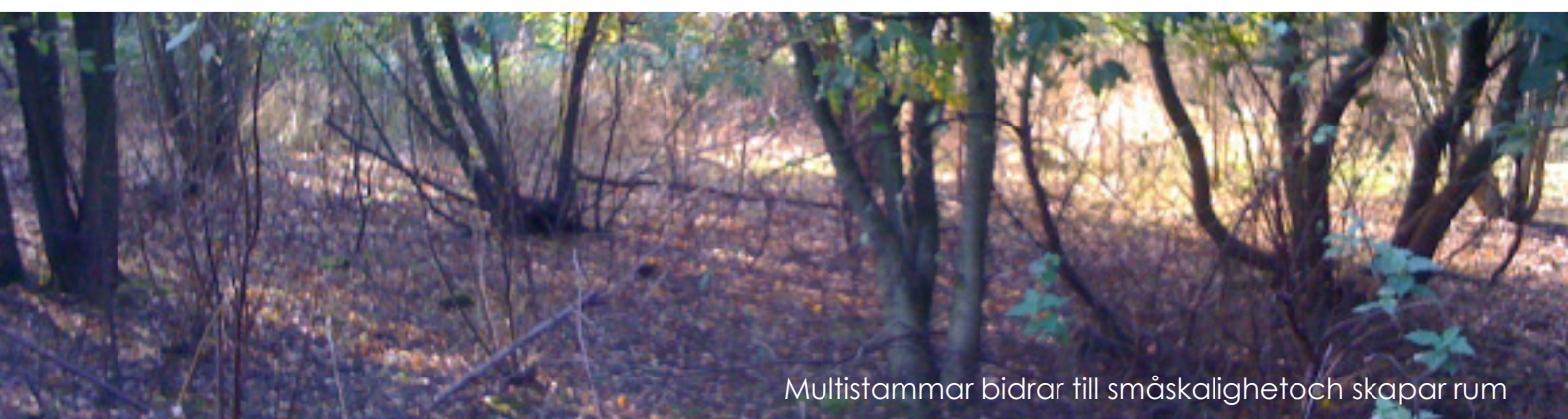
Krikon

Bok som knyter an till platsen

Extensivklippgräs

Multistammar bidrar till småskalighet och skapar rum

// VEGETATION

Öppna ytor med angränsade bryn

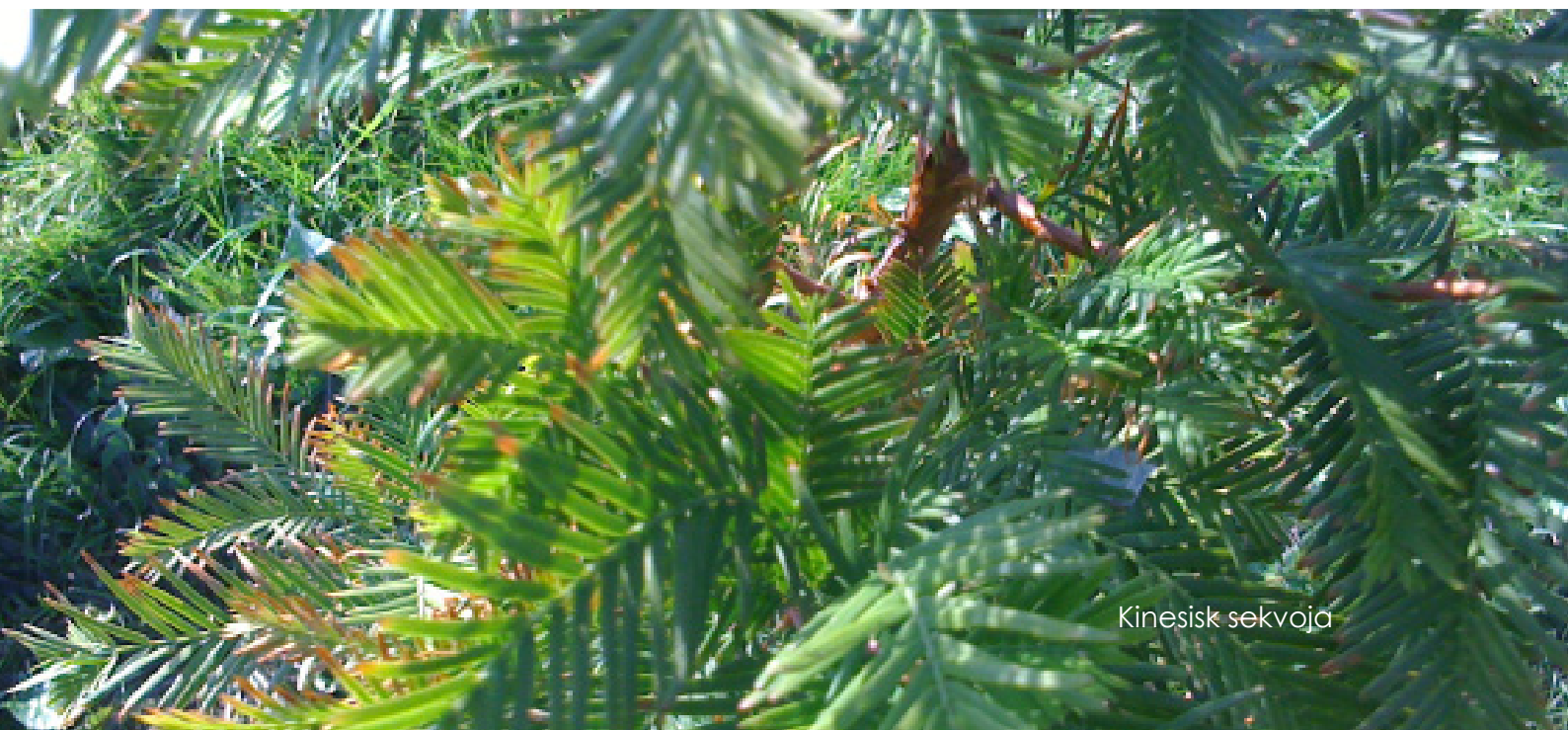
Kvarliggande trädstam för insekter men fungerar även som picknickbänk

Rönn

Hassel som ger hasselnötter

Kinesisk sekvoja

Organiskt formad damm

Öar med gräs som ökar den biologiska mångfalden genom sin biotop

Stora naturstenar placeras ut för att ge ett mer naturligt intryck samt makadam i kanten av dammen

Smal passage som möjliggör övergång och möjliggör fördröjning av vattnet.

Klippt gräsmatta ökar tillgängligheten

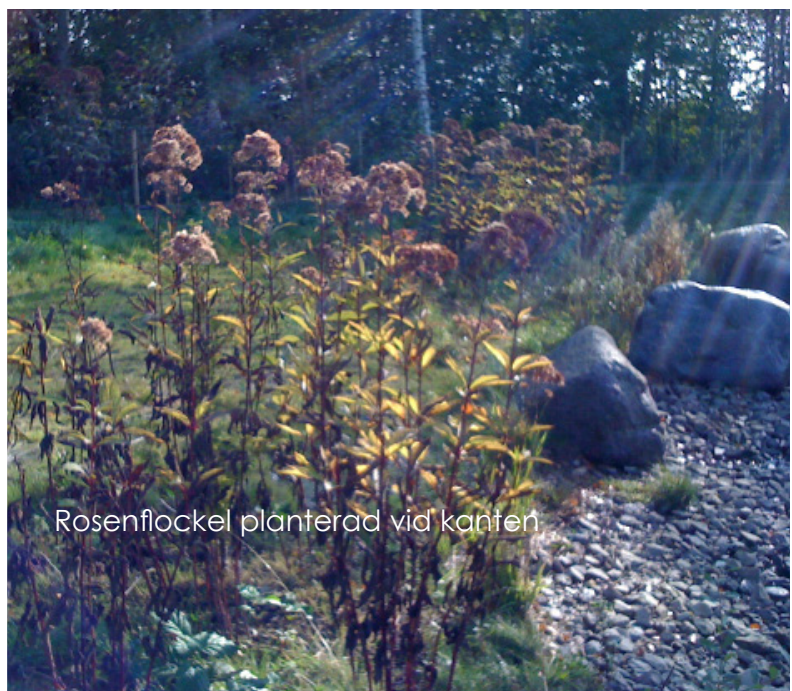

Natursten i olika storlekar

Planterad vegetation av salix

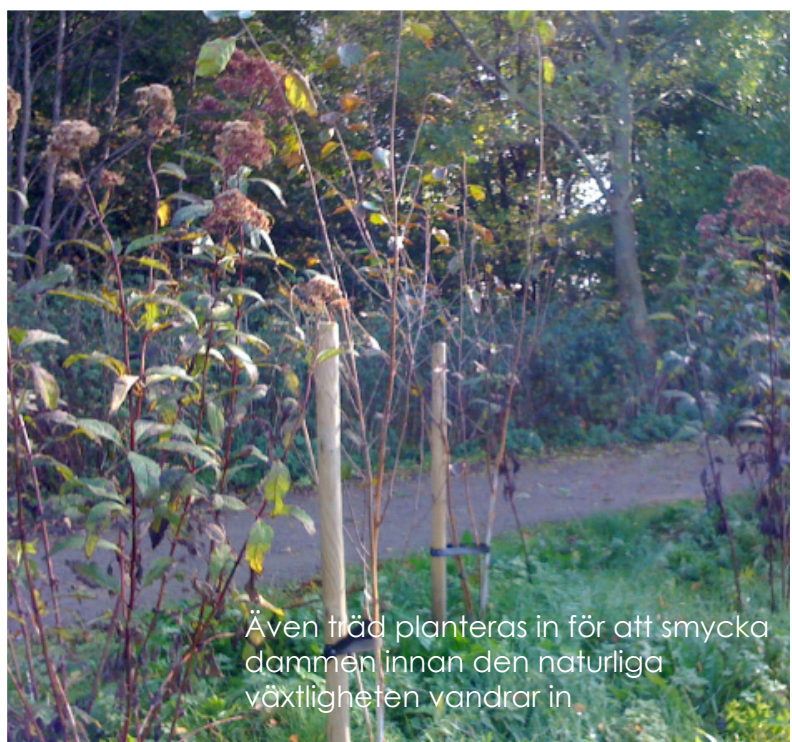
// VATTEN

Rosenflockel planterad vid kanten

Grov makadam

Även träd planteras in för att smycka dammen innan den naturliga växtligheten vandrar in

Dammen smälter in vackert i landskapet

Slingrande kanter till sockelkärret

Betade kanter till dammen ger ett naturligt utseende

På kullarna är flerstammiga buskar placerade

Groparna är utfyllda med makadam på grund av att vatten saknas

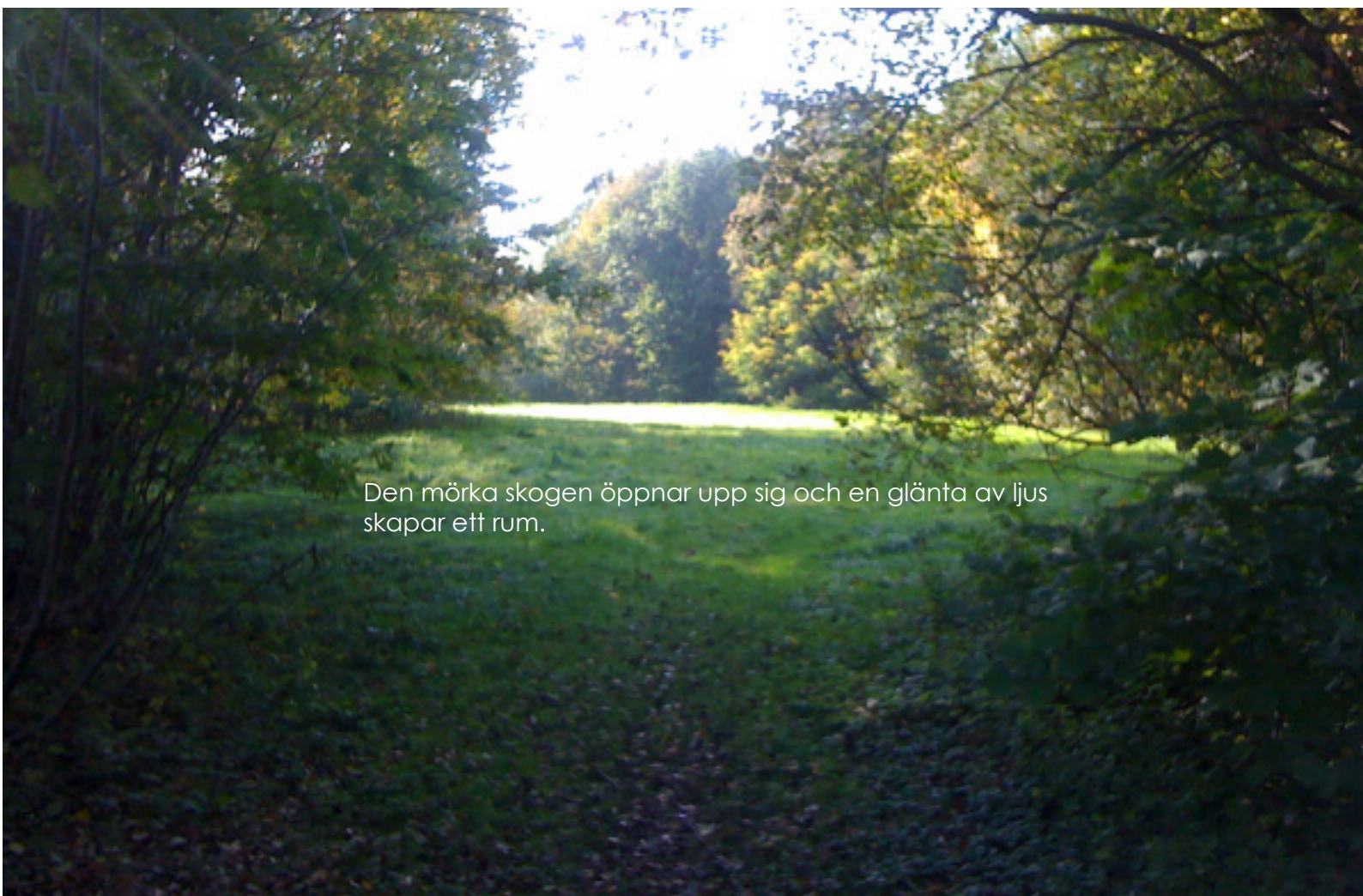

Vattnet slingrar sig fram och liknar en stor å..

...vilken rinner fram och avslutas med en grund damm med stepping stones.

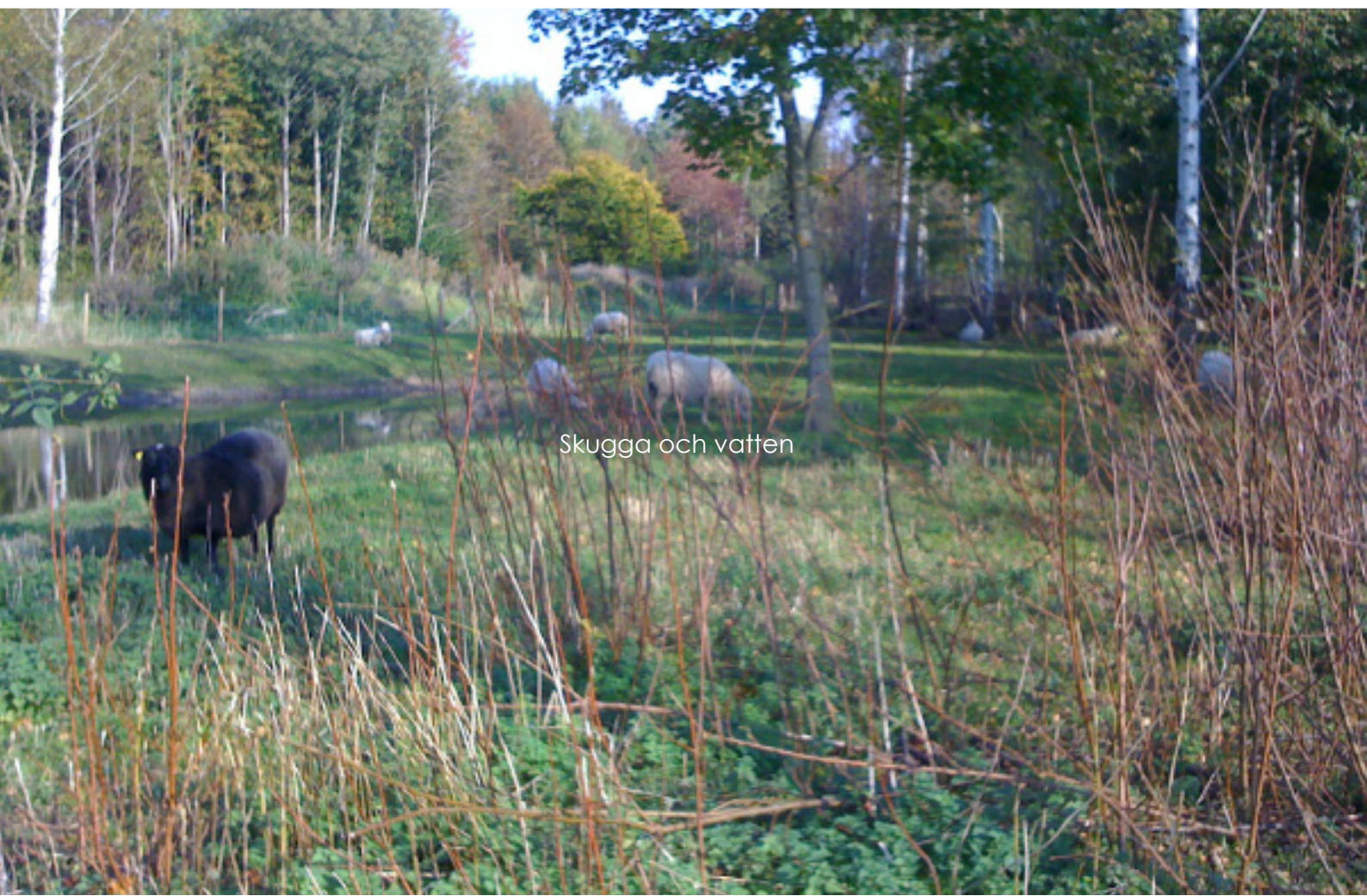
// RUMSLIGHETER

Den mörka skogen öppnar upp sig och en glänta av ljus skapar ett rum.

Salixen skapar en samling vilka anger utbredningen av rummet

Referensobjekt 3

Utvärdering av Alnarps landskapslaboratorium:

Västerskog och Tor Nitzelius park

Beskrivning av platsen:

Alnarp ligger mellan Lund och Malmö. Själva landskapslaboratoriet började anläggas i mitten av 1980-talet (det gäller dagens Tor Nitzelius park, som byggdes upp på tidigare plantskolemark). 1993 utfördes sedan den mest omfattande planteringen så långt, med bland annat Alnarps Västerskog som byggdes upp på bördig åkermark som komplement till den omfattande planteringen.

Ett öppet nydesignat vattenstråk ersatte en kulvert på en kilometers längd och ängar av olika typer såddes på oplanterade ytor. Området innehåller lundar, skogspartier med alltifrån artrika blandningar till monokulturer och blandningar med inhemska arter i en jämförelse med blandningar av asiatiska respektive amerikanska arter samt vattendrag, dammar och sockelkärr. Området innehåller olika typer av skog samt variationer av olika skiktningar (busk-, fält- och trädskikt).

Västerskog är ca 13 hektar stor. Tor Nitzelius park påbörjades 1984 och är ca 4,5 hektar stor. I parken finns skogsbestånd, vattendrag, läheckar, ängar och exempel på skiktningar från olika världsdelar. (<http://www.lti.slu.se>)

Hur hanteras skötseln?

På SLU:s hemsida beskrivs Alnarps landskapslaboratorium. Under rubriken *Skötsel och dynamisk design* konstateras det att det är skötseln som i hög grad styr hur utvecklingen ska ta form. Därmed blir design och ett kreativt tänkande en väsentlig del i skötseln. Designandet är en pågående process som inte tar slut när växterna har kommit i jorden.

Författaren menar att många ointressanta planteringar skulle kunna bli mer attraktiva genom komplettering av arter samt idérika skötselåtgärder. (www.slu.se)

Hur ser kartan över området ut?

Kartan har en otydlig legend för vad färgerna representerar. De utskrivna namnen ger en tydligare bild om innehållet.

Hur hanteras parkens möbler?

I denna del av parken finns, med något undantag, möbler skapade av vegetation. Bänkarna är uthuggna stockar eller trädstammar som samlats på hög. Belysning eller papperskorgar finns inte i landskapslaboratoriet.

Vad kan jag dra för lärdomar av parken angående vegetationen?

Hassel skapar fina småskaliga rum, med måbär som små inslag som möblerar de små rummen, skogskornell och

brakved ökar mångfalden. Golvet pryds av ormbunkar. Fruktträdgården med bin som hjälper till med pollineringen. Avenbok som finns vid sidan om stigen, planteras tätt för att skapa en effektiv vägg eller lövtunnel som leder besökaren.

De olika miljöerna avlöser varandra med vegetation från olika delar av världen. Kanske beror det på att de olika skikten passar ihop och är valda med tanke på ståndorten som vegetationen upplevs som en helhet. Trots årstiden (höst) känns parken prunkande.

Parken känns välskött och har en hög kvalitet på växtmaterialet och upplevs som noga utvalt.

I flera delar av parken får man känslan av att man har kommit till en plats. Det kan vara en öppen glänta, ett område där skötseln har förändrat utseendet på vegetationen så som platsen med toppade bokar och björkar eller torget i bokskogen.

Hur ser stigar och gångvägar ut?

Stigarna är slingrande och smala. Vissa av dem är anlagda med grus, andra endast upptrampade och framröjda i vegetationen. Bredden är inte konstant utan varierar och vegetationen skiftar från att omge mig till att vara gles vid sidan av stigen.

Hur ser entrén ut?

Vintergrönt vid entrén som i Barnens skog. Entrén är markerad med en karta över parken och syns nästan inte endast ett litet hål i vegetationen utanför finns en stor yta för samling på en gräsmatta. Parkeringen ligger en bit bort och det är otydligt var parken börjar eftersom det finns flera små ingångar.

Hur hanteras gräsytor?

Vissa ytor klipps med gräsklippare, vissa ytor klipps extensivt och vissa ytor slås och gräset läggs på höhässjor.

Hur ser en plats för barn ut?

Poppelskogen är en spännande kontrast med dess raka slanka stammar och rotskott. Med hjälp av skötsel kan spännande labyrinter, slingrande små stigar och mikrorum skapas.

Slingrande gångar där man inte kan se vad som väntar runt hörnet skapar en spännande miljö. Rester av kojor syns inne i buskagen där vegetationen bjuder på torra kvistar. Hasselbuskagen har en intim ombonad skala.

Hur hanterar parken vatten:

Flera dagvattendammar finns med bäckar som leder till och från denna. Vegetation har planterats in, till exempel gul svärdslija, eller vandrat in, till exempel *Salix* arter och kavedun.

Kaveldun är dock ett skötselproblem och kräver årlig slätter för att hålla vattenytor öppna.

Runt dagvattendammen skapas fina platser som till exempel bron över bäcken vilken är så bred att man kan sitta där och ha picknick. En annan plats är en grillplats där det har planterats växter som får vackra bär samt småskaliga buskar som ger en fin rumslighet.

Vilka idéer har jag fått när jag besökte parken:

En stor del av upplevelsen är att vandra genom olika miljöer med distinkta delkaraktärer, från mörk tät skog, till ljus lätt björkskog.

Viktigt är även att beakta att det finns något för föräldrar och andra besökare.

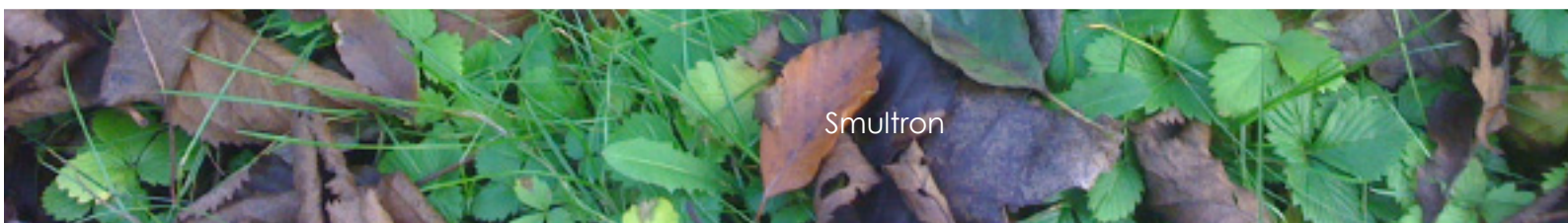
Information om parken är essentiellt. Olika evenemang, tävlingar, utsmyckningar, belysningsarrangemang är exempel på hur en park kan locka besökare. Att det tillkommer oväntade nyheter är även något som gör att parken upplevs som ny under en längre tidsperiod.

De följande sidorna innehåller foton med bildtext som poängterar vad som lyfts fram i bilden.

// VEGETATION

Flerstammiga körsbärsträd med
smultron som fältskikt

Smultron

Olika områden med olika underväxt

Ett fågelbo av grenar alternativ till att
forsla bort grenarna från platsen eller
det traditionella flisandet

// VEGETATION

De olika områdena flätas in i varandra

Vissa delar saknar undervegetation och har istället en matta av fallna löv

Ostasien

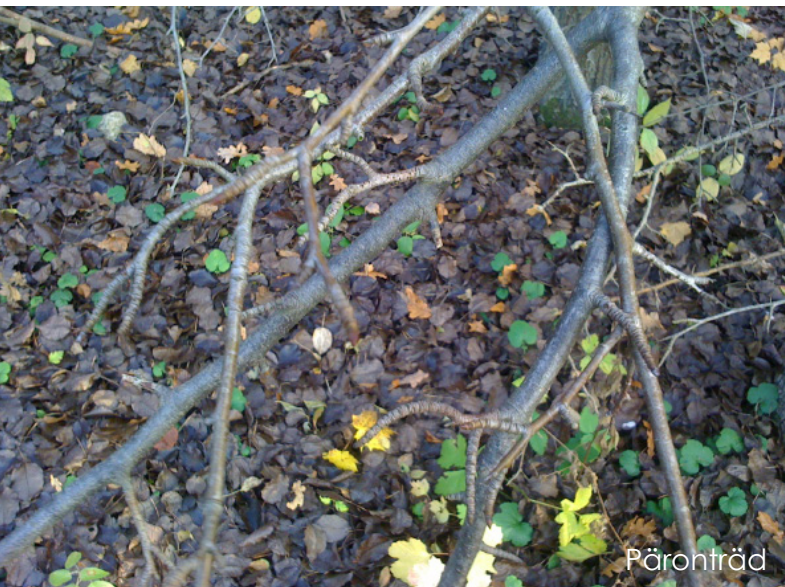
Undervegetation av bambu, himalajabjörk

Bambun skapar tydliga gångar

En slingrande gång mellan de olika miljöerna

Päronträd

Skrämmande och spännande miljö

"Skräpig" miljö med massor av löst material

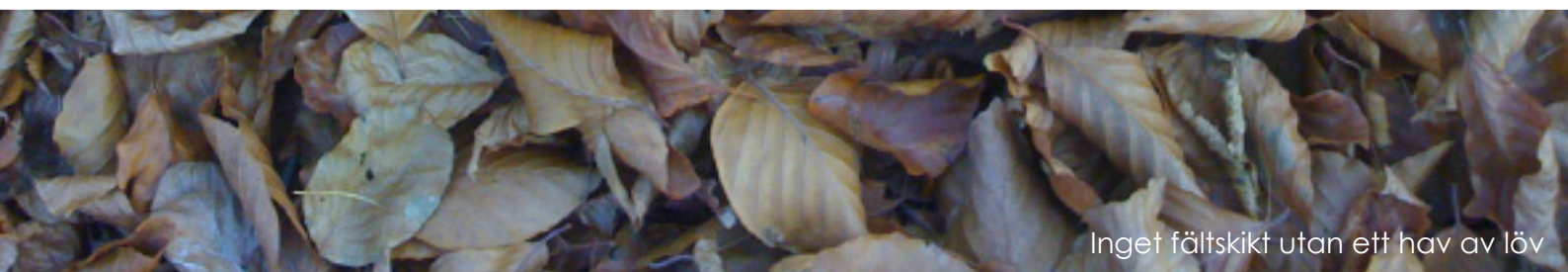
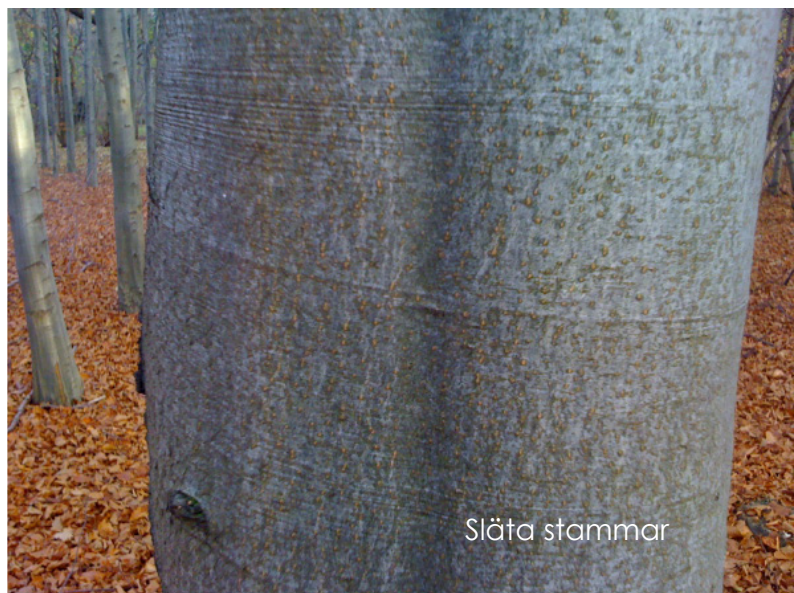

Här har det inte stammats upp!

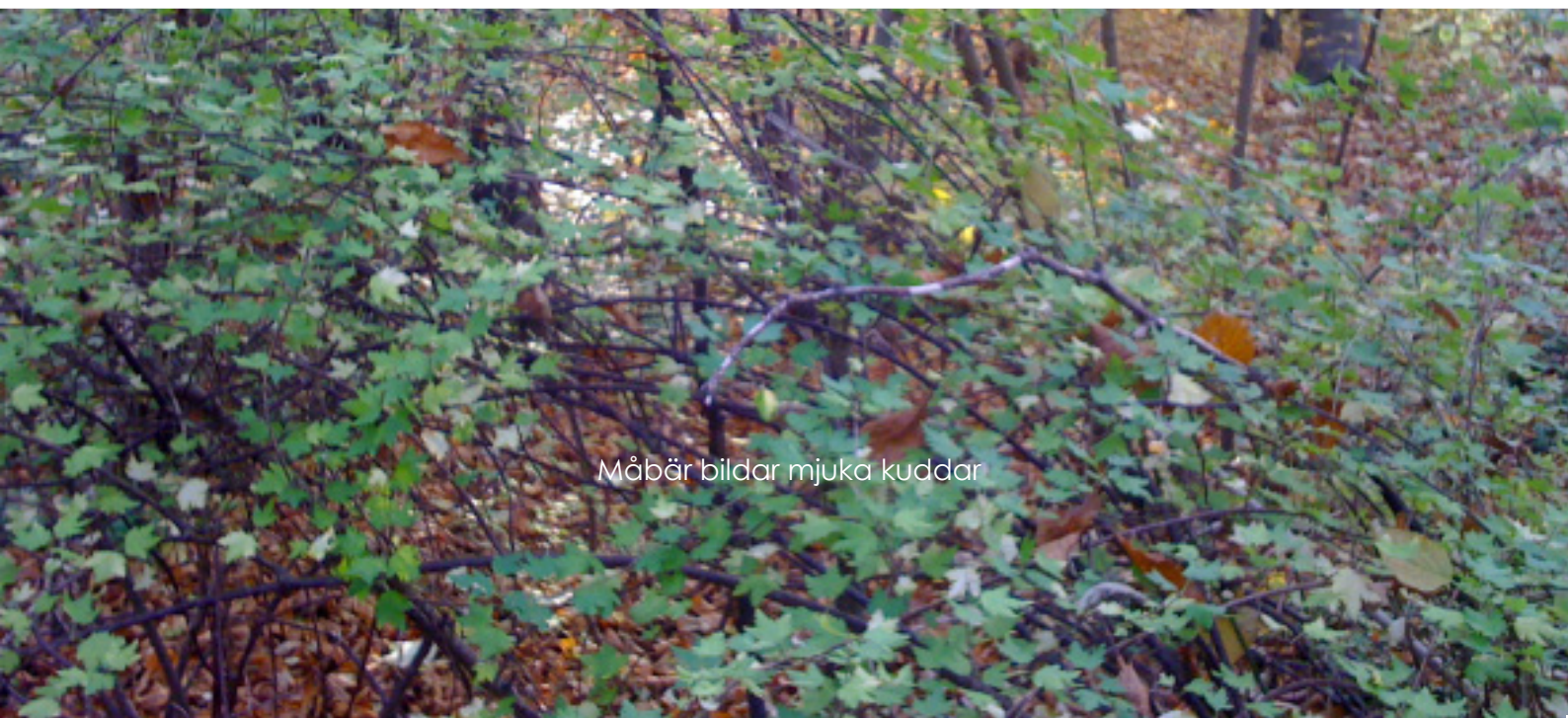
Material till kojor

// VEGETATION

Lövskog med inslag av hassel

Måbär bildar mjuka kuddar

Mörka stammar i kontrast till nästa område med ljusa stammar

Biodling intill fruktodling

Äppelträd med klippt gräsmatta undertill

Häcken bakom fruktträden
skyddar mot hårda vindar

// VEGETATION OCH STRÅK

Stigarna mellan planteringarna
ändrar form och bredd

Bok, klippt som ett fruktträd

En fond formad som ett
bergslandskap av bokar

Ljusa lätta björkar till de stabila
bokarna

Mjuka former och stammar
som tillåts vara flera

Faunadepå samt tecken på
fysiskt arbete.

Slingrande damm med
invandrad samt planterad
vegetation

I vassen trivs många djur

Plaskpöl

Bred bro som även går att ha
picknick på

Vegetation på ena sidan av
bäcken och tillgänglig gräsyta
på andra sidan

Otillgängliga öar för djurliv

Uppstammade alar öppnar
upp till dammen

Träd uppstammade i stigande
nivåer

Hamling

// MÖTESPLATSER OCH SKÖTSEL

Ängen slås med slätterbalk och höet hängs upp på höhässjor

En installation som kopplar till kulturmiljö

Detalj av höhässjan

Enkelt konstruerad grillplats

En plats skapas enkelt med sittmöbler

Vita möbler vittnar om sommarens njutningar

Rumsskapande vegetation i
anslutning till grillplatsen

Exotisk körsbärsbenved
även denna i anslutning till
grillplatsen

Paradsgata med hassel som
står i givakt

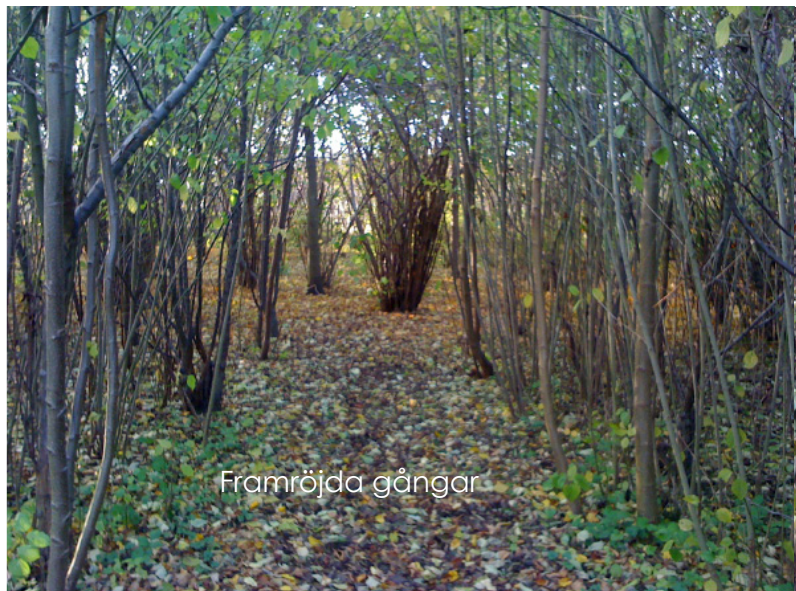
// VEGETATION

Olika avstånd mellan
plantorna ger olika uttryck
(se nedan)

Byggmaterial till kojor

// VEGETATION

Sammanfattning av idéer hämtade från besöken i referensparkerna med särskild fokus på dynamisk vegetationsgestaltning

Hur ska jag utforma kartan över parken:

Informationsskylten ska innehålla en karta som berättar om olika platser och platserna ska ha namn som relaterar till historien eller dess utseende. Utseendet ska vara likt en flygbild för att ge en så tydlig bild av området som möjligt.

Hur ska parkens möbler hanteras:

Beroende på vilket uttryck jag väljer för parken ska möblerna antingen vara av naturliga material eller av klassiskt snitt. Detta för att skapa en tidlös park och för att möblerna ska harmoniera med omgivningen. Möblerna bör vara möjliga att flytta så att besökarna själva kan placera ut dem där det är mest lämpligt. Informationsskylt placeras ut vid parkens entréer.

Hur ska vegetationen utformas:

Vegetationen ska stämma överens med den biotop som ska representeras till exempel bokskog, alsumpkärr och så vidare. Björk + bok + avenbok ger ett luftigt ljus intryck. Brakved ger ett fint mellanskikt. Välj vegetation för varje årstid. Exotiska arter placeras nära entréer med en mer detaljerad skala med exotiska perenner, vilda örter och inhemska arter längre bort från entréerna där uttrycket är vilt. Välja träd som ger frukt och nötter. Klätterväxter ger ett lummigt intryck. Det är viktigt att följa med i parkens utveckling och plantera in och komplettera med arter. Med hjälp av skötsel kan olika platser skapas.

Hur ska stigar och gångvägar utformas?

Inte anlägga för breda vägar (2,5 meter är ofta för brett). Materialval är viktigt: asfalt upplevs hårt och refererar till bilar; bark är bra för mindre stigar. Löpslingor markeras med olika färger beroende på hur långa de är. Lagom bredd på löpslinga är 1,5 meter. Variera stigarnas bredd för att ge ett naturligt intryck. Låt vegetation omsluta stigar samt skapa utrymme för variation. Låt besökare hitta sina egna stigar och med hjälp av röjning kan stigarna förtydligas. Lägg till nya stråk som kopplar till aktiviteter utanför parken till exempel skola, sporthall.

Exempel på olika nivåer:

Asfalterad cykelväg; för det bekväma, belyst.
Grusad bred cykelväg- och promenadväg, belyst.
Grusad smal cykelväg- och promenadväg, belyst.
Grusad smal promenadväg förbereds för belysning.
Flisat gång- och motionsspår förbereds för belysning.
Informellt gångstråk med naturkaraktär.
Informellt gångstråk med stark naturkaraktär.

Hur ska entrén utformas?

Entrén ska vara tydlig med en informationsskylt som berättar om parken. Vid entrén ska det finnas en samlingsplats med tillång till toalett samt skydd för väder och vind. Det ska även finnas en stor öppen yta för samling. Parkeringsytan kan förslagsvis utformas i grus med stora träd som omger platsen. Tåta buskage med en tydlig öppning skapar spänning på vad som väntar innanför. Välj vegetation som har ett starkt uttryck vid entrén till exempel exotiska arter, vintergrönt, höga träd.

Hur ska gräsytor utformas?

Anpassa gräsytorna efter vegetationens uttryck, naturlig vegetation ger extensiva gräsmattor, intensiva gräsytor i intensiva områden.

En stor öppen yta passar för t ex. cirkustält och spontana sportaktiviteter.

En beteshage ger välklippta gräsytor.

Ängar slås med slätterbalk och höet hängs upp på höhässjor.

Hur utformas platser för barn?

Hybridasp som bildar rotskott blir en spännande labyrint

Lekplatsen bör ligga intill entrén för att där rör sig mycket människor och detta gör att barnen har nära till toaletter och väderskydd (förutsatt att detta är placerat där...)

Beteshage med djur.

Kullar.

Vegetation placerat i en ring som samlingspunkt.

Använda vegetation med knippekaraktär som bildar små rum hägg, säl, hassel.

Lämna partier av skog orörda där det finns grenar för kojbygge.

Gör slingrande gångar som skapar spänning.

Dammar bör ha flacka lutningar så att besökare kan känna på vattnet.

Broar i färg blir ikoner för parken.

Gör breda broar så att besökarna kan sitta på dem.

Dammar bör ha olika typer av stränder.

Skötsel är viktigt.

Plantera in arter som till exempel gul svärdsilja för att ge extra fågling.

Bäckar som leder mellan dammarna.

Skapa platser i anslutning till dammarna.

Sammanfattande idéer

Viktigt med tydliga markeringar vad som är park och vad som är skog,

Olika nivåer och en utsiktsplats där man ser andra människor eller havet (om möjlig) blir ett vackert inslag.

Viktigt är att skapa olika platser. Bulltofta saknar detta och därför upplevs den som innehållslös och opersonlig.

Involvera olika föreningar: kaninhoppning, agility, springtävlingar,

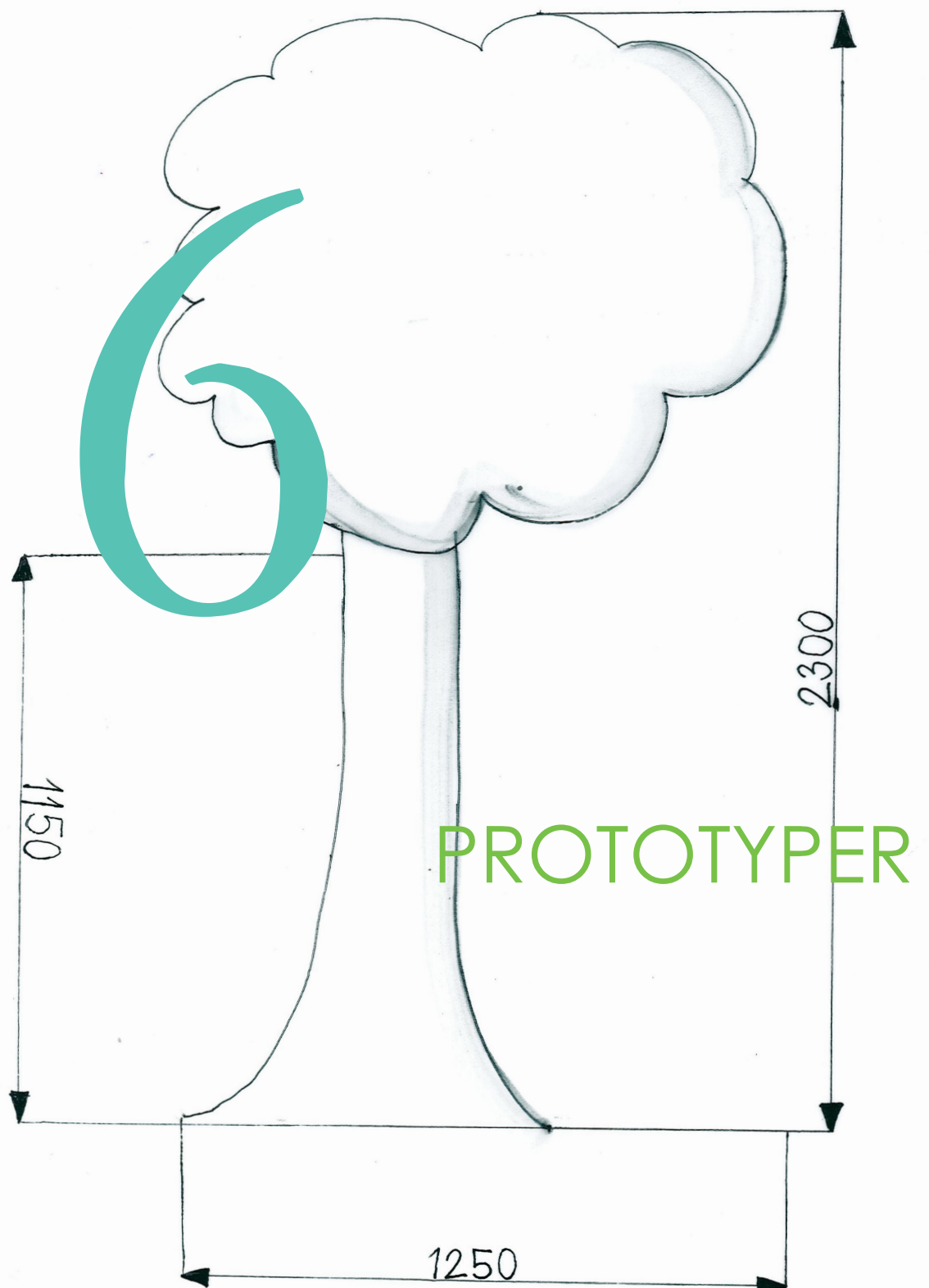
Att fundera över: hur många parkeringsplatser ska parken innehålla, hur många besökare kan tänkas besöka parken. Hur ska parkeringen utformas?

Det borde finnas en del där det tydligt är utmärkt att man får plocka frukt. Ljudet av motorvägen påverkar möjligheten till avkoppling.

Stor del av upplevelsen är att vandra genom olika miljöer, intill vatten och från mörk tät skog, till ljus lätt björkskog eller från öppen mark till skog och vatten.

Viktigt är även att beakta att det finns något för föräldrar och andra besökare.

Information om parken är essentiellt. Olika evenemang, tävlingar, utsmyckningar, belysningsarrangemang är exempel på hur parken kan locka besökare.

6 PROTOTYPER

Denna sammanställning av vegetationstyper för barn utgår från Gustavsson och Franssons sammanställning av förslag till åtta beståndstyper med utgångspunkt från underväxtens egenskaper. Detta för att fokusera på detaljerna och anpassa vegetationen till barnens skala. Vegetationen är vald för att vara anpassad till Vikenparkens identitet och växtförhållanden.

Indelningen av de olika skikten är hämtad från boken *Det nya landskapet* (Gustavsson och Ingelög 1994).

MÖRKT PELARSALSBESTÅND MED SOLITÄRA TRÄD ELLER ENSTAKA GRUPPER I UNDERVÄXTEN

VEGETATIONSKARAKTÄR

Övre (högre) trädskikt: bok (*Fagus sylvatica*)

Nedre (lägre) trädskikt: bok (*Fagus sylvatica*) (i gläntor)

Mellanskikt (buskträdskikt): (sly av bok (*Fagus sylvatica*) i gläntor)

Fält- och bottenskikt: inget förutom i gläntor, då låg örtflora, ormbunkar samt mossor.

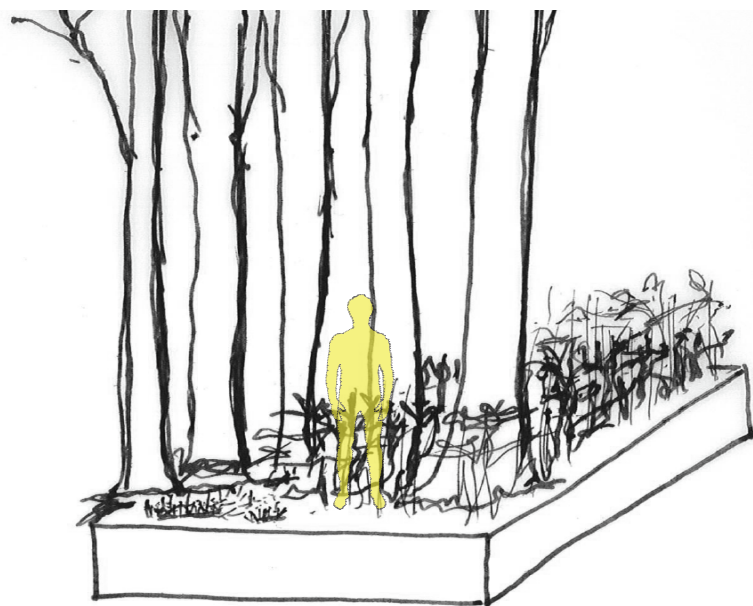
SKÖTSEL

Prioritera träd med raka stammar, gallra ut träd för att skapa stora bokar. Öppna krontaket så att underväxten kan etableras för att undvika skuggning. En varierad stamtäthet möjliggör för olika miljöer. (Gustavsson 1994)

Partier med mer öppet krontak avser garantera ”slyuppslag” för att kunna få punktvis högre rumslighet för barn att fungera. För gläntbildning fordras ordentliga ljusluckor, gärna mer än trädhöjden i kringstående bestånd. I partier som inte används så mycket av barn kan man så in vitsippor (*Anemone nemorosa*). I mest använda partier kan man få problem med slitage och kletig, lerig jord, vilket man kan acceptera eller ibland kompensera via utläggning av grus- eller flistäckta stigar (Gustavsson mejl 2012-08-01.)

LEKVÄRDE

Denna beståndstyp har en tydlig karaktär och möjliggör kojbygge vilka lutar mot stammarna. Området är öppet och skalan är stor. Öppningarna i krontaket möjliggör för olika grupper och skapar på så sätt variation och en möjlighet att minska skalan, skapa ett rum i rummet. I denna prototyp är det möjligt att placera lekredskap av större modell då skalan tillåter detta. Uthuggna stockar eller trädstammar utgör möbler i denna miljö.

HOTSPOT

En blodbok (*Fagus sylvatica* 'Atropurpurea') utgör en central punkt i området. Den tillåts breda ut sin stora krona genom gallringar runtomkring den.

LJUST BESTÅND MED GRÄS I FÄLTSKIKTET

VEGETATIONSKARAKTÄR

Övre (högre) trädskikt: päron (*Pyrus communis ssp.*)

Nedre (lägre) trädskikt: apel (*Malus domestica*), vildapel (*Malus sylvestris*), plummon (*Prunus domestica*), oxel (*Sorbus intermedia*)

Mellanskikt (buskträdskikt): -

Fält- och bottenskikt: gräs

SKÖTSEL

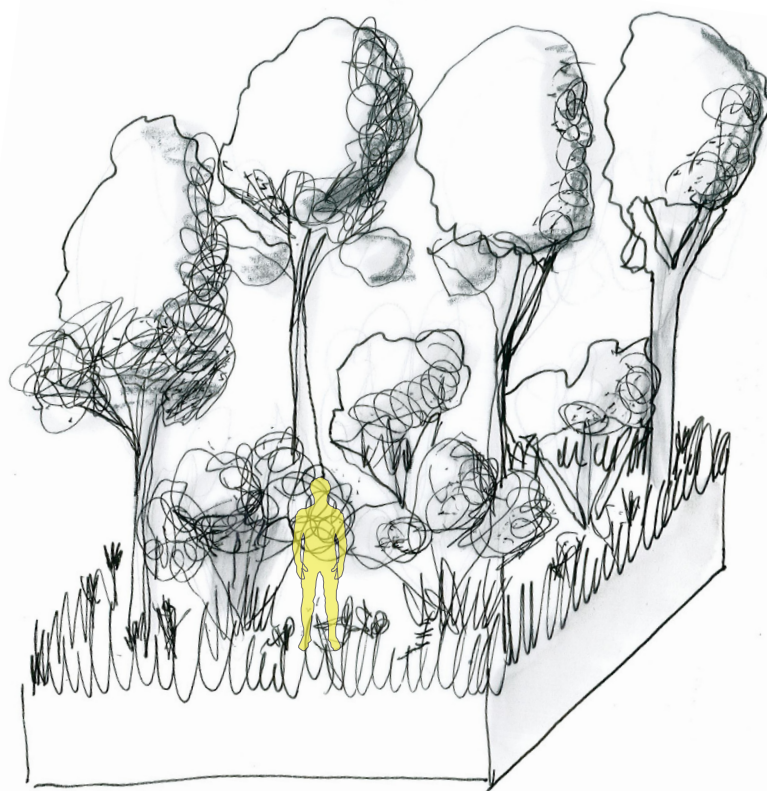
Genom att ta bort stamskott på några av frukträden kan platser skapas med karaktären ordnad, strukturerad.

Förslag på tre varianter. En huvudvariant med de låga träden spridda jämnt över ytan, en med strikt ordnade träd som är till för "odling av frukt" och en med klungor av träd i underbeståndet med referens till en lövängsstruktur, där det blir lättare att inkorporera gläntor och andra gräsdominerade delar för grillplatser, picknickplatser eller aktivitetsplatser. På vissa mer öppna ytor så kan man föreslå långgräsmatta efter ängsslåttern. Och fagningen är viktig på vårkanten. (Gustavsson mejl 2012-08-01.)

Bikupor kan med fördel placeras intill området. Då det extensiva högörtgräset slås bör det placeras på höhässjor.

LEKVÄRDE

I de fruktbärande träden blir årstidsväxlingarna tydliga. Blomning på vår samt sommar och ordnade miljöer där det finns plats för att dra sig undan och finna en lugn plats. Här finns även informationsskyltar om frukten och hur den kan användas. I denna prototyp kan en grillplats placeras eftersom den ger intrycket av en omsorgsfull detaljnivå. Möblerna kan med fördel vara vanliga trädgårdsmöbler för att ytterligare förstärka det ordnade intrycket. Papperskorgar bör placeras ut.

HOTSPOT

Genom att plantera ut stråk med lökar kan besökarens blick vandra in i planteringen, detta förstärker parkkänslan och det ordnade. Grillplatsen placeras i hotspoten.

SNÅRIGT LÅGBESTÅND

VEGETATIONSKARAKTÄR

Övre (högre) trädskikt: -

Nedre (lägre) trädskikt: -

Mellanskikt (buskträdskikt): hassel (*Corylus avellana*) (alternativt salix istället för hassel på fuktiga områden) skogskornell (*Cornus sanguinea*), brakved (*Frangula alnus*), måbär (*Ribes alpinum*)

Fält- och bottenskikt: lågörter

Kommentar: Man kan även tillåta enstaka överståndare Av t ex lind (*Tilia cordata*), päron (*Pyrus communis*), björk (*Betula pendula*), skogslönn (*Acer platanoides*). Men bara upp till 5 % av totala blandningen. Lundgräs tillhör fältskiktet liksom ormbunkar som solitärer eller grupper. Skottskog av hassel är mörkare och mer strikt ordnad formmässigt. Skottskog av salixtyp blir mer snårig, sluten och kaotisk formmässigt. Den senare med fördel kopplad till småvatten, öppet dikessystem och våtmark (Gustavsson mejl 2012-08-01.)

SKÖTSEL

Genom att skära ner hasseln vart 10 till 15:e år bibehålls det snåriga intrycket. (Gustavsson 1991) Olika delar kan med fördel skäras ner vid olika tidpunkter, detta medför att flera karaktärer kan skapas.

LEKVÄRDE

Prototypen ger en liten skala och rumslighet. Årstidsaspekten visas i nötproduktion på hösten. Vegetationen är tålig för påfrestningar då den producerar nya skott vid skador.

HOTSPOT

På hotspots återfinns exoter såsom ormhassel (*Corylus avellana contorta*) och blodhassel (*Corylus maxima 'Purpurea'*) och skapar på så sätt en avvikande karaktär och delar in området i ännu mindre enheter.

TRESKIKTAT BESTÅND

VEGETATIONSKARAKTÄR

Övre (högre) trädskikt: ek (*Quercus robur*)

Nedre (lägre) trädskikt: ek (*Quercus robur*), sälg (*Salix caprea*), björk (*Betula pendula*), avenbok (*Carpinus betulus*), hägg (*Prunus padus*) och lind (*Tilia cordata*)

Mellanskikt (buskträdskikt): hassel (*Corylus avellana*), hagtorn (*Crataegus*), skogsolvon (*Viburnum opulus*), måbär (*Ribes alpinum*)

Fält- och bottenskikt: fältskiktsflora (vitsippa (*Anemone nemorosa*), gulplister (*Lamium galeobdolon*), buskstjärnblomma (*Stellaria holostea*))

SKÖTSEL

Avenboken gynnas som klätterträd i ett område. I ett annat område gynnas eken, stammas upp och tillåts att bilda stora kronor. I en annan del gynnas krokiga sneda ekar som ger intrycket av att de är vindpinade. Vidare kan en fjärde karaktär vara ett lugnt område, med ett mer detaljerat intryck med fältskiktsflora av lundarter. Områden av olika karaktärer gallras dynamiskt fram och man har därför alltid något nytt att upptäcka. Arter tillåts att vandra in och bilda nya karaktärer. Klätterväxter planteras in för att skapa ett lummigt intryck. I vissa delar placeras avenboken tätt intill stigen för att leda besökaren till en speciell plats. Området ska se välskött ut och vindfällerna och liknande ska tas bort (Gustavsson mejl 2012-08-01).

LEKVÄRDE

Denna del erbjuder en småskalig mosaik som är lämplig för barnens skala. Klätterträd, ekar som statyer, skuggiga delar, soliga delar, gömställen samt fruktgivande buskar.

HOTSPOT

Rödeken (*Quercus rubra*) får en röd höstfärg samt stora spetsiga blad. Fågelholkar samt träsnidade djur markerar andra hotspots.

TRESKIKTAT BESTÅND

VEGETATIONSKARAKTÄR

Övre (högre) trädskikt: tall (*Pinus sylvestris*), björk (*Betula pendula*), ek (*Quercus robur*), fågelbär (*Prunus avium*), bok (*Fagus sylvatica*), lind (*Tilia cordata*)

Nedre (lägre) trädskikt: oxel (*Sorbus intermedia*)

Mellanskikt (buskträdskikt): hassel (*Corylus avellana*)

Fält- och bottenskikt: -

Kommentar: Tall och bok är svåra att dra upp tillsammans, men man kan ge respektive prioritering i olika delar av beståndet (Gustavsson mejl 2012-08-01).

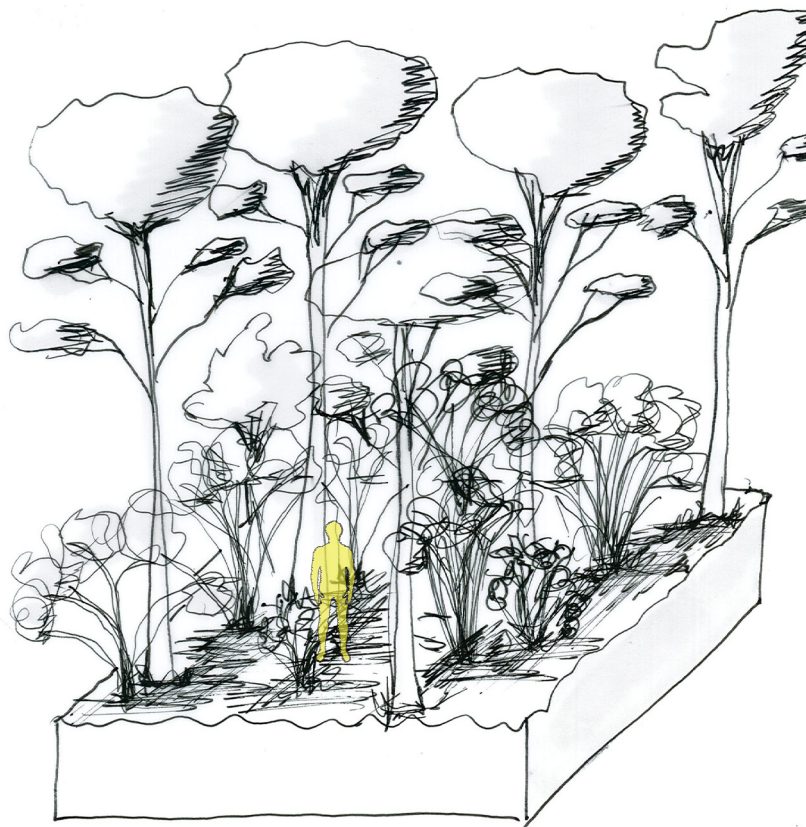
SKÖTSEL

Extensiv till ingen skötsel. Behov av extensiv och särskilt riktad skötsel avser tall och bok. Det finns även behov av uppbyggnadsskötsel så att till exempel tall klarar sig upp, men det ska kännas som friväxande (Gustavsson mejl 2012-08-01).

Det ska finnas möjligheter att kunna föra dit material för kojbygge, grövre stammar från träd man tagit ner i andra delar av kommunen. För att ytterligare förstärka känslan av vildmark kan man gräva sockelkärr och få fram system av åar. (Gustavsson mejl 2012-08-01).

LEKVÄRDE

I denna prototyp finns material för att bygga kojor samt andra installationer. Här får fantasin flöda och eftersom beståndet inte är uppbyggt av solitärer finns det stor dynamik i det. Denna del bör placeras intill de mest ordnade delarna för att skapa så stora skillnader som möjligt. På vintern finns det möjligheter att anordna belysningsarrangemang, detta för att miljön inte ska upplevas som bortglömd och otrygg.

HOTSPOT

Här skapar barnen sina egna hotspots.

SNÅRIGT LÅGBESTÅND

VEGETATIONSKARAKTÄR

Ytterbrynzon: Smal buskbård med slån (*Prunus spinosa*), rosor (*Rosa*) samt benved (*Euonymus europaeus*)

Innerbrynzonen: Lundartad flora; lundgröe (*Poa nemoralis*), lundslok (*Melica uniflora*) och hässlebrodd (*Milium effusum*), skogsbingel (*Mercurialis perennis*), liljekonvalj (*Convallaria majalis*), vitsippa (*Anemone nemorosa*), rödblåra (*Silene dioica*) och lundvårlök (*Gagea spathacea*) (Fläckvis plantering och insådd med utgångspunkt från gångvägens dragning, intill träd-baser, socklar och buskar.).
Punktvisa grupper och fristående träd av skogsek (*Quercus robur*) planteras på väl valda ställen, gärna i större plantkvalitéer, som en punktvis förlängning av brynet på vissa avsnitt.

Fältskikt, ytterbrynsöm: Ev. punktvis etablering

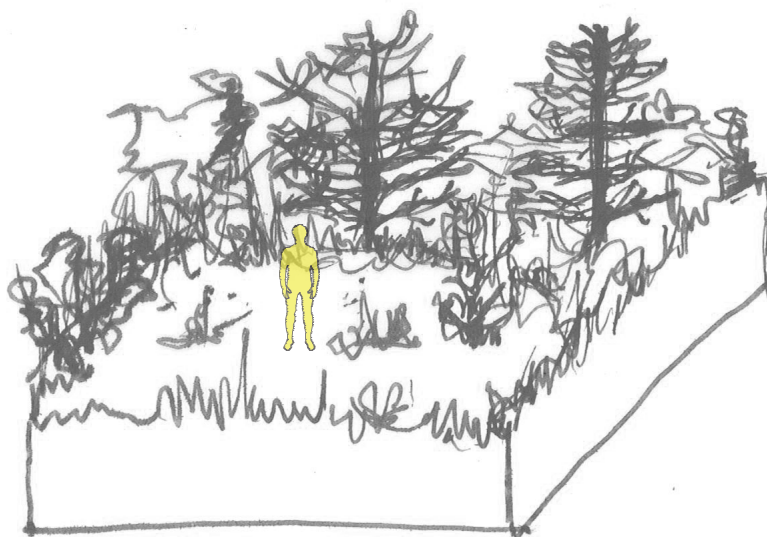
Fältskikt, gräsmark utanför det egentliga brynet
Sådd artsammansättning beroende av funktion och marktyp (Gustavsson, Fransson 1991)

SKÖTSEL

Prototypen är ett mosaikkomplex. Ek som klätterträd kan bli det genom att de får en placering i denna zon men också för att man gynnar lågt ansatta, släpande grenar, snarare än att stamma upp. Utifrån barnens tillskapande av myller av småstigar och mikrorum kan man försiktigt följa upp för att skärpa de nämnda egenskaperna. (Gustavsson mejl 2012-08-06).

LEKVÄRDE

Den biologiska mångfalden i brynet utgör en grund för ett varierat material till olika lekar.
Årstidsvariationen visas i bär och blomning. I kanten av brynet finns det skydd och här går det att ha uppsikt över den öppna gräsytan framför brynet. Den öppna gräsytan framför brynet kan utformas till en cirkel och möjliggöra för placering av cirkustält.

HOTSPOT

Vackra doftande rosor såsom 'Maiden's Blush' som doftar gott eller Moyesii-gruppen, mandarinrosor som får flaskformade nypon

LJUST ENSKIKTAT BESTÅND

VEGETATIONSKARAKTÄR

Övre (högre) trädskikt: Hybridasp (*Populus tremula* × *tremuloides*)

Nedre (lägre) trädskikt: -

Mellanskikt (buskträdskikt): -

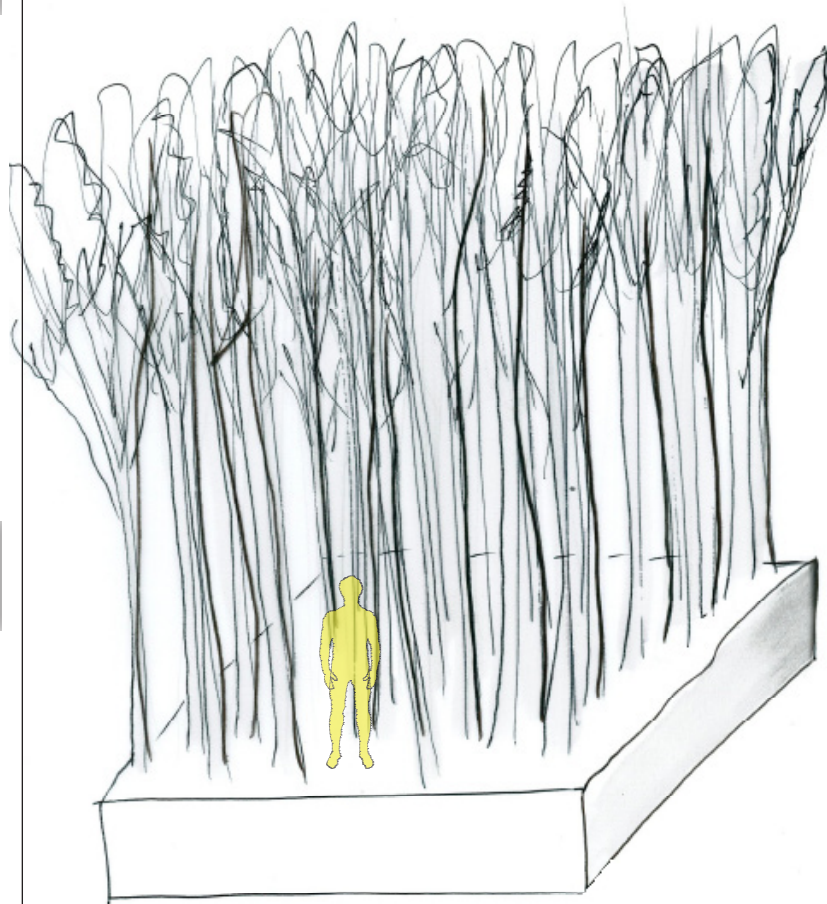
Fält- och bottenskikt: -

SKÖTSEL

Då hybridaschen producerar rotskott bör den placeras i en lämplig miljö. Med hjälp av rotskotten kan en labyrint skapas. Rotskottens stamskott avlägsnas.

LEKVÄRDE

De släta stammarna med dess ljusa färg bildar en bra stomme och är robusta för lek. Fyrkanter och cirklar röjs ut för att skapa platser.

HOTSPOT

Murgröna eller klätterhortensia som klättrar uppför stammarna. Denna del kan med fördel belysas underifrån för att lyfta fram de arkitektoniska stammarna.

Handwritten text in a box: *Handwritten text in a box*

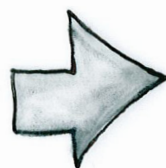
Handwritten text in a box: *Handwritten text in a box*

Handwritten text in a box: *Handwritten text in a box*

Handwritten text in a box: *Handwritten text in a box*

Handwritten text in a box: *Handwritten text in a box*

Handwritten text in a box: *Handwritten text in a box*

Handwritten text in a box: *Handwritten text in a box*

PARKPROGRAM

7:1 Parkprogram

Barnens önskemål:

Barnen vill att det ska finnas en plats för att äta, en plats där sportaktiviteter kan äga rum. Vidare önskar de platser där det finns tydliga objekt som barnen kan leka med. De önskar platser där livlig aktivitet kan äga rum men även platser för ro och stillhet, där samtal kan föras. Växtlighet i olika skalor, öppna samt slutna platser. Platser att titta på djur samt platser med vatten. Belysning är något som de tar upp vilket kan tyda på att parken ska kunna användas under olika årstider samt vid olika tider på dygnet. Möbler bör vara av olika utformning och inbjuda till olika sätt att sitta på än en vanlig parkbänk. Det finns även önskemål om anordning av olika arrangemang.

Invånarnas önskemål

Invånarna önskar möjligheter för både stillsamma och aktiva aktiviteter. De skriver om att kunna utnyttja parken när det är mörkt men även under olika årstider. Deras önskemål avser platser med tydliga karaktärer på vilken aktivitet som ska utföras.

Mina ståndpunkter

Parken bör kopplas via gröna stråk till service, entréer till bostadsområdena och centrum för att barnen ska kunna utnyttja parken så mycket så möjligt och ha lekytor nära till hands.

Det är viktigt att planera så att det inte skapas barriärer och det finns starka kopplingar mellan parken och skolorna för utomhuspedagogik.

Målgruppen ska främst vara barn men det ska även finnas platser för vuxna.

För att koppla samman fokus på barn och det vilda väljer jag att arbeta med miljöer för lek istället för att iordningställa specifika lekplatser (detta tips fick jag av Märith Jansson i samtal om säkerhet 2012-01-17)

En pedagogisk vinkel för de besökande ska finnas med i tankarna.

Parken ska innehålla spänning och utmaningar.

Parken ska innehålla skönhet alla tider på året.

Parkens rum ska vara tillgängliga för alla brukare.

Parken ska vara dynamisk vilket innebär att den utvecklas och förändras i takt med brukarna.

Tankar om hållbarhet och miljövänlighet ska genomsyra parkens utformning och etablering.

Beakta historiken om marken som tidigare brukades, fruktträdplanteringen och Viken som fiskeläge och sjöfartsorten.

Fruktodlingen ska finnas med i gestaltningen och utvecklas.

För att visa på historiska mönstret bör möjligheter att ta tillbaka mindre åkrar som ytor och återge jordbrukslandskapet samt utveckla mellanfältsytor, markvägar och öppna diken.

Parken ska representera Viken och dess vegetation. För att förstärka denna känsla kan exotiska arter användas.

Vid mötesplatser kommer det att finnas exotiska arter medans de inhemska arterna placeras på övriga ställen. Det samma gäller nivån av detaljering, liten skala vid mötespunkter och runtomkring appliceras en större skala. Beakta borttagandet av befintliga biotoper

Det är viktigt att anpassa parken så att gärdesgårdarnas arter har möjlighet att bevaras och utvecklas. Jag väljer att dela in området beroende på jordartens placering och därmed väljs lämpliga placeringar av lövskog, tallskog samt ängsvegetation ut (lermorän men det förekommer även sandsten och ren lera).

Jag använder mig av olika nivåer som Gustavsson och Fransson (1991) föreslår för att skapa en helhet men även en variation.

Parken ska fungera som en kontrast till de klippta gräsmattorna.

Landmärkena är viktiga för orienteringen och dessa bör beaktas när parken planeras.

Huvudstråket för dagvatten bör förbindas i norr och i söder så att ett dike i den östra delen utvecklas.

Huvudentrén bör ligga i södra/sydvästra delen eftersom busshållplatsen och centrum för Viken ligger närmast där.

Biltrafiken bör ledas in norrifrån från Prästavägen.

Genuina material som åldras i takt med tiden och som är äkta i sitt utseende ska användas genomgående.

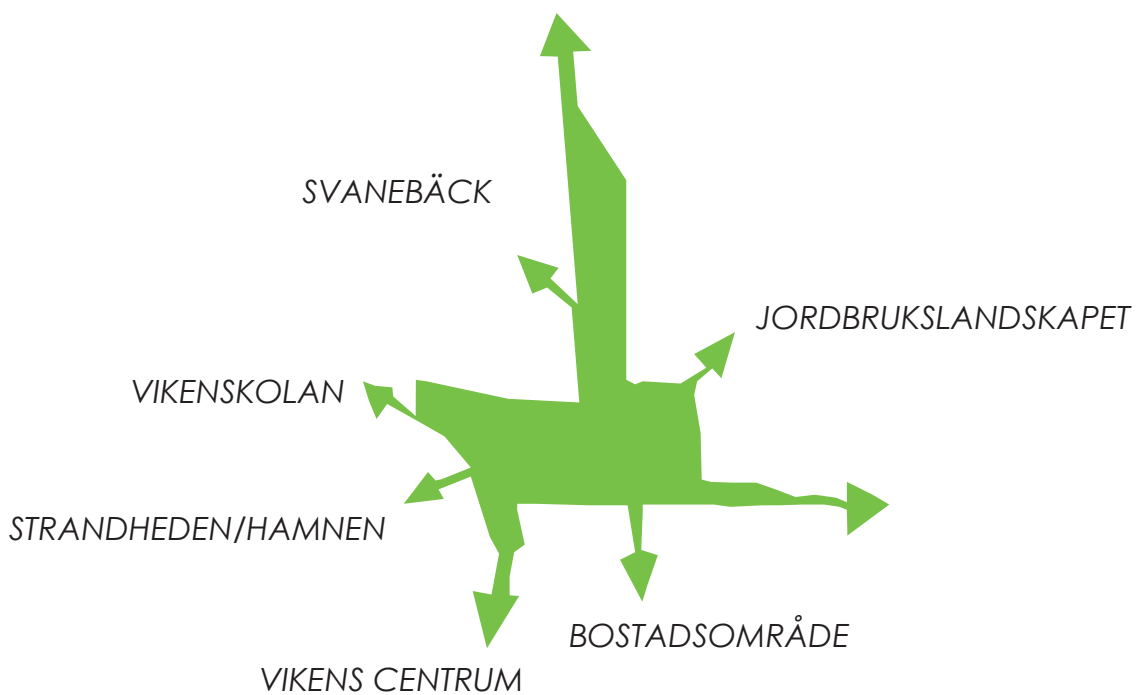
Det bör göras en arkeologisk undersökning innan grävningar sker på området.

8 PRELIMINÄRT DETALJFÖRSLAG

8:1 Koncept

Konceptet avser att knyta parken till Viken. Vid utformningen tas en helhet med i gestaltandet detta för att koppla parken till omgivningen.

8:3 Rumsliga förhållanden samt innehåll.

Parken är uppbyggd av rum: öppna, halvöppna. samt trädbeklädda.

Det finns två stycken huvudentréer, en i söder (1) samt en i nordväst. (2) Vid entrén i nordväst finns det tillgång till parkering.

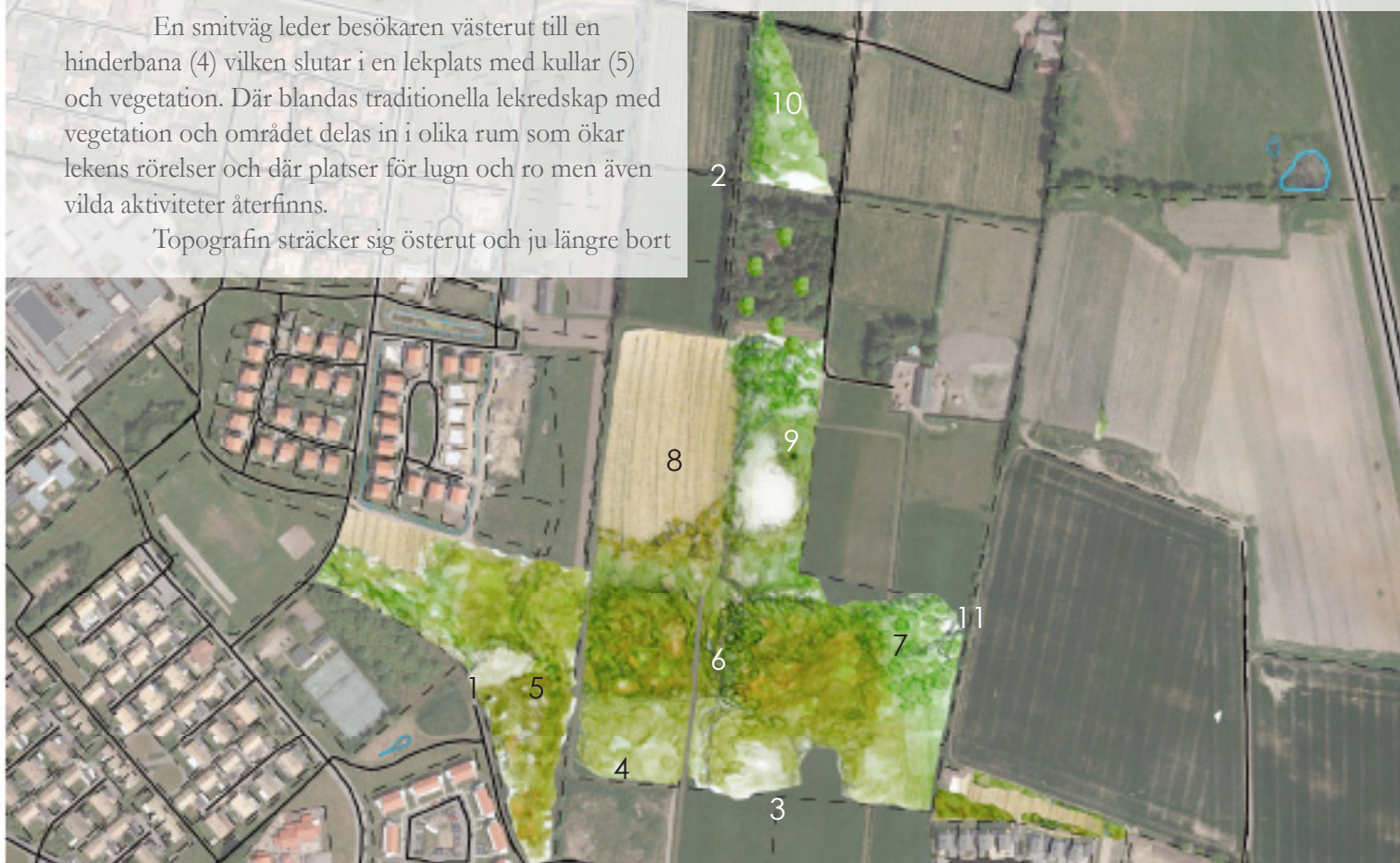
Parken södra del kommer att länkas samman till stråket som leder från södra Viken samt Vikvalla fotbollsplan. En entré (3) kommer att leda besökare från söder till en kvadratisk öppen samlingsplats vars uttryck följer det historiska landskapets gamla åkerlappar. Den öppna platsens väggar är täta och lövmassan sträcker sig ända ner till marken.

En smitväg leder besökaren västerut till en hinderbana (4) vilken slutar i en lekplats med kullar (5) och vegetation. Där blandas traditionella lekredskap med vegetation och området delas in i olika rum som ökar lekens rörelser och där platser för lugn och ro men även vilda aktiviteter återfinns.

Topografin sträcker sig österut och ju längre bort

möjliggör sikt över ett fält och relaterar till historien med åkerbruk. Från utsiktstornet kan besökaren även röra sig nordöst där den befintliga vegetationen har strukturerats upp och där det har planterats in fruktträd för att ge en jämn övergång till den befintliga äppelodlingen (9).

Norr om entrén längst upp i parken finns ett område med lövskogsplantering som kommer att utvecklas när områdena runtomkring att detaljplaneras (10). Det är av betydelse att detta område knyts ihop med resten så att

besökaren kommer desto högre blir skogen och kullarna (6).

Vegetationen är varierad och består av träd som utgör bra klätterträd, snåriga buskar och skottskog som sedan övergår till tallskog som innehåller flera skikt men även gläntor och öppningar.

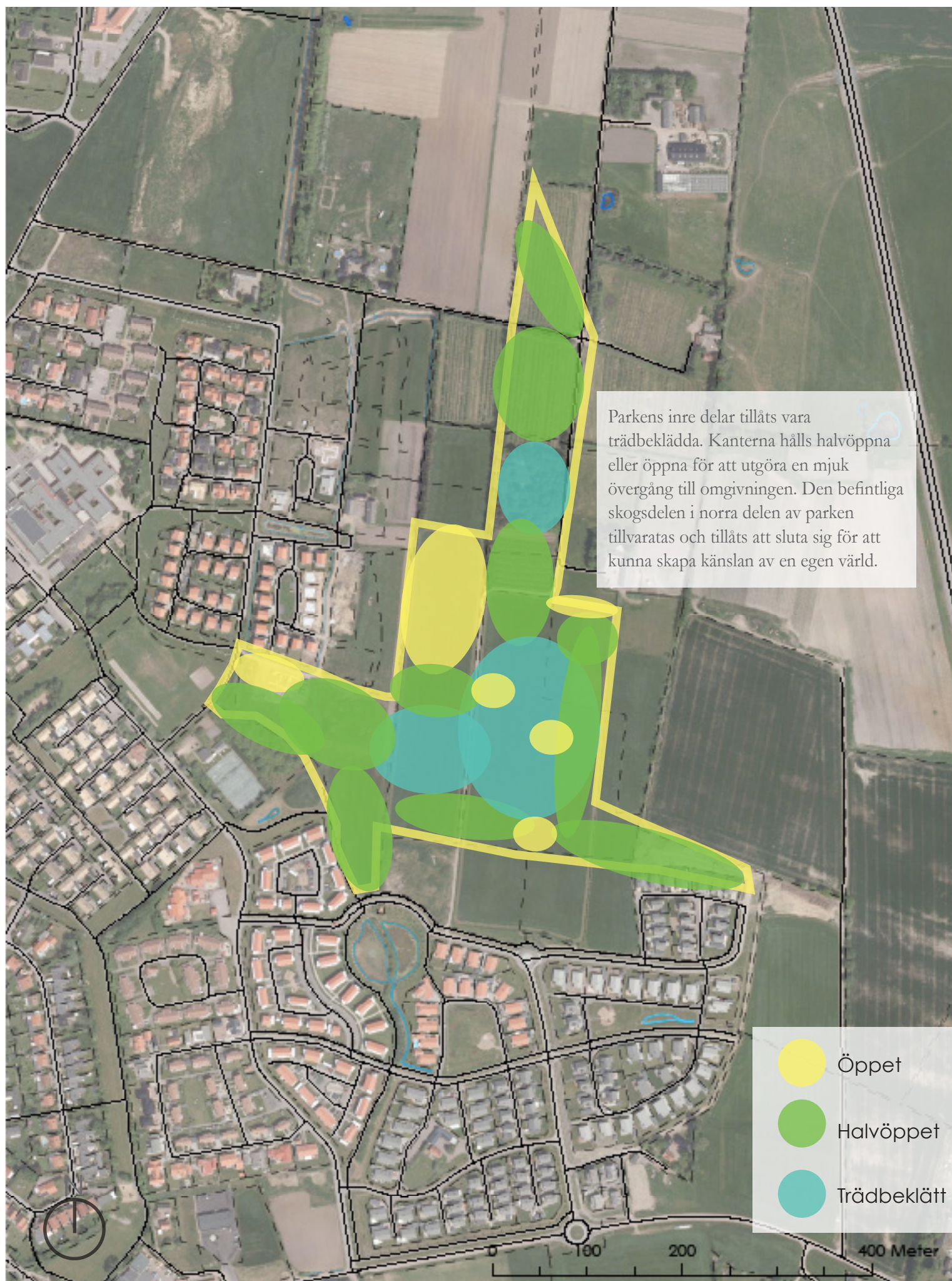
En iordningställd grillplats finns även som visar hur det gick till att laga mat under fornhistorisk tid samt exempel på redskap som användes (7).

Runt foten av den högsta kullen är vegetationen som tätast (6). En smal stig leder besökaren upp till utsiktstornet (6). Från tornet skymtar kyrkspiran på Vikenkyrkan och Sophiamöllans vingar i fjärran. Väl nere igen finns möjligheten att röra sig upp till prärien. När ängen slås placeras höet på höhässjor som foton från Alnarpsparken visar (8). Denna del är en öppen del som

det inte skapas en baksida utan att området leder brukare vidare ut i landskapet.

Runt om parken finns en väg som skiljer parken från omkringliggande bostadsområde och funktioner. Detta för att undvika att vegetation hänger in över tomter samt för att brukarna ska känna trygghet.

Eftersom delarna öster om parken inte är detaljplanlagda kommer denna sida att utformas så att den kan anpassas inför framtiden. Entrén vid denna sida är vald att passa in så att fler besökare har närhet till parken än om entrén läggs in i denna utformning (11).

8:5 Illustrationsplan 1:5000

1. Äventyrswoodlandet

2. damm (befintlig skog sparas, röjs och kompletteras med nya arter och spänger runt dammen)

3. Frukträdgården (delar av den befintliga fruktodlingen sparas och kompletteras med nya arter.)

4. Äventyrswoodlandet (med en stor glänta)

5. gräsmark (med ängsblommor)

6. Snåriga skogen

7. gräsmark intensiv skötsel

8. Snåriga skogen (binder samman med befintligt bryn)

9. Labyrinten

10. Stubbskottskogen med salix

11. Stubbskottskogen med hassel

12. gärdesgård (vars arter tillåts att sprida sig till övriga områden)

13. Bokskogen (med en hinderbana)

14. Vildmarken (utsiktsplats med siktlinjer till landmärkena)

15. befintlig väg som sparas

16. Frukträdgården

17. område för inspridning av arter

18. gräsmark extensiv skötsel

8:6 Inspiration

Förslaget hämtar inspiration från de parker och lekplatser som besöktes samt bakgrundsstudier av litteratur och platsbesök i Viken.

8:7 Tema

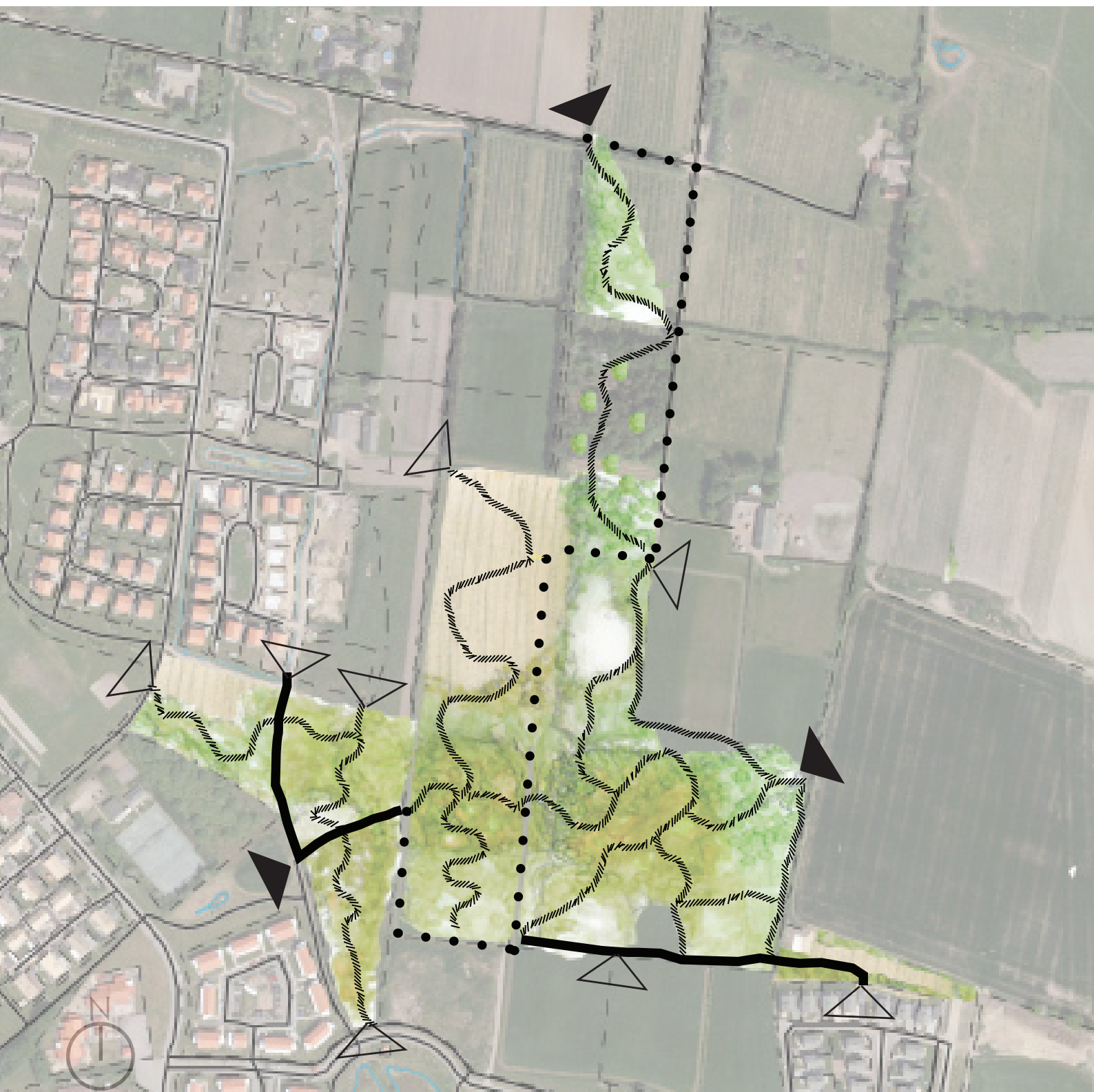
“En forntidsresa i Kullabygden.

Välkommen till en resa i tiden! Följ med på en rundtur till Kullabygdens historiska lämningar, från stenålderns mytomspunna sliprännor till vikingatidens silverskatter.”

Detta är inledningen på en text på Höganäs kommuns hemsida (www.hoganas.se)

I Viken kan man finna sliprännorna från stenåldern samt en gravhög. Sliprännorna samt gravhögen finns i närheten av busshållplatsen i centrum. Härifrån leds besökaren vidare mot parken genom enhetlig vegetation och informationsskyltar. Parken utgör en del i denna forntidsresa runt Kullabygden genom att det visas olika exempel på hur människan levde i forntiden. Materialval görs med hänsyn till temat och detta innebär att naturmaterial prioriteras. Information kommer att placeras ut i parken och fundera som en röd tråd för besökaren.

- • • g/c väg befintlig väg används, belysning
- //// sekundär väg, grus, effektbelysning på vissa delar för trygghet
- g/c väg ny väg, belysning

Stråken är uppbyggda för fotgängare och cyklister i nivåer. Med nivåer avses olika bredd, markmaterial samt med eller utan belysning.

Ett flisat gång- och motionsspår, ett informellt gångstråk med naturkaraktär samt ett informellt gångstråk med stark naturkaraktär kommer att anläggas efter att parken är anlagd. Detta för att erhålla ett så naturligt utseende på gångvägarna som möjligt.

8:9 Inzoomning av område: illustrationsplan 1:1000

8:10 Inzoomning av område: illustrationsplan 1:400

8:12 Grillplatsen och Stubbskottskogen snitt B

Vid grillplatsen samlas skolklasser eller andra grupper för en bit mat. Den öppna ytan ger lärare god översikt samtidigt som leken kan ske intill grillplatsen i de små dungarna.

B

B

HASSELSNÅR

EXTENSIV GRÄSMATTA

GRILLPLATS

PARKMÖBLER

STIG AV BARK

TROLLHASSEL

Vid pilhyddorna kan leken förflytta sig mellan de olika hyddorna, de öppna ytorna samt skogen. I det höga gräset röjs slingriga gångar fram.

Hassellunden bildar små rum vilka möbleras med ett blommande fältskikt. Här är det tillåtet att bryta kvistar för att bygga kojor och plocka nötter på hösten.

FRAMTID

9:1 Framtid med avseende på skötsel

Området delas in i olika skötselkategorier i olika intensitet. Precis som parken i Helsingborg kommer vissa delar att lämnas orörda för fri utveckling medan andra kommer att ha en intensiv skötselnivå. Dessa platser är entréer, viktiga knutpunkter samt hotspots inne i de olika rummen samt stråk.

Efter vart femte år görs ett helhetsgrepp på området och ny vegetation etableras och de olika områdena artikuleras tydligare med hjälp av skötsel. Det kan handla om att lyfta kronor för att eftersträva ett betat utseende eller röja i vegetationen för att låta solitärer bre ut sig och få större kronor.

9:2 Förslag på framtida platser

När vegetationen är etablerad kan platserna förstärkas ytterligare genom att bland annat integrera redskap samt information för att föra in det pedagogiska. Placering av redskapen ska nog övervägas så att vegetationen ses som primär och lekredskapen som sekundära på platsen.

Stenålderslekplatsen

Gungorna är det centrala på lekplatsen, olika former och storlekar. En annan del består av trampoliner och del tre består av snurrande lekredskap. Mellan ytorna finns en stor skålformad gräsmatta med kanaler där regnvatten leds till en stor pöl. Mjuka böljande kullar omger platsen och från den finns flera rutschkanor. På vintern finns här möjlighet till att åka pulka och skridskor. På kullarna finns även en linbana där barnen kan ta sig från lekplatsen ner till sportplatsen.

Sportplatsen

Runt om parken finns en springbana och på vissa ställen finns hinder i naturmaterial. På sommaren arrangeras volleybollstävlingar på den stora öppna gräsmattan.

Vattenhålan

När det regna däms de små kanalerna upp och barnen kan plaska och gegga. Här tas Vikens identitets som fiskeläger upp och visar hur det gick till att fiska förr i tiden.

Djurplatsen

På djurplatsen finns det information om djuren som finns i parken. Informationen uppdateras regelbundet beroende på årstid. Insekter, fåglar, kräldjur och vattendjur beskrivs samt deras boplatser. Fågelholkar finns uppsatta som barnen själv har konstruerat.

Platsen att hänga på och vara kreativ

Detta är platsen för de lite äldre barnen. Här finns en stor graffitivägg där olika konstnärer, etablerade och nya har chansen att uttrycka sig själva, självklart på "stenåldersvis"

med grottmålningssstil och i form av runskrift. På väggen finns även plats för posters och reklam för olika arrangemang. Om sommaren förvandlas väggen till en utomhusbio där det visas filmer för stora och för små. På baksidan av klotterväggen finns en klättervägg med olika svårighetsgrader. Här finns en mängd olika sittmöjligheter: hammock, solsäng, hängmatta, bänkar och sittkuddar.

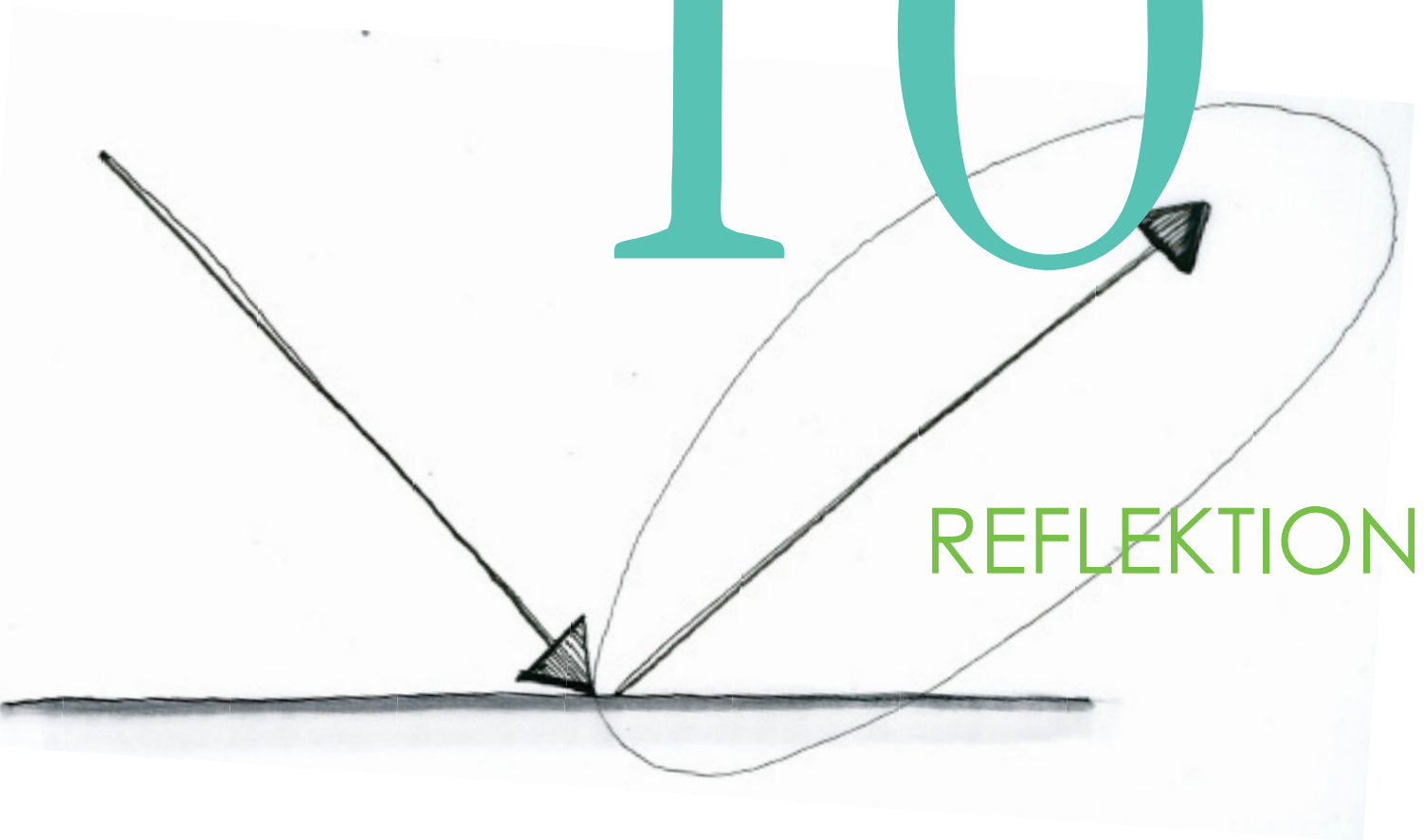
9:3 Medborgardialog

I det fortsatta arbetet med parken är det av yttersta vikt att parkens gestaltning prövas på berörda invånare och tjänstemän genom att visa förslaget och erhålla synpunkter samt att därefter revidera parken baserat på dessa synpunkter.

10

REFLEKTION

10:1 Arbetsprocessen

Rapporten är indelad i fyra delar: en första inledande del där bakgrunden till arbetet beskrivs. Del två, rapportdelen, redovisar min syntes. Syntesen innefattar litteraturstudierna, lekmiljöerna och av besöken i referensparkerna, av intervjuer med barn från Vikenskolan samt av analysen av orten Viken och platsen där parken ska realiseras. Resultatet av detta sammanfattas i form av prototyper samt ett parkprogram. I del tre omvandlas parkprogrammet till designprinciper och prototyperna prövas i ett preliminärt detaljförslag som visar dess fördelar och begränsningar. Del fyra är den avslutande delen.

Denna rapport är ett startskott på projekteringen av Vikenparken. Den undersöker hur lekmiljöer för barn kan skapas genom att använda vegetation som bas.

Parkens läge gjorde att jag styrdes in på temat lekmiljöer. Under kursen *Dynamic vegetation design* lärde jag mig om woodland och hur planteringar utformas samt hur dessa ska skötas. Detta var något jag ville implementera i min gestaltning. Som jag nämnde i den inledande delen var det Roland som var kursansvarig och det är hans kunskap utgör en grund för min parkutformning.

Genom att arbeta deltid på Höganäs kommun och deltid med denna rapport har arbetet kopplats till verkligheten, detta med avseende på genomförbarhet, budget samt förståelse för kommuninvånarnas önskningsom t.ex. träd som hänger in på tomter, skräpiga buskage samt vildvuxna häckar och tråkiga lekplatser. Det bidrog även till tid att reflektera och bearbeta den information jag inhämtade.

Jag ser svårigheter men även möjligheter i att förankra min design hos politikerna. Hur förklarar jag värdet av en stökig och rörig plats där barnen kan få pyssla?

Ett vilt urbant woodland kontra en tillrättalagd lekplats i starka färger. Denna rapport är ett litet steg för att förändra tankarna om hur en lekplats bör se ut. Med enkla presentationer som följer lekredskapstillverkarnas modeller presenterar jag olika prototyper på ett tillgängligt sätt. Bilderna från referensplatserna kan i framtiden fungera som en inspirationskatalog när en ny plats ska utformas.

Tillvägagångssättet har varit trevande och det är inte förrän efter att jag funnit svaren som jag har förstått vilka frågor som har varit relevanta att svara på. Med ett ökat kunskapsunderlag kunde jag undersöka grundligare och fann nya frågeställningar som jag behövde besvara för att nå mitt mål.

Under arbetets gång studerade jag flera examensarbeten som studenter har gjort och det är flera av dem som hanterar vegetation och barn. Under min litteratursökning fann jag många texter från USA där barn och vegetation hanterades. Jag fick uppfattningen att det finns en stor brist av det gröna på lekplatser och fokus ligger främst på säkerhetsaspekten.

Inledningsvis använde jag avsevärt med tid på att studera litteratur med platser för lek vilket senare ledde fram till endast några få rader. Jag hade svårigheter i att finna litteratur som talade om vegetationsstrukturer och barn. Däremot fanns det arbeten som talade om specifika arter som barn uppskattade.

Med avseende på referensparkerna så skiljer resultaten från Bulltofta sig markant i antalet foto. Detta beror dels på att det var den första plats som jag besökte och därmed visste jag ännu inte vad som var viktigt att fokusera på, dels var det inte en park som jag upplevde kändes inbjudande. Storskaligheten, de breda vägarna i asfalt och bristen på en detaljerad skötsel påverkade detta.

Alnarp har fungerat som min största källa för inspiration och detta tror jag beror på att den var indelad i många små miljöer med intressant innehåll.

Genom att använda mig av platsbesök kunde jag få en ökad förståelse för det jag läste om i litteraturen. Om lekplats- och parkbesöken hade kommit senare i processen hade jag kunnat studera dessa från en annan synvinkel vilket förmodligen hade påverkat mitt resultat i en annan riktning. Precis som Maria Kylin hävdar har jag tagit på mig landskapsarkitektglasögonen och fokuserar på det visuella istället för det som upplevs med kroppen (Kylin 2004).

De lekmiljöer jag besökte låg alla i Danmark och jag upplevde att de har en friare inställning till säkerhetsföreskrifter. Detta såg jag som något som inbjöd till mer fantasi och gav en rikare miljö för barnen att leka i. Lekmiljöerna i Köpenhamn fick mig att fundera över svenska utemiljöer, i Danmark är de tydliga med att barnen ska få känna sina egna gränser och vara försiktiga. Höganäs kommuns lekplatsbesiktningar handlar om säkerhet och underhåll men kanske borde det ha funnits ännu en kategori, nämligen lekvänlighet.

Genom att intervjua barnen på Vikenskolan upptäckte jag vilka skillnader det fanns mellan olika åldrar. Jag upplevde att de yngre barnen fokuserade på lekredskap, de lite äldre fokuserade på sporter och slutligen för de äldsta barnen handlade det om att ha någonstans att umgås på och sitta och prata eller lyssna på musik. När jag studerade litteraturen upplevde jag att fokus finns på de barn som är yngre, de barn jag intervjuade är från 6 år till 16 år och det skilde sig markant i vad deras önskemål var.

I jakten efter lämpliga prototyper fann jag att det finns en mängd material om vilka arter som passar i gröna miljöer. Det finns en mängd litteratur som förklarar fördelarna med gröna miljöer för barn. Det jag saknade var de praktiska exemplen på miljöerna. Hur gör jag när jag ska sätta ner pennan och rita en grön miljö för barn? Hur ska jag sätta samman arterna och inte se dem som enskilda objekt precis som lekredskapen hanteras utan som en helhet?

Mina prototyper är utformade efter det att jag besökte Viken och analyserade platsen för Vikenparken, detta för att ta hänsyn till platsens förutsättningar och för att kunna välja rätt arter till platsen. Jag insåg att det helt enkelt inte går att utforma några prototyper som går att appliceras var som helst, detta är problemen med lekredskapen då de inte ställer några ”krav” på sin miljö som växter gör. Platsens själ behöver inte studeras för att placera ut dem.

Jag har använt mig av Rolands artbeskrivningar och diskuterat dessa ur ett ”lekvärdes-perspektiv”, jag har använt mig av artkombinationer som är anpassat för Viken och därefter applicerat dessa prototyper i Vikenparken. Är dessa miljöer attraktiva för barn eller är det mitt ”landskapsarkitekteseende” som menar att de bör vara attraktiva? Detta återstår att undersöka när parken är anlagd.

10:2 Designprocessen

Processen har gått fram och tillbaka för att sedan gå framåt igen. Under arbetets gång har jag formulerat mina frågeställningar och efter att jag besökte platserna insåg jag var min fokus låg. När jag nådde tidpunkten för gestaltning upplevde jag att det var enkelt att dyka ner i den detaljerade skalan eftersom jag hade utformat mina prototyper som visade de olika skikten samt hur hotspots i dessa miljöer såg ut. Svårigheterna låg numera i skalan mellan den detaljerade och den övergripande. Hur skulle de olika prototyperna relaterar till varandra? Hur kopplades prototyperna till varandra och hur skulle de olika rumsligheterna förhålla sig till varandra? Rolands klargörande om vegetationsstrukturer och rumslighet samt var barn uppehåller sig hjälpte mig att finna placeringar av platser i den mer detaljerade skalan.

Det var viktigt för mig att arbeta med de anslutande ytor så att parken inte blev en pusselbit som passades in på ”fel” plats. Jag ville bryta av mot det skarpa mönstret av perfekta villor och trädgårdar och skapa en organisk design där de olika platserna vävdes in i varandra.

Jag såg svårigheter i att skapa en vild urban plats. Bilder på det befintliga visade en koja som barnen hade byggt, denna del valde jag att lämna orörd samt vidareutveckla genom plantering av ett bryn. Jag är dock medveten om att platsens förutsättningar blir något helt annat och att denna plats inte kommer vara ett val för placering av nya kojor i framtiden eftersom platsen nu blir mer central än tidigare då den låg i utkanten.

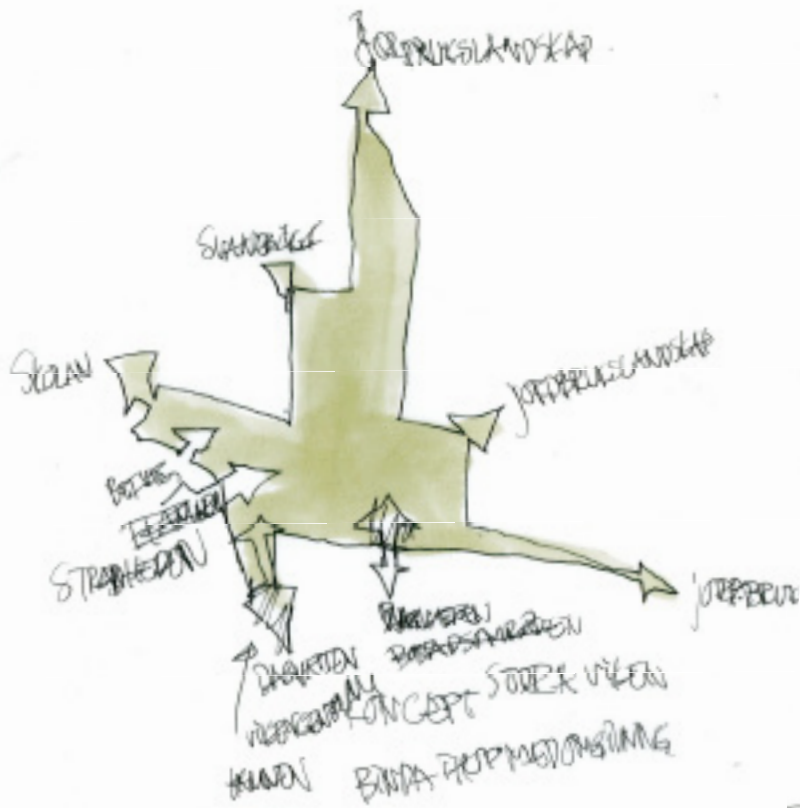
När jag utformade parken var det svårt att välja en plats för vildhet men jag valde att placera den i mitten eftersom det inte finns några färdiga detaljplaner för vad som ska placeras runt om parken så vill jag inte att den plats som jag skapar ska hamna i samma situation som det befintliga kojbygget. Under mitt arbete upptäckte jag

svårigheterna med att planera in den urbana vilda miljön, hur planerar man in det som inte ska vara planerat? Låter jag en yta utvecklas fritt så kommer den att uppfattas som rörig och okontrollerad. Jag tror det är viktigt att skapa tydliga ramar och att de boende runtomkring förstår syftet med gestaltningen, då är det lättare för brukarna att tolerera stökiga och röriga miljöer.

När jag har placerat ut mina prototyper så har jag använt mig av mönstren av de tidigare fälten, jag har sparat vägar och lämnat utrymme för gärdesgårdarnas arter så att de kan sprida sig. Jag valde att först fundera över hur platserna skulle utformas, öppna, halvöppna eller trädbeklädda. De trädbeklädda platserna valde jag att placera inne i parken, detta eftersom vegetation kan växa sig hög utan att skymma solen för de boende runt om parken.

I min gestaltningsprocess har jag använt mig av litteraturen, referensplatserna och eleverna. Dessa tre ingredienser kombinerade med min egen intuition samt inspiration av mitt arbete på Höganäs kommun har resulterat i prototyperna. Jag har skissat, reflekterat över litteraturen och platserna och därefter reviderat mina skisser. Jag har valt att arbeta för hand då det ger ett mer levande intryck och kan bli mer detaljerat och organiskt. Genom att teckna för hand måste jag aktivt ta beslut om varje yta som pennan rör även vilken färg, det vill säga vilken art eller vilket material och vilka ytor som ska vara öppna, halvöppna eller trädbeklädda. I min skissprocess har jag varit hjälpt av att fundera ut detaljerna först, vilka olika vegetationstyper ska jag implementera på olika platser? I designprocessen har jag försökt att sträva efter en ekonomiskt genomförbar design. Materialen jag har valt att arbeta med är kopplade till Vikens identitet samt natur och växlighet. Detta arbete har gett mig förståelse för hur jag ska analysera en plats för att kunna få ett kunskapsunderlag till att gå vidare och göra ett gestaltningsförslag. Genom att skaffa ett brett underlag underlättade detta för designprocessen.

10:3 Skisser från designprocessen

10:4 Vidare studier

Att planera för framtidens behov är en svår utmaning men genom att anlägga en dynamisk design kan syftet förändras i takt med tiden. Lekredskapstillverkarnas kataloger är en så kallad "quick fix" till en snabb design och enkla ekonomikalkyler. De värden som är enkla att kalkylera är ofta de som blir beräknade. Hur kalkylerar jag värdet av ett klätterträd? Hur kan jag beräkna värdet av gömställen? Doften av ett vårflor?

Framtida studier bör fördjupa dessa prototyper för flera olika ståndorter. Litteraturstudierna fick mig intresserad av planteringar kombinerat med permakultur, kanske är detta något att undersöka i vidare studier t.ex. att utveckla woodlandbegreppet och skapa en skogsträdgård där odling och rekreation går hand i hand. Vidare forskning kan även vara att utveckla principer för hur man skapar ramar för vilda urbana woodland. Jag tror att vi landskapsarkitekters stora utmaning är att finna metoder som beräknar värden som vi inte kan ta på, att kunna kalkylera det sinnliga.

10:5 Avslutande ord

Rapporten är till för att ge inspiration, för att utforma attraktiva platser med dessa sju prototyper och på så sätt även visa att det är vegetationen som ska vara huvudfokus i utformningen av en lekmiljö. Genom detta arbete har jag ökat min kunskap om miljöer för lek samt hur en design utformas för att bli dynamisk.

Jag har genom gestaltandet av parken förbättrat mina kunskaper i att analysera en plats. Jag har även skapat ett kunskapsunderlag för mitt framtida arbete med parker. Min önskan är att jag ska kunna få följa parkens utveckling och få arbeta med dynamiken under tiden den växer fram. Infoga nya hotspots och genom skötsel skapa nya platser. Jag tror på nära dialoger samt personal med hög kompetens inom det gröna plus ett stort intresse för att skapa attraktiva miljöer för brukarna, vilka är både djur och människor. Startskottet för parken kommer att vara en invigning som visar brukarna parkens idé, en dynamisk park som ändras med tiden beroende på klimat och efterfrågan av de som använder parken.

Under arbetets gång och mitt undersökande av dynamik har jag insett att detta är något vi landskapsarkitekter måste bli bättre på. När ett projekt designas är det inte färdigt när sista strecket är ritat utan det är då allting börjar. Precis som att en plantering har en garantiskötsel på två år så borde det införas ett krav på uppföljning samt att de som sköter plantering är väl medvetna om designerns önskan om utveckling och intentioner.

Min förhoppning är att detta arbete ska bidra till en diskussion om hur en hållbar grön lekmiljö kan skapas.

Om Vikenparken kan vara en förebild för en sådan grön lekmiljö återstår att utvärdera ...

10: 6 Köllkritik

Jag har nästan enbart valt att använda Rolands litteratur, kanske skulle jag fått en större kunskapsbas genom att använda mig av annan litteratur? Genom att välja Rolands litteratur kunde jag istället få en mer fördjupad förståelse och enkelt kunna följa en rak linje. Jag upptäckte även att inom mitt ämne fanns det få källor att tillgå något som även Märit Jansson, som forskar på barns utemiljöer kan bekräfta. Därför kan denna rapport ses som en början för andra att vidareutveckla.

11

KÄLLFÖRTECKNING

11:1 Litteratur

Dunett Nigel Hichmough James (2004) *The Dynamic Landscape* Taylor and Francis 1-22

Grahn, Patrik., Mårtensson, F., Lindblad, B., Nilsson, P.& Ekman, A. (1997). *"Ute på dagis"- hur använder barn daghemsgården? Utformning av daghemsgården och dess betydelse för lek, motorik och koncentrationsförmåga.* Alnarp: Movium, SLU.

Gustavsson Roland & Fransson Lars (1991) *Furulunds fure-en skog i samhällets centrum* (Vegetationsstudier, historia, fågelinventering samt modeller och förslag till framtida skötsel) Stad och Land Movium/inst för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet nr 96

Gustavsson, Roland & Ingelög, Torleif (1994) *Det nya landskapet.* Författarna och skogsstyrelsens förlag.

Keil, Andreas(2005) *"Use and Perception of Post-Industrial Urban Landscapes in the Ruhr"* in *Wild Urban Woodlands: New Perspectives for Urban Forestry.* Berlin Heidelberg: Springer-Verlag

Kylin, Maria (2004) *Från Koja till Plan – Om barnperspektiv på utemiljön i planeringssammanhang.* Avhandling, SLU Alnarp

Marhenke, Åke. Lenninger, Anna. Olsson, Titti. Åkerblom, Petter (2000) *Risk för lek.* Moviums faktablad: Gröna fakta nr 4

Mårtensson, Fredrika. (2004) *Landskapet i leken - En studie av utomhuslek på förskolegården.* Alnarp. Agraria

Mårtensson, Fredrika. Kylin, Maria (2005) *Många kojor och mycket spring- att planera med barns perspektiv.* Moviums faktablad: Gröna fakta nr 3

Nielsen, Anders Busse, & Möller, Fanny (2008) *Is coppice a potential for urban forestry? The social perspective.* Urban Forestry & urban Greening nr 7 sidorna 129-138

Planprogram för södra Viken- inventering, analys och förslag till struktur Upprättat: 2011-05-12. Reviderat efter programsamråd: 2011-12-01
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Ritzell, Malin & Gustavsson, Roland (1999) *Att anlägga skogsbryn – modeller och referenser för anläggning och rekonstruktion.* Stad & land nr 96 Movium inst för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet

Vikens fördjupade översiktsplan, antagen och laga kraftvunnen 2008

Översiktsplan för Höganäs Kommun, ÖP 2001, antagen och laga kraftvunnen 2002

11:2 Muntliga källor

Tjänstemän på Höganäs kommun har även fungerat som källor för information:

Magnus Svederberg (Parkingenjör)

Carl-Gustav Lindh (ingenjör på Gata/park)

Richard Åkesson (chef för Miljöavdelningen)

Linda Adler (Kart och Mät)

Mikael Persson (Kart och Mät)

Anders Busse Nielsen och Märit Jansson (forskare Landskapsutveckling, SLU)

11:3 Elektroniska källor

<http://bispebjerglokaludvalg.kk.dk/page181.html> 2012-03-16

<http://www.detlilleunivers.dk/> 2012-03-16

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html> 2012-03-16

http://www.helsingborg.se/ImageVaultFiles/id_16541/cf_2/oversikt_filborna_skogspark_sbf.PDF 2011-11-29

http://www.hoganas.se/Documents/Invånare/Bygga,%20bo%20och%20miljö/Planavdelningen/Översiktsplaner/Hoganas_OP2002_LoRes_del_1.pdf 2012-04-17

<http://www.hoganas.se/sv/Invånare/Utbildning--Barnomsorg-/Grundskola/Grundskolor/Vikenheten/> 2012-03-30

<http://www.hoganas.se/sv/Turist/Sevardheter/Forntidsresan/> 2012-05-10

<http://www.kk.dk/sitecore/content/Subsites/Profilskoler/SubsiteFrontpage/ProfilskolerIKoebenhavn/UtterslevSkole.aspx> 2012-03-16

<http://www.ljtj.slu.se/alnarpslandskapslab/KartaTNP.pdf> 2012-03-06

<http://www.ljtj.slu.se/alnarpslandskapslab/KartaVS.pdf> 2012-03-06

<http://www.malmo.se/download/18.277e98d6124482a8b>

fe80007607/lekplatsprogram.pdf 2012-04-17

<http://www.malmo.se/download/18.3101c0911206abdf073800084227/bulltoftakartastor.pdf> 2011-11-29

<http://www.malmo.se/Medborgare/Idrott--fritid/Natur--friluftsliv/Natur--och-rekreatiomsomraden/Bulltofta-rekreatiomsomrade/Den-skuldfria-parken.html> 2012-03-06

<http://www.malmo.se/Medborgare/Idrott--fritid/Natur--friluftsliv/Parker/Parker-A-O/Bulltoftaparken.html> 2011-11-29

<http://www.malmo.se/Medborgare/Idrott--fritid/Natur--friluftsliv/Natur--och-rekreatiomsomraden/Bulltofta-rekreatiomsomrade/Om-Bulltofta-rekreatiomsomrade.html> 2011-11-29

<http://www.miljomal.nu/> 2012-04-17

<http://www.murergaarden.kk.dk/> 2012-03-16

<http://www.slu.se/sv/fakulteter/ltj/resurser/alnarps-landskapslaboratorium/skotsel-och-dynamisk-design/> 2012-03-06

11:4 Övriga källor

Geologisk undersökning Thyréns Magnus Lindsjö 2011-04-05

Grönplanen för Höganäs kommun ej publicerad.

Gustavsson Roland. Linnés arboretum i Teleborgsskogen, Växjö - ett storprojekt i Linnés anda. mellan Växjö kommun och Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp (2012 ej publicerat)

Mail från Roland Gustavsson 2012-08-02

Planavdelningen på Höganäs kommun har bistått med kartmaterial.

11:5 Referensplatser

7 feb 2012 Vikenskolan

29-30 september besöktes följande platser:

Det lille Univers - En ny integrerad barninstitution
Nordre Digervej 2
2300 Köbenhavn S

Murergården- En äldre integrerad barninstitution
Thorupsgade 2-6
2200 Köbenhavn N

Bredegrund- En bemannad offentlig bygglekplats.
Bredegrund 8
2300 Köbenhavn S

Utterslevs Skole- en ny folkskola
Skoleholdervej 20
2400 Köbenhavn NV

